

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
1000, 1000, 1000

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

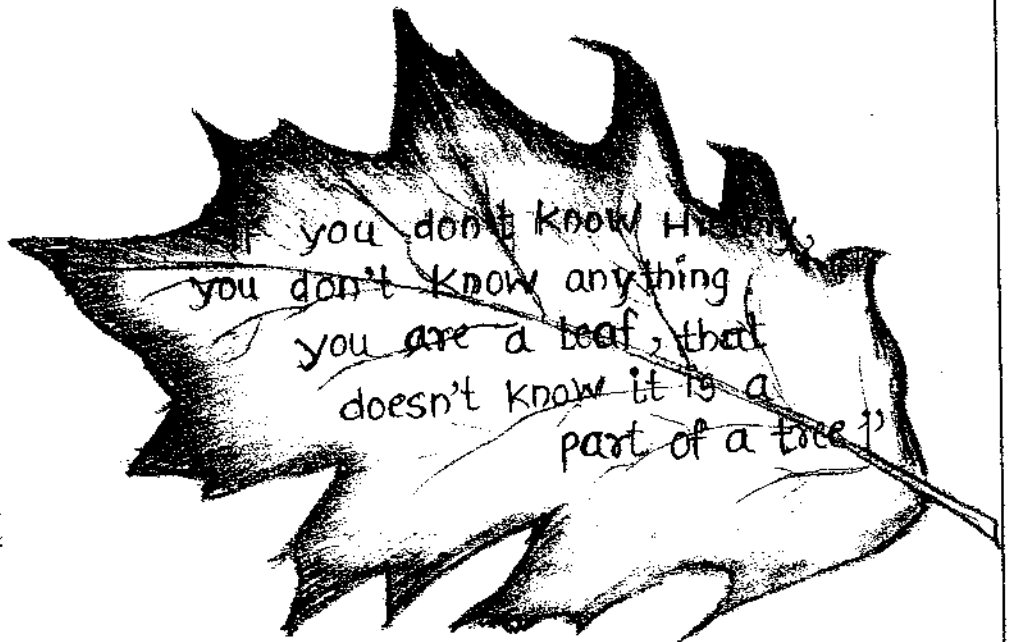
श्री

इतिहास

सामान्य अध्ययन पेपर - १

Handwritten class Notes

By: प्रियंका शिंदे मसम

C. S. COPIERS
378, Parkdale Road, Shivajinagar,
Sadashiv Peth, Pune - 411003
Mob: 77749 2781

Office Add-847, Bhalchandra Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth, Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज्
ज्ञानदीप अकॅडमी
 Dnyanadeep Academy
 FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

Subject : History

युरोपीय आगमन

मराठे x P (सामकॉई, वसई)
 विजय

कासीम खान x P →

- वास्को द गामा - 1498

पोर्तुगीज (१४९८) = 16 व्या शत ↓

- राजधानी कोचीन / गोवा

→ गव्हर्नर - झरमीडा (policy blueprint)

→ 1) अल्बुकुक - साम्राज्यवादीचे हीरो

→ 2) निलो - द फ्लोरा (गोवा राज)

→ 3) मार्टीन डिसुझा

→ व्हिगो x चार्ल्स - 2 → हंडा (Mum) वेट

गोवा, दिक, दसन पूरते मजबूत

डच (१६०२)

→ वसाहत - मसूलीपट्टणम

→ Amp कॅम्प - पुलिकत

1690 नंतर नागापट्टणम

→ 1510 - वीजापूर - शीवाजिक

→ अस्तमते MNCs &

Block - ची सुरवात

जय x ब्रिटिश ← वेप्राचे युद्ध

फ्रेंच (१६६४)

→ कॉलकाटा - FIC साठी पुढा

- French EIC ← कॉलका

पुढाकार

① वसाहत सुरुत - 1668

फ्रॅंकोइस करॅन

- डुप्ले - Gorebad

B x P ← संधाघाला कार

② मसूलीपट्टण - 1669 - व

→ जॉन मेल्जेनहॉम - 1600 EIC च्या अशापनेत पुढाकार

→ 1609 - विल्यम हॉकिंस - जहागिरिच्या तळमते दरबारात ← सुरुत येथे factory साठी परव

→ नंतर, गुजरात, महाराष्ट्र, मड्या आम्हा या भागात वसाहती.

→ 1615 → सर थॉमस रो, जहागिरिच्या दरबारात, उत्तर भागासाठी

→ स्थापन करण्यास व व्यापारास परवानगी **इंग्लंड (संघर्ष)**

→ Mum बंदर 1668 ला व्यापारी सत्त्वावर - कंपनीला

→ 1651 → वंगाल भागामध्ये दूबळी येथे वसाहत

→ Dr. वाऊले याच्या उपचारावद्वारे शाहजहाने बिहार व ओरीसात मुक्त व्यापाराची

→ 1717 - फारूक सियार हस्तक (विशेष अधिकार)

- जकातमुक्त आयात निर्यात, खाजगी व्यापाराला परवानगी

→ सुतनती येथे जमिंदारी, कालिकत, गोविंदपूर, सुतनती

तटवर्षी / Fort पिल्लम

आतंये कलकत्ता

: महास - सेंट जार्ज 1644

युरोपीय सत्तामधील

भारतातील सत्तासोबत

श्री. महेश शिंदे ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०२७-२८

३ कर्नाटक युद्धे इंग्रज - फ्रेंच

१ ले कर्नाटक युद्ध (1746-1748)

२ रे युद्ध (1749-1754)

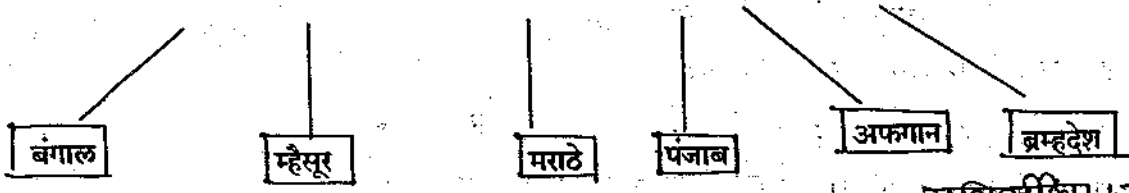
३ रे युद्ध (1758-1763)

reason :- ऑस्ट्रिया युद्ध वास्तुतः
उनी फ्रेंच जहाजे यफडली
फ्रेंचावर आक्रमण अजिकले
नीच नवाब - अन्वरुद्दिनच्या विरोध
नी मद्रास आमीर वॉरिथा
मद्रास नव्हित्याने अ x फ
सेंट लोमे लढई - 1748
ह - युक्स ला चॅपेल
- युद्ध सॅपले

- हैद्राबाद व कर्नाटक वारसादक्य
हुले + चंद्रासोदय + निजाम
↓ x मुझफरनगर
- ब्रिटिश + चिंटापल्ली + नासीरुंग
(कलईव)
- वूलवास्थी लढई
- ब्रिटिशांच्या विजय
- चॉडिचेरिया तह
- हुले मायदेशी → नवीन - छ
होडेव्यु

- यूरोपातील सप्तवार्षिक यु
- वॉरिवॉशधी लढई - 1754
- f x B
- पेशवा, नवर, फर्मा
- चॅप्लनगर व चॉडिचेरी यस
- परिस्थिती तह

भारतातील सत्तासोबत

* बंगाल : मुर्शिद कुलीखान अलीवर्दी (1727-1739) → शुजाउद्दीन (1735-1740) → सरफरान → अलिपदीया 1740-1756
 → सिराज उद्दौला (1756-1757)

जमिनदारांचे विद्रोह/ईजार-ठेकेदारी
 कासीची लढई : (२३ जून १७५७) → फुलव येथे साम्राज्य/कलईव्येरी महत्त्व
 युद्धाची कारणे : B x सिराज
 - हस्तपांथा बरेवापर - फौज विरुद्ध ला वेढा
 - क्लेशावल्लभ प्रकरण - मानिकपूर व कोलपत्ता व अलीनगर नामकरण
 - वखारिची तटबंधी (आदेश मोडला) Black hole ये युद्धाचे कारण
 - B + मीर जाफर + मानिक (लढई अनिर्णित) < अहमदशाह दुरानिचे वायव्येकडून आक्रमण
 - अलीनगरच्या तह - तटबंधी सिराजची परवानगी व व्यापार सवलती
 B + मीरजाफर = कासी लढई (23 जून 1757) → सिराज ✘

श्री. महेश शिंदेज
ज्ञानदीप अकॅडमी
 Dnyanadeep Academy FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

फ वसाहती ब्रिटिशांना दिल्या ← **मीर जाफर** - राजधानी मुर्शिदाबादहून मंगोर
 B च्या मागल्या आकाक्यावहिर - व्यापारी जफात मुकल
 - म्हणून पदावरून दूर - नेताबाफडे निफाल व 9% कर - B नीपे
 - मीर जाफर + उध - वेदोचे युद्ध → सपथ कर रद्द
मीर कासीम → पुढा मीर जाफर नबाबपदी

मन्सरो) बकसारची लढाई (२२ ऑक्टो. १७६४)

- मीर कासीम + सवद्वानवाव, शजाउद्दौला + मुघर अम्राट शाहआलम × B (मन्सरो) विजय
 - शहआलम दुसरा + शजाउद्दौला (अलाहाबादचे तह)
 - बंगालप्रान्तांत इंग्लिश शासनव्यवस्था सुरू (1765-1772)
 - कंपनी वेळे दिवाणी व निजामत (प्रशासकिय जबाबदारी कंपनी नाही)

मराठे - इंग्रज युद्धे

1775-82) **१ रे अँग्लो मराठा**

→ सुरतचा करार
 B + चवूनाअशव × मराठे
 → अडासची लढाई
 रघूनाथस कोपरगाव येथे
 - फ्रेंच व्यक्ती सेट ल्युखिन ह्याचे
 पुण्यात स्वागत केल्याने पुढा युद्ध
 - वडगावचा तह
 पारस हेस्टिंज कडून पुढा युद्धाचा
 स्फुपत
 साल बाश्वा तह (1782)

२ रे अँग्लो मराठा (1803-05)

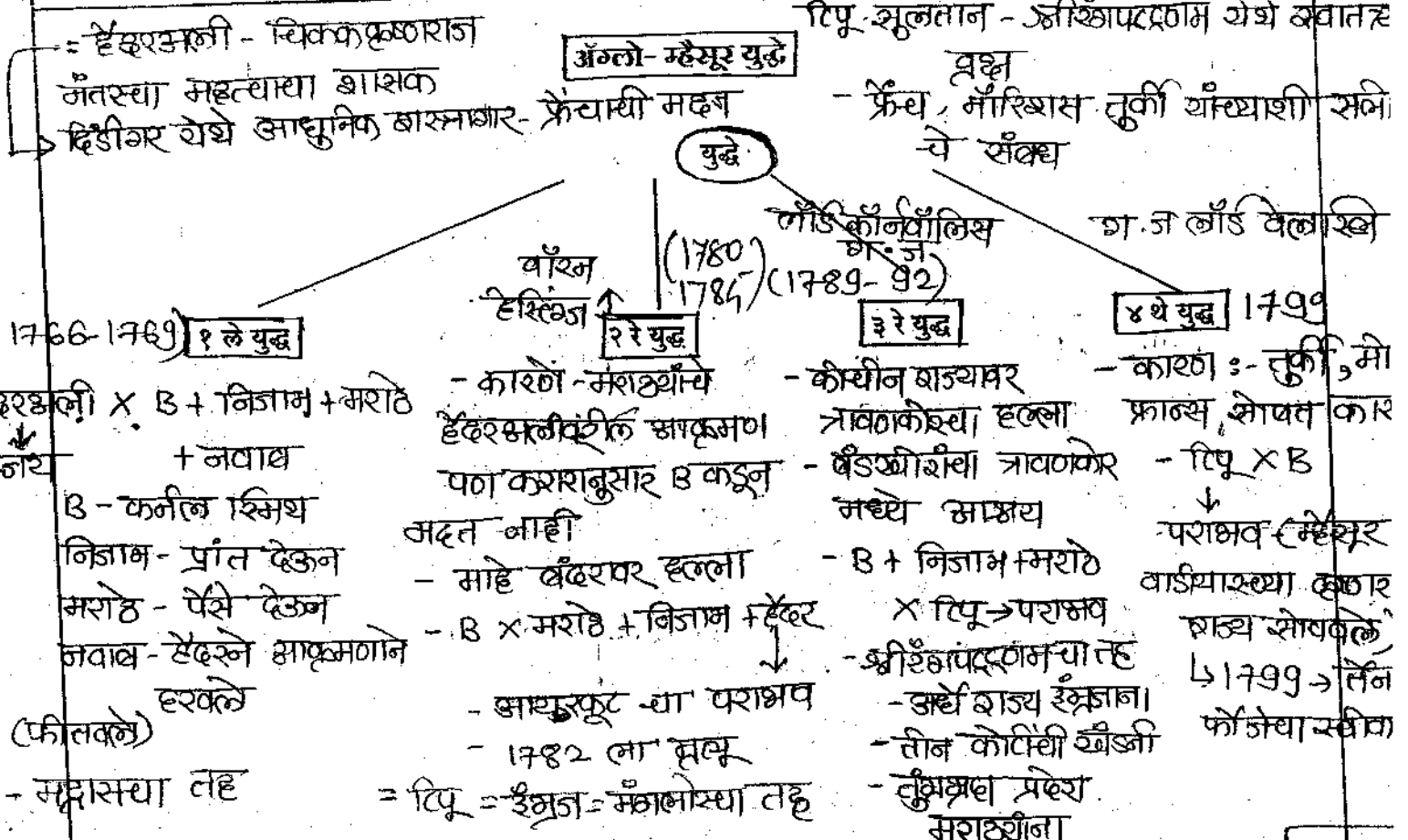
- पेशवे + शिंदे × होळकर (विजयी)
 वाजिशव दुसरा म्द्वीसाठी B के
 पसईचा तह = B पेशवे
 (तेनाली फोर्जेचा स्वीकार)
 - शिंदे व भोसले × B
 हबले
 - होळकर = राजघास्या
 - शिंदे - मंजुनाथ
 - भोसले - चवगावचा
 - युद्धावेळी - ग ज वेळी

३ रे अँग्लो मराठा (1817-

- B × मराठा
 - कारण - वेढांच्याशी संध
 - अप्रवक्ष्णाणे मराठ्यांना
 1) पेशवे - खडकी/कोरेवा
 2) भोसले - सीतावडी
 3) होळकर - महितपुर
 ∴ महसोस्या तह : मराठी सत्तेत
 अस्त

श्री. महेश शिंदे ज्ञानदीप अकॅडमी

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

पंजाब

अमृतसरचा करार

रुद्रनूतनीकरण करार B इरा

मैत्रीप

→ अज्झालीये पंजाबपर सतत आक्रमणे

→ नालू असमशुद्धी, आक्रमणाच्या वेळी किनावा नफिमध्ये लोका

Background : → 12 मिसल्स मधील 4 सुफेरयाफियाच्या प्रमुख → राजतिसिंह

राजतिसिंहस अमनशाहाकडून राजा हा किताब

अमनशाहाचा नामू वाहशुजा साम्राज्यासाठी राजतिसिंहकडे

युद्धे

काबूल परत करण्याचे वचन

फोहिनूर हिश परत घेतला

लॉर्ड क्लाइव्ह (पहिले युद्ध) 1845-46

→ सतलजवर पुल

→ 1845 = शिखांकडून यूहवाची घोषणा

वडा सत्यवर्षीन दिल्लीपर्यंत

शणी - जिदंन

सुखारवची लढाई

शिखांचा पराभव (लहोरचा तह)

लॉर्ड अल्होसी (दुसरे युद्ध) 1848-49

- ब्रिटिश पंजाबमध्ये

- बाणी जिदंनला पेन्शन पेन्शन

- महत्वाची लढाई - किनावा लढाई

↓

The Battle of the guans

शेरोवालचा तह

- पंजाब येथे डॉन लॉरेन्स हा चीफ कमिशनर

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

Subject: History

भारतवादी विचार

खालसा /

doctrine of Lapse

- सुरवात लॉर्ड साँकलंड
- फ्रँसू डलहौसीच्या काळात सुरुवात
- त्रेसातारा (1848)
- जेतपूर आणि सैकठपूर (1849)
- बघाट (1850)
- उदयपूर (1852)
- साँशी (1853)
- नागापूर (1854)
- करवली (1855)
- अतब (1856)

बंगाल : दुहेरी राजवट - १७६५-१७७२

१७७३ - कंपनी कायदा, रेग्युलेशन अक्ट

- पँगाल हा गव्हर्नर जनरल साँकलंडचा
- मद्रास व मुंबई हा ज. ज. च्या सहाय्यारित
- खाजगी व्यापार बंद
- ग. ज. च्या चार सहस्रांशे मालीमंडळ (साठी)
- इंग्लिश राज्यपद्धतीची संपूर्णता
- कलकत्ता येथे सर्वोच्च न्यायालय
- हिंदू व मुस्लिम कायद्यांचे संकलन

Pits India Act, 1784

- प्रथमच ब्रिटिश प्रांत सत्ता
- उल्लेख
- ग. ज. च्या Council ची सहाय्यसंख्या उबर

तैनाती फौज

Subsidiary Alliance

- सुरवात - इंग्लंड
- पँरतु वेल्सलीच्या काळात सुरुवात
- भारतीय राजांना पेशवाच्या मोबलत्यात
- सैनिक सहाय्यता
- वेल्सली व कॉन्वॉलिस यांच्याकडून वापर
- व्यापक स्वरूप - वेल्सली
- निजाम - हेदराबाद - (1798) - निजाम झाली
- मद्रेश्वर (1799)
- तंजविर (1799)
- अतब (1801) ← साहब झाली
- पेशवा (1802)
- जोसले (1803)
- सिंदी (1804)

→ पहिला गव्हर्नर जनरल साँकलंडचा
वांश देसिंडज

* 1833 चार्टर अक्ट - G. G. B. T

G. G. T. सत्ता - विषय वेटिंग

राजकीय / पॉलिटिकल (Board of Control)

व्यापारी / Commercial (Court of Directors)

Office Add-847, Bhalchandra Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

Page

1

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

महभूल पद्धती

कायमधारा (१७९३)

सुखास :- कॉर्पोरेट/सर्विस
प्र. मूल्य संकल्पना ऑन बोझर
जमिनदारांचे वरिष्ठ
जमिनदार हे जमिनीचे मालक
स्थूण उत्पन्नापेक्षा 10% व
जमिनीदारांना 1/11 - जमिनदारांना
जमिनदारांचे ठावठिकाण स्थलांतर
त्यामुळे नवीन वर्ष
Absentee Landlordism
महसूलदारी किंमत fixed
स्थान क्षेत्राच्या क्षेत्रा
जमिनदारांच्या मालकीचे क्षेत्र
वारसदारमध्ये जमिनीचे वारस
कर देण्यास तसमर्थ ठरल्यास
जमिनीची मालकी सुचस्विकाय
बंगाल, बिहार, झारखंड, वाराणसी
मद्रासचा उत्तरेकडील भाग
भारताच्या 9e.% क्षेत्र

रयतवारी

→ व्हॉईसरॉय ← मुरो
→ मूल्य संकल्पना - चार्ल्स रिड
→ वैज्ञानिक सिद्धान्त डेव्हिड
रिचर्ड्स
→ पद्धत → जमिनदार/मध्यस्थ
नाही
→ जमिनीची मालकी क्षेत्राच्या
→ 30 वर्षांसाठी महसूल ठोठाव
व नंतर पुनर्निर्धारित होईल
→ जमिनीची पत, पिकांचा प्रकार
स्थळीवर आधारित कर पद्धती
→ एकूण उत्पन्नाच्या नक्कवास
50%
→ कर भरला नाही तर जमिन
जप्त
→ मुंबई, मद्रासचा उत्तरी
→ एकूण भारताच्या 51%
क्षेत्र
→ ब्रिटिश सरकारने मोजवारी
मुंबई पूर्वी मधील

महालवारी

→ जन्मदाता :- होल्ड मॅकेजी
→ भारतात सुखास :- मार्टिन पद्वत
→ पद्धत :- जमिनदार/मध्यस्थी
→ गांवाचा समूह म्हणजेच महाल
→ गावाचा प्रमुख ← मुख्याधी / लॉयड
→ हा क्रिडारा कर देत असेल
→ पारिवार पुनर्वाहनी
→ गांवाचा मंडळी प्रवेश, वायव्य
सरहद्द प्रांत, मध्यभारत, पूर्वी
→ एकूण प्रदेशाच्या 30%.

ह्या साच्या परिचाम म्हणजे क्षेत्राच्या उठाव

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

सामाजिक - सांस्कृतिक बदल

कारण

सुरवात

- 1781 ← कलकत्ता मदरसा ← वॉरेन हेस्टिंग्स ← मुस्लिम कायद्याच्या उभ्यापणासाठी
1791 ← संस्कृत कॉलेज ← जोनाथन उंक्ल ← हिंदू कायदा व नव्वदांनाच्या उभ्यापणासाठी
1802 रॉड ← 1800 ← फोर्ट विल्यम कॉलेज ← वेल्सली ← प्रशासकीय अधिकार्यांना प्रशिक्षणासाठी
1784 ← सशियाटिक सोसायटी ← सर विल्यम जोन्स ← भारतीय दृग्बाधा उभ्यापण व त्या
(अभिज्ञानशांकुवलय ← कालिदासाचे ग्रंथ ← जोन्स द्योतक साधन)

राजाराममोहन रॉय ← भारतीय प्रबोधनाचे जनक व साह्य समाज सुधारक

- अनेक भाषा अवगत
- समाज ← इच्छेवर वाढत्या पुरस्कार करणारा समाज (अग्रिस्थन)
- मुर्तीपूजा माध्य नाही
- अपनिश्चयातील उतारे वाचून झकती

राजाराममोहन रॉय कार्य

संस्थात्मक

→ आत्मिय सभा (1815)

ब्राह्मो सभा

वाक्पेहा समाज

→ 1830 - समाजाचे ध्यासपत्र (नियम)

→ सतीवर्जिणी चळवळ (1818-1829)

→ 1829 - सतीवर्दी कायदा

→ 1817 - डेकीड हेमरु सोबत हिंदू कॉलेज

→ 1825 - वेदाल कॉलेज (भारतीय + पाश्चात)

देवदत्तनाथ टागोर

→ तत्त्वबोधिनी सभा (1839)

- तत्त्वबोधिनी पत्रिका

- भारतस्य इतिहासाचा उभ्यापण व

रॉय यांच्या विचारांचा प्रसार

जनजागृती

→ संपादक कमिटी - बंगाली

→ मीरत-इल-अखबार - फारसी

→ वेदतसार पुस्तक - ब्रह्मसूत्र भाष्य आधार

→ Gift to monotheist → इच्छेवरवादाची देणगी

→ precept of jesus

→ अकबर द्वसरा ← निवृत्ती वेतनात वाढ ← राजा

→ वैश्याव्रम ← मानवलावणी व मानवत जातीयारे

Office Add-847, Bhalchandra Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Inanaprabodhini, Sadashiv Peth Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dhyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPPSC

राज्यसभा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

ब्राह्म समाज → ब्राह्मो समाजाचे पहिले सेक्रेटरी
" ताराचंद्र चक्रवर्ती "

१) **भारतीय ब्राह्मो**

1865 - केशवचंद्र सेन
हिंदू संकुचित दर्शन
साधारण हि पद्धती काढून घेतल्या
नंतर ब्राह्मो समाजातून वेगळे
समूह झाले स।

२) **आदिब्राह्मो**

→ 1865 - देवेप्रसन्न टागोर
→ हिंदू धर्म प्रभाव
→ वेद अपौरुषेय ह्या संकल्पनेवर
विश्वास
→ 1858 - सेन ह्यांना साधारण हि
पद्धती
→ 1865 ला - पद्धती काढून घेतली
DR निलंबित

३) **साधारण ब्राह्मो**

→ 1878 - निशावनाथ बांद
व सांबंद मोहन बोस
→ सेन ह्यांनी अल्पकालीन मु
लमन कुचबिहार ह्या प्रदेश
बाजारी वैदिक पद्धतीने ला
दिले हे न पळव्याने किर्नि

प्रार्थना समाज

- समाजापुर्वी परमहंस मंडळी ही शक्ती - (1849) मुंबई
- ब्राह्मो समाजाच्या लक्षांच्या प्रभाव
- संपन्न पद्धतीने कामकाज
- मी जातीभेद पाळणार नाही
- 1864 ← केशवचंद्र सेन मुंबई येथे
- 1867 ← प्रार्थना समाजाची प्रत्यक्ष स्थापना / ब्राह्मो समाजाची शाखा
- महादेव गोविंद रानडे ← मुख्यपत्र निष्ठाने केफियत हे पुस्तक
- समाजावर साहचर्य घमश्या प्रभाव
- जातीयपंथ्या समाज्य
- विधवा विधवा पुनर्विवाह
- लष्करासाठी वय वाढवणे
- महिला शिक्षण प्रोत्साहन

दहादेव पांडुरंग

भाऊ महाजन

सात्काराम पांडुरंग

सभेत समावेश होता येत न

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

5

यंत्र बंगाल

- Henry Vivian Derozin

- अँग्लो इंडियन तरुण ,

(1st Nationalist Poet)

- 1826 - 1891 - हिंदू कॉलेज - सहायक नोकरी

अत्यंत आधुनिक विचार

↳ तरुण बंगाली चळवळ ⇒ अनुयायी - तरुण बंगाली

ईश्वरचंद्र विद्यासागर

→ 1850 - संस्कृत कॉलेजचे प्राचार्य

1849 - महिला शिक्षणासाठी 'वेधुन' यांना 'वेधुन' स्कूल स्थापन करण्यास मदत

1856 - विधवा पुनर्विवाह कायदा

→ विधवा विवाह पुस्तक ← भार्गव विष्णुशास्त्री चंडेल

↳ विवाहउत्तेजक मंडळाची स्थापना

Office Add-847, Bhalchandra Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

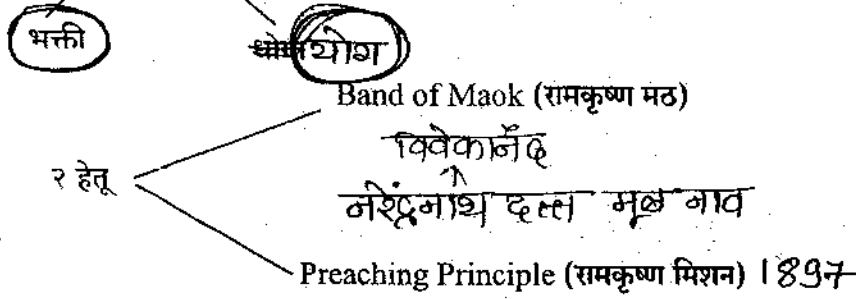
Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dhyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

ठाडोद्वय यदोपाह्वयय ← मूळ नाव
शमकृष्ण मिशन: शमकृष्ण परमहंस दक्षिणेश्वर, कलकत्ता

- स्वामी विवेकानंद शमकृष्ण मठ व मिशन
- उपनिषदे व षीता, बूद्ध व येशू यांच्या प्रभाव
- वेदान्तपर विश्वास
- मुर्तीपूजा मान्य
- शिकागो हर्मपरिषद 1893 येथे नेतृत्व

आर्य समाज ← स्वामी दयानंद सरस्वती ← मूळडांकर

- 1875 - मुंबई येथे आर्य समाजाची स्थापना → ह्यर्नलर लाहोर
- मूळ - वेद
- पुणे येथे पुण्ड्र समाज - हत्तीवस्त्र मिश्रणक → संरक्षणाची नवावर्णनी-महत्मा फुले
- सत्याग्रिप्रकाश यामध्ये कर्णव्यवस्था व जालीव्यवस्था नसलेल्या समाजावद्रलकी मोत
- चेंदकडे यला ही दौषणा
- विवाहयोग्य वय 8-25/9-16
- शिक्षण → दयानंद डांको वैदिक स्कुला (लाला हंसराज प्रोत्साहन)
- मांसाहार → गुकूल (स्वामी दयानंद)
- महात्म (मान्य x) → cultured party (मान्य)
- राजकिय संदेश → इंडिया for Indians
- शुद्धी यलवलीमूळे वाढात :- ह्याला विशेष म्हणून ताबलिक व सांशिम ह्या मुस्लिम हामति यलवली सुरू

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

* गोवस्ता समिती भाषी हिंदी राष्ट्रभाषा समिती असावी अशी मागणी

श्री. महेश शिंदेज्

ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
for UPSC & State

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

ब्राह्मणेतर चळवळी

① → 1917 → भारतीय उदारवादी संघटना ← पी. दयाशरण, D. T. M. नाथर

↓
ब्राह्मणेतर संस्था म्हणून प्रसिद्ध

→ संस्थेचे मुख्यपत्र - जसिस्

→ नंतर जसिस् पार्टी म्हणून प्रसिद्ध → संस्था 1937 → E. वामरवामी नाथर

→ 2 छलित महिलांचे नेतृत्व

1) पिशात्मल 2) सज्जाई मिर्जा शिवबाज

नाथकरांना पेशेदार म्हणून संबोधले

→ नाथकरांचे शिष्य नाथकरांना अंथडि (father), साणि पेशेदार (great-soul)

→ नाथकरांनंतर चळवळीचे नेतृत्व सज्जाई कडे

→ 1944 ← जसिस् पार्टीचे नाव 'द्विविद कळगम' ठेवले

→ 1944 विभाजन → अज्जादेवाडि (द्विविद मुनेत्र कळगम)

② केशव - ब्राह्मणेतर चळवळ - उदवा सांखेलन (केशवमहिली असमूह्य जमातीभाठी)

→ नेतृत्व - नाथयठागुरू

→ संस्था → श्री नाथयठा गुरू समिपारिपालन संस्था (SNDP)

→ महत्वाचे उपदिष्ट्य :- मॅदिशाल असमूह्यांना प्रवेश

→ गुरू घोषणा :- मानजातीभाठी एकदम, एकजात, साणि एकईश्वर

③ → self respect movement → E. V. वामरवामी नाथकर

④ → महाबाप :- केसावराव जेठे, दिनकर राव जवळकर, भास्करराव जाधव

↓
गोव्या प्रमाणात साहित्यनिर्मिती - तरुण मराठा वल्लभ

→ केसावराव जेठे ← छात्रपती मेळा सुरू

← 1934 → महयवती काथेहमंडलात मिळून गेले

→ काँग्रेस लोकरी कामगार पक्षाची स्थापना

- पुन्हा काँग्रेसमध्ये

- प्रणय प्रभाव नाटक

- देशाचे दुष्मन हे पुस्तक

(टिळक साणि थिपवूणाकरांचे)

- सांत्वि शणशिंधी - पुस्तक

→ भास्करराव जाधव - 1911 - अत्यशोद्यक साधिवेशनाचे अध्यक्ष

- दया पुणेहित हे पुस्तक (ब्राह्मणांना न खोळवताच दूरच्या घरी विद्ये)

- होळमेडा परिषदेला उपास्थिती

श्री. महेश शिंदेज्

ज्ञानदीप अकॅडमी

MPSC

Dnyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

मुस्लिम चळवळी

- परिघादी चळवळ :- कॅबालमधील फरीदपूर वसुधापूर हाडी धारत उल्ला (दादु गिर्या)
- वहादी आंदोलन (1820- 1870) - स्थापना येरवी येथे सय्यद अहमद
- नंतर हिंदूस्थ हे केंद्र (सिताना)
- पंजाबमध्ये शिखांच्या कळाल (विरोधात शिखांच्या)
- 1849 - ब्रिटिश विरोधात
- कोलकात्याच्या मुख्य न्यायाधीश जॉन फॅथन नॉर्मन व लॉर्ड मेयो यांची हत्या
- लष्करी सैन इनायत मजिस्ट्रीचा नेतृत्वाखाली
- देवदंड चळवळ :- 1867 नेतृत्व - सय्यद कासीम नानदवी व शबिबुल्ला अहमद हांगोशी
- अजेंडा - पश्चिम बासकविरुद्ध जिहादची स्थापना कायम ठेवणे
- बेहालापूर येथे विद्यालय स्थापन ← अठ्ठाव्व - मुलभुत इस्लामिये शिक्षण, साधुनि
- अलिगढ चळवळीच्या विरोधात व 1885 मध्ये काँग्रेसचे स्वागत व सय्यद अहमद खान
- अलिगढ आंदोलन - 1875 :- सय्यद अहमद खान
 - ↳ मद्रमेटन अँब्ले सोशियल कॉलेज
 - युनायटेड इंडिया पॅट्रॉन असोसिएशन
 - मोहमेटन अँब्ले सोशल असोसिएशन विरुद्ध
- 1864 - सायंटिफिक असोसिएटीची स्थापना
- इतर नेते → चिशग अली, अल्लाक उसेन, वजीर अहमद, मौलाना शिपल्ली नुमाणी
- अहमदिया आंदोलन - 1889 :- मिर्सा गूलाम अहमद
- हिंदू मीथची चळवळ :- हिंदू जमिनदार विरोधी
- मीर निघार अली
- अह्मद चळवळ :- जहाल राष्ट्रवादी चळवळ =
 - नेतृत्व :- मौलाना अहमद अली
 - हकीम अजमल खान, हसन इमाम

शिखाये उठाव

- 1) निरंकारी चळवळ :- दादा कयाळ दास
- 2) नामधारी चळवळ :- नेतृत्व :- द्यालक सिंग
- 3) सिंग सभा :- अमृतसर
:- ठाकूरसिंग अंधवालिया व ज्ञानि ध्यानसिंग
- 4) गुरूप्रवारा शूद्राणा चळवळ - (1920) शिरोमणी गुरूप्रवारा प्रबंधक कमिटी
हेच म्हणजे सकाळी दल
- 5) कूका चळवळ :- (1849) ← गुरूशम सिंग

फारशी उठाव

- 1) रेहममाई माजिथादान सभा :- पत्रक - वाश्नगोफ्लाब् ← दादाभाई नौरोजी
- 2) थियोसॉफिकल सोसायटी :- 1875 → स्थापना - अमेरिकेत ^{स्थापना}
→ महत्याचा वाटा - ओल्कॉट, मॅडम गावास्की
- 1880 नंतर - भारतीय अख्यार - कंपनी
- ओल्कॉट ^{दक्षिणेकडे} स्था मृत्युनंतर नेतृत्व अँनी बेसंट
प्रत्यपत्ते :- → New India
→ common अविल
अँनी बेसंट याचे सहकारी जॉर्ज असूनडेल

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

8

१८५७ च्या आधीचे उठाव (महाराष्ट्र)

रामोशाचा उठाव

← महाराष्ट्रातील १ ला

- रामवंशी - नाईक हि संज्ञा
- किल्ल्यांचे पहारेकरी ब्रिटिश राजपटीत घेवोतागार
- सुखातीचे प्रमुख :- संतु नाईक
:- उमाजी नाईक → इंग्रजांचे जाहिरनामे → दौक्या व बोसक व
→ दरोडे व वाटमार्यासाठी ठामोशांचे नेतृत्व - तशीपण उपयोग नाही
- जेजूरी, सासपड मध्ये वृहदात
- उमाजीचा स्वतःचा दरवार व सरकार वडे मागण्या
- वतने पश्त करवी १) वतनाला पुढा हस्तक्षेप न करणे २) केंद्र्याना मुक्त करणे
- कलेक्टर हॉवसिन यामे प्रतिउत्तर
- उमाजींनी ५ ईश्यांची मुंडकी कापून सासपड ला पाठवली
- जोर अंग्रजातील लेश ठावांच्या महसूल उमाजांवाडे
- पुढेवाला अटक म्हणून उमाजींची वृहदागती
- नंतर सरकारी नोकरी
- पुणे व सातारा सागात शांतता स्थापन करणे
- पुढा ठामोशांचे नेतृत्व (मांडरेख संघर्ष)
- नंतर काळू व नाणा हे गित फितूर
- जुना बात्रू वापुसिंग परेकीचे ब्रिटिशांना वहाय्य
- पुण्याजवळ उत्तपळी येथे 15 Dec 1831 उमाजींना अटक
- ३ फेब्रुवारी 1834 ← फाशी
- पुण्याचे कलेक्टर - जॉर्ज विगन

Office Add-847, Bhairachandra Height, 1st floor, above AnarseSamosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth Pune

Page

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

1

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज्

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyandeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

कोळी उठाव - ३

१ ला उठाव 1824-28

- नेतृत्व - बामजी झांगडिया 71 नौदल वृफडी
- कारण - मुंबई येथे नेटिव्ह इन्फ्रंट्रीने केलेला उठाव दडपला
- समसमाश अरण्यास नकार - मुंबई

२ रा उठाव - 1839 → पहिला उठाव दडपल्यामुळे असंतोष,

- कोळ्यांच्या घोषणा - वीज्य कोळ्यांच्या ताळ्यात, वाजीराव पेशव्यांसक दुसरा पुन्हा पेशवा
- मराठी राज्याची स्थापना.
- मुख्य अजंडा - घोड - नदी येथे मिथिलांच्या कानिजा लूणे
- शिखर - पुणे

३ रा उठाव - 1845 ← पुणे, नाशिक, नगर इत्यादी ठिकाणी

- रघू झांगडिया व झाफू झांगडिया → 1845 - उत्क

- कोळ्यांची लूणलू सुरुवात

→ 1852 - नगर भागातील उठाव दडपल्यामुळे तखडकरांना वष वहादूर जिलात ^{↑ collector}

उठाव

भारतात इतर ठिकाणी उठाव

कारणे

नेतृत्व

A) चंगल प्रांत

- 1) सैन्याची उठाव (1770-80) - दुष्काळ, पवित्र स्थळांना शेती देण्यास नकार → धार्मिक गुरू
- आनंदसह हीकावळी ← चंकिमचंद्र चॅटर्जी

2) मध्युआर उठाव

(1766-72)

- दुष्काळ व कर वाढ → राजा जगन्नाथ

3) कोथ उठाव

(1831-32)

- वहेरील लोकांना जमिनीचे दस्तातशी → बृह्म समाज

Page

2

Office Add-847, Bhalchandra Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Inanaprabodhan, Sadashiv Peth, Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

4) सैन्याची उठाव - ब्रिटिशांचे प्रशासन → सिंदो आणि कांगो

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

9

- ६) पागल्यांची उठाव - जमिनदारांचे जात्यक प्रशासन फरमदारा व टिपू
(1825-33)
- ७) मुंडा उठाव - बाहेरील व्यक्तींकडून जमिनी बाबत व विरसा मुंडा
(1890) घेतल्या.
* पाश्चिम भागातले उठाव
- ८) जिल्ह्यांच्या उठाव - नवीन सरकारमुळे आलेले कष्ट व सेवा राम
(व्याजेशास) इतर जात्यक अटी
- १८१७, १९, २९, ३६, ४६
- ९) सुरत उठाव - वाढवलेला मिठाचा कर ५० पेसा हून १ रुपया -
- १०) कोल्हापूर व सांगली उठाव - ब्रिटिश सरकारने केलेल्या बदलां, केशोजगारी व वाढवलेले कर → बाडकरी
(1844)
- ११) सुस्तवाडेश उठाव - भारत काढून घेतल्याबद्दल (1818-1819) → बडोद्याचे नायबशाह
(बांसार नेतृत्व ओझा मंडळ)
- दक्षिण भागातले उठाव
- १२) पोलिगार उठाव → १८०१ ते १८०६ - जमिनमहसुलाची जात्यक पद्धत (घयतवारी)
- (मलावार सांगीदिगार)
- १३) विजयनगरम-बाबानाथा उठाव - राज्य ३ ताब्यात व दरवर्षी ३ Lak. B. - विजयनगर या राजा
(1765) सर्व सैन्य वेढ्यात
- १४) पूका गठपक (1840) - उत्तर भारतातले उठाव
शिष्य किरीटी होडभात → अगत नवाहर मल (शिष्यान आहिव)
- १५) राम्या उठाव (आंध्र) → जंगलावस्थे ८ चे नियम → मल्लुशी शिताराम राजु
दक्षिण

Office Add-847, Bhalchandra Height, 1st floor, above AnarseSamosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth Pune

Page

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

3

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज् ज्ञानदीप अकॅडमी

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

१८५७ चा उठाव

१८५७-चा चार्टर अक्ट

क्रिश्चन धर्मगुरूंना धर्मप्रशास साव्यता
कंपनीची स्थीन सेवक व्यपार व चहा-चा
व्यापार सोडून इतर मकतेदारी संपवल्यातआली
शिक्षणासाठी 1 lakh रुपये

१८५३-चा चार्टर कायदा

- वा. ज. डॉ. बंगाल-ची ग. ज. इंडिया
- 1 ला ५.५.१०- विषयम प्रेति
→ केंद्रिकास्था काळस म्हणून सोळख
→ कंपनीची व्यापारवरील उकूण मकतेदारी संपविली
→ शुलामिहिरी पद्धतु वंद करण्यात आली
(इतर घटना) → शिक्षणासाठी 10 lakh रुपये

- १) अफगाण युद्ध - (१८३८-४२)
- २) पंजाब युद्ध - ()
- ३) सिमिशन युद्ध

आर्थिक

- अर्थोपार्जन घटायला आस
- महसूल पद्धती,
- आर्थिक शोषण

राजकीय

१) खालसा होण / लैनसि
२) चार्टर कायद्यानुसार करण्यात
आलेले केंद्रिका
३) पद्धत्या व लजये वंद / वेचन व
४) ईंग्ली भाषेतील राज्यकारभार

कारणे

सामाजिक

- वंशश्रेष्ठत्व - त्रिभिन्ने
- धर्मनिर कायदा (धर्मनिर केलेल्या वारसाला संपत्तीमिध्ये वाटा देणे कायम)

धार्मिक

१) क्रिश्चन धर्माच्या प्रसार
२) हिंदू धर्म व हिंदू धर्मिया
हेयळणी
३) धार्मिक सुधारणा - सती व
(१८५६) - विधवा

तत्कालिक/लक्षणी

- अन्ध्याची वागणूण (सर्वात इच्छा पद्ध सुबेदार)
- समुद्रपार मोहिम (भारतिय सैनिकांना समुद्रपार मोहिम अनिवारि)
- जनरल सर्विस एनालिस्टमेट Act - general - service enlistment
- * एनफिल्ड (Enfield) बंदुका
- काडतुसांना वाच व इकराये मांस
- हिंदूना पंक्ति मुस्लिमांना निशिद्ध
- अन्नमिध्ये हातची पुड

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- 1857 रचा मेरठ उठावापूर्वी -> वेहरामपूर येथे - enfield विशेषी उठाव करणारी वृव

प्रत्यक्ष घटना

नोकरीकून करणारस्त

२) कराकपूर - मंगलपट्टे यांनी कागड्युसन या सरजन
शोळीकार केला -> नंतर फाशीची डि

अवघा रेजीमेंट - सेवेतून वेळ्याल नंतर

मजबूत, सवालना, व मेरठ येथे उठाव सुरू.

२) 10 मे 1857 -> दिल्लीपासून 58 KM अंतरावर मेरठ येथे प्रत्यक्ष उठाव सुरू
सेनिकांचे दिल्लीकडे पुढ

३) सायमन फ्रेजर -> यास मारले व वहादुर खाहा जफर दुसरा यास शेहेणाशाह हिंदुस्तान
हि घडवी परत.

घोषणा :- मागे फिरूंगी को.

वेगवेगळ्या भागातील उठाव व दडपणारे अधिकारी

१) दिल्ली -> जनरल वल्लखान -> हडसन, जॉन -> वल्लखान मारले गेले, शेहेनशाह हिंदु
वहादुर खाहा दुसरा निकोलसन खून -> (20 sept 1857) -> 8 नी दिल्ली
C10 लोकचे मॅस - 4/6 सैनिक

२) कानपूर -> नानासोहेब + तात्या टोपे -> कॅम्पवेल -> नानासोहेब नंतर नेपाळला पळाले, तात्या टोपे
6 Dec 1857) सांशिला मळत.

३) लखनऊ -> वेगम हजरत मख्तुम -> कॅम्पवेल -> राणी नेपाळला पळाली
(किरजिस काहिर समुलगा)

४) कोरली -> खान वहादुर खान -> विनसेट ऑथर -> खान वहादुर खान - मृत्यू

५) जगद्विषपूर -> कूपरसिंग -> टेलर OR ताथलर -> कूपरसिंग मृत्यू

६) फेजाबाद -> मौलवी अहमदखल्ल -> रेनई -> नंतर मृत्यू

७) आंशी -> राणी लक्ष्मीबाई -> ल्यूरोज -> नंतर मृत्यू / तात्या टोपे फितुरीने अल

८) अवघा -> अहमद - उल्ला

९) फिरोजाबाद -> मौलवी - अहमद - खाहा

Office Add-347, Bhaichandra Height, 1st floor, above AnarseSamosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Aditya
Academy
Pune

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

उठाव दरम्यानचा महाराष्ट्र

= नागपूर उठाव - 13 जून 1857/महाराष्ट्र व कामपूरच्या कॅम्बोरीचे सहाय्य

= जमखिंडी संस्थानातील उठाव :- अद्यासोदेव पवर्धन

= खोवापूजी गुप्त :- सातायणे वोजे प्रतापसिंह यांचे राज्य परत मिळवण्यासाठी

= मुद्दोल उठाव - वेरू जमातीच्या उठाव

- 1857 च्या 'सम्राट' कायद्याच्या परिणाम, मुद्दोल मधील हुमनाडीच्या वेरूंना हा कायदा नव्हता - त्यातून उठावाला सुरुवात.

= पेठ इयला उठाव :- कोळशीच्या उठाव - सैबावतसव निकळेंद्राव

= कोल्हापूर मधील :- भारतीय सैनिकांच्या तक्रारीचे नेतृत्व - G. डिसे. 1857. उठावाची तरिका - जेकरा याने ईंग्रजांचे नेतृत्व.

सुशिक्षित वर्ग

१८५७ उठाव- मते

⇒ हृदयिण भारत उठावात सामील नव्हता/बालेस्ये शिंदे हे द्यावाढ, नेवाळ

1) स्वातंत्र्यसंग्राम - सावकर	2) शिष्यांचे वड	3) वेन्ही नाही	4) वार्षिक संघर्ष
5) कालीमावरी - ४	- नर. फाल्क	- R.C. मजूमदार	- टोल्सटॉ T. P.
6) जवाहरलाल नेहरू	- जॉन लॅरिन्स	- S.N. सेन	- J.G. मिडले
7) B. डिखरायली	- कॅम्पबेल		
	- रॉबर्स		

उठावाचे परिणाम - व्हिक्टोरिया क्रॉस शरण्या जाहिरणाभा < अलहाबाद

महाराष्ट्रातील बदल

- कंपनीची राजवट बरखास्त
- धार्मिक व सामाजिक बाधित हस्तक्षेप नही
- विस्तारवादीचे द्योषण रद्द.
- 9.9.1 चा व्हॉइसरींग < शरण्या जाहिरणा नकाबदार
- लॉर्ड कनिंघम 1।ला
- भारतमंती हे नवे पद (15 लोकांचे मंडळ)
- 2. संजले

महाराष्ट्रातील सौफ लिबरी < शरण्या जाहिरणाभा

Page Office Add-847, Bhalechandra Building, 1st Floor, Anarso Samaj, Near Patrya Mauti, Narayan Peth, Sadashiv Peth, Pune.

6 Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Mauti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
Pune

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

१५८७ नंतरचे उठाव

* भारतातील उठाव :-

१) निळीया उठाव (१८५९-६०) - निळीया लावाक अनिवार्य / सरकारफेड विनंब्या मंडी करव्य
सुरवात / नेतृत्व - दिंडावर - विश्वास आणि विष्णू विश्वास

पाठिका :- दिनबंधु राय्ये निरुपण → Eng translation - मायकल मधूसून दत्त
:- हरिश्चंद्र मुखाजी राय्ये हिंदू पेट्रियाट हे वृत्तपत्र

२) पटना उठाव (बंगाल, बिहार भागामध्ये) ← यूसूफझाहि परगणा येथे उठाव
(१८७०-८०) :- कूळदारकांया मालकी हक्क मिळवण्यासाठी

:- बंगाल टेनन्सी अॅक्ट (१८८५)

पाठिका :- बेमेशचंद्र दत्त ← Economic History of India.

:- सुहृद्गणधर वॅजजी राय्ये इंडियन अॅसेसिएशन (आजंदे मोहन बोस)

३) डेककन उठाव (महाराष्ट्र)

कारणे :- १) अतिशक्ति कर

२) अमेरिकन यूद्धामुळे कापसाच्या किंमतीत घट

३) ५०% चेक्का जास्त जमिन कसात वाढ

४) सावकारांये जुलूम

- उठावासाठी चहिएकार पदव्यातिया वापर

- शिरूर ता. फर्डे इथून उठावास सुरुवात

कारण :- डेककन अॅग्रीकल्चरिस्ट रिलिक अॅक्ट, १८७९

१८५७ नंतर महाराष्ट्रातील उठाव

१) वासुदेव चळवेल फडके :- आर्य्य क्रांतीकारक
उठाव

— कर्नाळा किरण्याची किरलेदारी

- सुभेदार फडके म्हणूनही ओळख्य

- उदरनिवहासाठी बेल्चेमध्ये लिपिक व नंतर लाकरी व्यात्यात लोख्याविभागात

- ठाईच्या अंत्यविधीसाठी सूफ्री नाही म्हणून नेकरीच्या त्याग

- त्या रानडे व सार्वजनिक (बाणेश जोशी) राय्या प्रभाव

Office Add-847, Blalchandra Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth Pune

Page

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank . ABC. 020-24447879, 8806277677

7

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Manuti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Divyadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- स्वदेशी वापराची जापघ
- समानता व तेष्य ह्यासही हेफयवाधिनी संस्था सुरू
- पेन्स पृणा नेटिण्ड ईन्स्टीट्यूशन - स्वदेशीपर भर
- हत्त महात्म्य हा १००० ओप्याया व्रंथ
- बूटिसाही कामोड्याये नेतृत्व
- ब्रिटिश साधिकारी डॅनिशन थाने लयास सुरू केला
- पुणे येथील शुक्रवार पेठ दयवर छापा.
- नंतर फडकेच्या विशेषी अल्प वारं नष्टिर
- २३ जूले १८७९ देपर नावडगी (फिजापूरजपळ) येथे अल्प
- जिल्हा न्यायालय वकिल पत्र सार्वजनिक काका
- उच्च न्यायालय वकिल पत्र महदेव चिमाजी भाषेट
- वळमेठपेथी शिक्षा - वेहरान वेथिने मुडनला ब्रवना
- एववामध्ये सृष्ट्यु
- देशप्रेमाने ओड्याथलेला हिमालयासारखा। इतुंग महापुरुष - अमृतवसार पत्रिका

श्री. महेश शिंदेज
ज्ञानदीप अकॅडमी
 राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

पहिला व्हॉइसरॉय १८५७ नंतर राजकीय घटना
 १. लॉर्ड कॉनिंग → मुंबई, मद्रास आणि कलकत्ता येथे १८५७ ला विद्यापीठांची स्थापना
 → Indian Council Act 1861

∴ विकेंद्रिकणाची सुरुवात - मुंबई व मद्रास यांची स्वायत्तता परत
 ∴ चार्ल्स फोर्लियो पद्धतीची सुरुवात (एक किंवा अनेक खासगी मंत्र्याकडे)

२. लॉर्ड मेयो → आर्थिक विकेंद्रिकणाच्या जनक.
 - भारतातील पहिली जनगणना (Statistical survey of Ind) - 1871
 → शेती व वाणिज्य विभागाची स्थापना.
 → खाज्या रेव्ह्यूची सुरुवात

३. लॉर्ड लिटन → रिचर्ड स्टुर्टी यांच्या अध्यक्षतेखाली दुष्काल आयोगाची स्थापना.

मद्रास-मुंबई-म्हैसूर पॉल - मध्यभारत र. आगात दुष्काल
 पिकपेरीया शाही साठी ROYAL दरबार [केसर-उ हिंद हा खिताब व भारताची सम्राज्ञी म्हणून घोषित
 कॅनेल्युलर प्रेस अॅक्ट (1878) / ANA Act 1878
 स्वर्धा परिष्कारणे वय 19 करण्यात आले

४. लॉर्ड रिपन → भारतीयोंपती उदारतेचे होरण

→ स्थानिक स्वराज्य संस्थांचा जनक
 - 1878 चा Press Act १८८२ मध्ये प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण
 - आर्थिक विकेंद्रिकरण व्यापक

५. लॉर्ड डफरिन - शिक्षणासंबंधी 1882 ला हॅरर आयोगाची स्थापना.

- डल्वर्ट बिल (1883-84) → युरोपियन व्या. व भारतीय व्या. यांना समान वा
 स्वर्धा परिष्कारणे वय वाढविल्यात आले त्या = व्यायाधिश

factory Act - 1st Indian factory Act 1881

लॉर्ड डफरिन

- भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसची स्थापना (1885-86)

Office Add-847, Bhalchandra Heights, 1st floor, above Anarase Samosewale, Near Inanaprabodhini, Sadashiv Peth, Pune. Page

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dhyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

भारतातील महत्वाच्या राजकीय संस्था

बंगाल प्रांत

- १) वंगभाषा प्रकाशिका समिती (१८३६) :- राजाराम मोहनराय यांचे अनुयायी.
- २) जमिंदारी असोसिएशन (१८३८) + ब्रिटिश इंडिया असोसिएशन (१८४३) ^{सोभायषी}
(प्रसन्नकुमार, प्रवेशकानाथ टागोर) + (अध्यास मंडळ) ^{बंगाल}
↓
ब्रिटिश इंडिया असोसिएशन (१८५१)
(हेपेटनाथ टागोर, शहाकाल देव)
:- १८५३ च्या चार्टर कायद्यावर प्रभाव
:- अखिल भारतीय दृष्टीकोन
:- कायदेशीरत्वात सुधारणा व भारतीयतेच्या नेतृत्वाची मागणी
- ३) ईस्ट इंडिया असोसिएशन (१८६६) → लंडन येथे → दादाभाई नौरोजी, व्योमेशचंद्र कॅम
:- ब्रिटिश व्यापारिया भारतीय संघर्षाला पाठींबा मिळावा म्हणून.
- ४) इंडियन लीग :- शिशिरकुमार घोष
- ५) इंडियन असोसिएशन :- (२६ जुलै १८८६) → सुरेंद्र चॅनजी, आनंदमोहन बोस,
अध्याक्ष
अवर्गणी पुरुष ^{अध्यक्ष}
अनेक शाखा ^{अध्यक्ष}
महत्वाच्या मागण्या :- १) स्वतंत्र शाळांना जनतेच्या सहभागासाठी मंद
२) शिक्षण परिष्कार वय वाढवणे
३) परिष्कारा भारत व लंडन दोन्ही ठिकाणी आयोजित कराव्यात कि
४) गिरीशचंद्र घोष यांचे वंगाली वस्तुपत्रे हक्क सुरेंद्रचॅनजीचे
१८८३ मिरनिशब्दा प्रांतातील प्रतिनिधी राष्ट्रीय परिषद ^{अध्यक्ष - सुरेंद्रनाथ चॅनजी}
दक्षिण भारत काळता उत्तर भागातून १०० प्रतिनिधी
राष्ट्रीय फंड गोळा केला गेला
राष्ट्रीय परिषदेच्या हद्दष्टीने दकलेले पहिले रुपाडन (W.S. कॅम)

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

13

बॉम्बे प्रांत -

- 1) पुना असोसिएशन (1867) $\xrightarrow{34^{\text{th}} \text{ नंतर}}$ सार्वजनिक सभा (1870)
सुरवातीस शिरोधार्या व संवैधानिक स्थाना राजकीय संबद्धासाठी सौध व्यावसायिक मे
नंतर व्यावसायिक व शालेय वास्तुवेव जोशी यांचे प्रमुख नेतृत्व.
सामाजिक व राजकीय जागृतीचे काम
दुष्काळ निवारणात महत्त्वाचा वाटा
- 1877 च्या दिल्ली दरबारात (बिल) सार्वजनिक कामा भारतीय पोशाखात
- 1898 नंतर सभेची सुत्र चिठ्ठीकोडे
- 2) बॉम्बे प्रेसिडेंसी असोसिएशन (1885) \rightarrow K.T. लेलंग, फिरोजशाहा मेहता, वदुदिन तट
- Brother-in-Law म्हणून प्रसिद्ध / तिन जमातीचे प्रतिनिधित्व
- 3) बॉम्बे असोसिएशन (1852) सर्व भारतीय असोसिएशन पहिली राजकीय संघटना
- दादाभाई नौरोजी, जगन्नाथ शंकरशीठ

मद्रास प्रांत

मद्रास महाजन सभा (1884) :- वीर शहावाचार्य, सुप्रसन्नम अय्यर

इतर संघटना :- women's india Association (1927) :- लेडी सदाशिव अय्यर

Unionist & peasant party :- जमिनदारांच्या हितसंबंधाच्या संरक्षणासाठी \rightarrow सरसिंकर ह

काँग्रेसकडे वाटचाल

- 1883 \rightarrow सुरेन्द्रनाथ बॅनर्जी \rightarrow राष्ट्रीय परिषद
 \downarrow नंतर
- 1884 \rightarrow ऑलन इयूम \rightarrow Indian national union \rightarrow 9 ले अधिवेशन Ind. national Co
म्हणून 1885 ला करण्यास ठरवते
- 9 ले अधिवेशन पुणे येथे 28-Dec-1885 ला ठरवण्यात मोल पण पुण्यात काँग्रेस-
व्यामूळे अधिवेशन मुंबईला.

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Saravati Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Page

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Saravati Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

प्रत्यक्ष स्थापना व महत्वाची अधिवेशने

- १ वे अधिवेशन → मुंबई → आयोजन - डॉ. व्हे प्रेसिडन्सी असोसिएशन कोड
- जवळपास १२ प्रतिनिधी
- अध्यक्ष - व्योमेशचंद्र वेंकजी (डॉ. व्हे गणेशर लॉर्ड रे यास मुख्यालीन अध्यक्षीय आमंत्रण)
- R.M. सयानी व A.M. Dhanrajani → हे मुस्लिम मेले उपस्थित होते.
- महत्वाच्या मागण्या :- ICS भारत व इंग्लंड मध्ये सोकत आयोजित करण्यात
:- ब्रह्मदेशाला घालसा करू नये
- २ रे अधिवेशन १८८६ → दादाभाई नौरोजी → कलकत्ता
- काँग्रेस व राष्ट्रीय परिषद यांचे अधिवेशन एकत्र वेळी
- ३ रे अधिवेशन (१८८८) → बद्रुद्दिन लखवर्जा → मद्रास
→ पहिले मुस्लिम अध्यक्ष
बानडे यांनी सामाजिक परिषदेचे पहिले अधिवेशन
- ४ वे अधिवेशन (१८८९) → जॉर्ज यूल → अलाहाबाद
→ पहिले ब्रिटिश अध्यक्ष
दृश्याच्या महाराजांनी अधिवेशनासाठी बंगला विकत घेऊन दिला
भारतातील सुन्नीवाद व ब्रह्म-युसेन यान यांच्या काँग्रेसला परिषदा
- लॉर्ड उफरीन टिका → अतिउत्पसंख्याकार्ये प्रतिनिधित्व करणारी संस्था
- ५ वे अधिवेशन (१८९१) → विल्यम वेस्वर्न → मुंबई
मागणी :- → काँग्रेसला पाठिंबा व इंडियन पार्लिमेंटरी कमिटीचे अध्यक्ष
भारतीय प्रतिनिधींची संख्या कायदेमंडळात वाढवण्यात यावी.
महिलांच्या पहिल्यांदा सहभाग (पंडिता रमाबाई, रमाबाई शनेड, काशीबाई कानीकर)

श्री. महेश शिंदेज्

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
reg. U.P.S.C & M.P.S.C

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

काँग्रेस वाटचाळ

१. मवाळ टप्पा (१८८५-१९०५)
२. जहाल टप्पा (१९०५-१९२०)
३. गांधी युग (१९२०-१९४७)

जहाल टप्पा (१९०५-१९२०)

मवाळ टप्पा (१८८५-१९०५)

- प्रमाणात वढल अपेक्षित

- इंग्रजी राजपट हे वरदान

रानेड :- इंग्रजी उतकथ्यांती स्थिती पूर्वविक्षान्यांती

- जनसांख्यिका सहसा नकाराकारण राजकिय जावूती नाही.

कार्य :- राजकिय जनजावूती

१- R.C. दत्त व वाहाभाई नौरोजी यांचे तिकात्मक परिक्षण

२- मवाळांवा जनाधार कमी त्यामुळे

माठाण्या माठ्य नाही

- मवाळांवा कामगिरीवद्दल नाशजी

- मर्ज विनत्या पद्दत माठ्य नाही.

- क्रांतीची अपेक्षा

- टिका :-

- टिकक :- यूसुफासत खोरंथा मेळाव

अधिशेने म्ळोडे सुद्दीलील मनोरं

वर्षातुन १-२ वेळा वेडकासारके अपेक्षे

काहीही निळणार नाही

अश्विनीकुमार :- तीन दिवसांवा तमाशा दत्त

→ १८९२-चा कायदा :- मवाळांवा योगदानामुळे

ः प्रातीक व केंद्रिय कायदेमंडळात प्रतिनिधित्व वाढविले परंतु दो
official majority

Office Add- 3rd Bhalechandra Heights, 1st floor, above Anaraj Samosewale, Near Jnanarabodhini Sadashiv Peth Pune

Office Add- 3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add- 1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

Page

श्री. महेश शिंदेज्
ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

मवाळ राजकारण व जहाल राजकारण

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

15

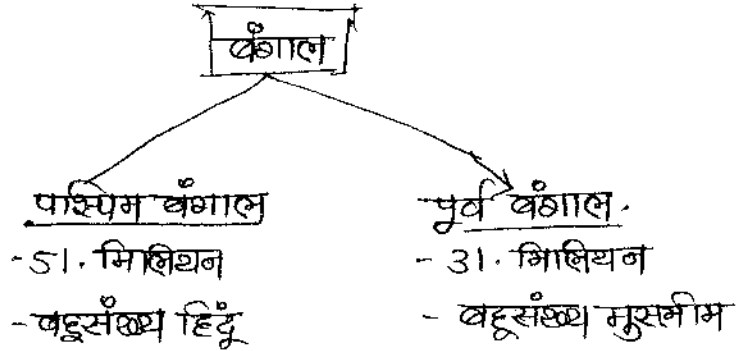
बंगालची फाळणी

कारणे

- लॉर्ड कर्झन, "काँग्रेसच्या सल्लू हे माझ्या आयुष्याचे महत्वाचे द्येय."
- ल्यासठी प्रयत्न म्हणून बंगालची फाळणी करण्याचे ठरविले.
- 13 चे कारण
 - बंगालच्या नौठापान प्रशासनासाठी वेरसोईया प्रत्यक्ष कारण
- फाळणीची घोषणा - 18 जुलै 1905
 - ब्रिटिश मुस्लिम फूड
 - शरार्ष्ट्रीय चळवळीचा जोर कमी करे

फाळणीचे स्वरूप

→ दोन भागात विभागणी

- भारतमंत्री जॉन ब्रॉडरीच थाख्याकडून फाळणीस मान्यता.
- ब्रिटिशांचे मुस्लिमांना आश्वासन → बहुसंख्य मुस्लिम प्रेक्षाची राजधानी ढाका ही अर्धे प फाळणी कायम अद्यावत राहिल

Office Add- 1st Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Page

Office Add- 3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add- 1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
For UPSC & MPSC

राज्यसेना मुख्य परीक्षा २०१७-१८

काँग्रेसचे प्रयत्न : स्वदेशी/ वंगभ्रम चळवळ

१. ऑगस्ट १९०५ ← काँग्रेसकडून स्वदेशी चळवळीची सुरुवात
- कलकत्त्याच्या टाऊन हॉल मध्ये काँग्रेसचे प्रतिलिपि ठरून व स्वदेशी चळवळीची घोषणा
- चळवळीची सुरुवात :- वहिष्कारणे
- मॅन्चेस्टर कपड → लिबरपूल मिठ
- सरीही १६ ऑक्टोबर १९०५ :- ब्रिटिशांकडून बंगालची फाळणी
- ↓
- बंगालमध्ये खोकलिन म्हणून पाळला.
- पेटे मातरम् हे बिल व घोषणा
- दोन्ही भागातील लोकानी चकमेकांना खाण्या वाढल्या
- “आमार सोनार बंगाला” → जपिन्नाथ टागोर यांचे मूळ बिल.
- १९०५ ते १०० वर्षात जे खाद्य आले नसेत ते या फाळणीने जवळीक मरिठ्यात खाद्य केले असे वर्णन
- मंतर वहिष्कारणे स्वरूप व्यापक दारु / साखर / कागद / औषधे / रसायने यांपैर देशील वहिष्कार
- १) बंगाल → सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी नेतृत्व
- २) मुंबई, पुणे → लोकमान्य टिळक
- ३) दिल्ली → हेडर रसा
- ४) मद्रास → सिध्दबरम पिल्लई
- ५) पंजाब व उ. भारत → अजित सिंग व लाला लजपत राय

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

Subject: History

स्वदेशी दरम्यान काँग्रेसची अधिवेशने

१. १९०५ → ठिकाण - बनारस / अध्यक्ष - गोपाल कृष्ण गोखले

→ वहिष्कारसोबत स्वदेशीचा स्वीकार

→ कंगालच्या बाहेर संधर्ष घ्यावा सगळी जहालांची उरवता

→ चळवळ कंगाल पुरतयि मर्यादित असावी अशी मतालांची उरवता.

२. १९०६ → ठिकाण → कलकत्ता / अध्यक्ष - दादाभाई नौरोजी

→ लोकमान्य टिळक, किंवा जहाल व्यक्ती अध्यक्षपदी असावी - जहाल उरवता

→ काण **चतुसुत्री** च्या कार्यक्रमाचा स्वीकार काँग्रेसने करावा

→ **वहिष्कार, स्वदेशी, राष्ट्रीय शिक्षण, स्वराज** → अणुना अर्थ सांगितला नाही

३. १९०७ → सुरवातील नागपुर येथे होणार होते पण नंतर सुरत येथे.

→ टिळक अध्यक्ष असोवे अशी उरवता, पंढू अध्यक्ष रासबिहारी घोष राबरी

→ स्वदेशीच्या मुद्द्यावरून काँग्रेसमध्ये फूट → जहाल काँग्रेस बाहेर पडले.

मुस्लिम लीगची स्थापना

१) शिमला उघ्युशन :- अध्यक्ष आगाखान / जवळपास ४० मुस्लिम नेते

→ आगाखान यांच्या नेतृत्वाखाली व्हाईसरॉय लॉर्ड मिर्ले

→ फाळणीच्या मुद्द्याला चर्चिता

→ मुस्लिम लिगची योजना → अध्यक्ष अली विलिहामी यांनी लिहली

→ लिगमधील महत्वाच्या व्यक्ती :- दादयाचा नवाब अमीम उल्ला

- नवाब वकार-उल-मूल्क

- सय्यद अमीर अली इत्यादी.

मुस्लिम लिग पार्टीची कल्पना :- नवाब अलीम-उल्ला-खान यांची

लिगचे संविधान / Green Book :- मौलाना-मोहम्मद-अली-जोहर

लंडन येथे लिगची जाख्या :- सय्यद अमीर अली.

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

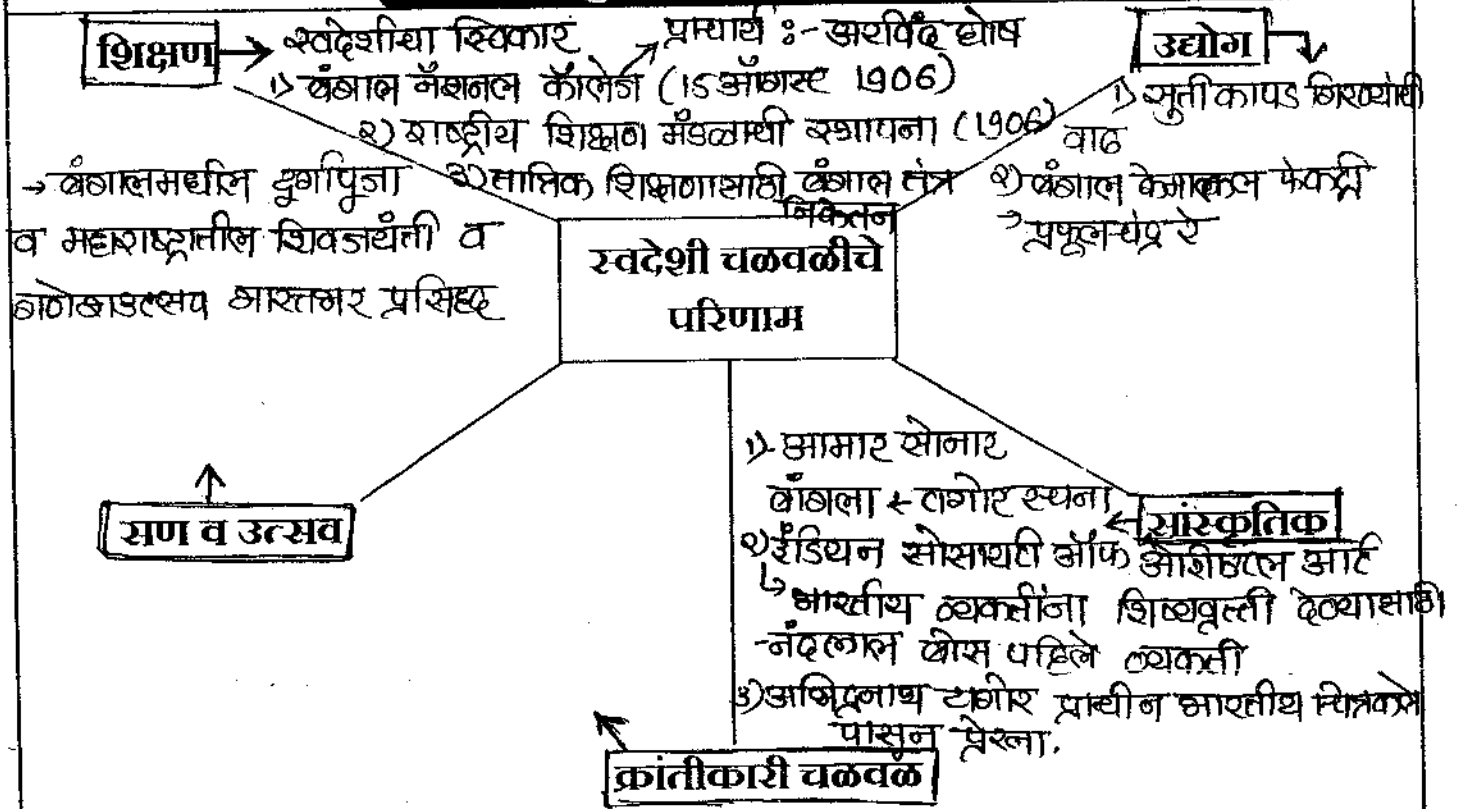
Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

कारणे

- 1) सुरसेच्या फुपिनेतर टिळक यांना सहा 6 yrs साठी तुरुंगवास
- 2) सरपिंद घोष यांच्याविरोधी अलिपूर बॉम्ब खटला व नंतर राजकारणातून निवृत्त
- 3) विपिनचंद्र पाल काही काळसाठी राजकारणापासून दूर
- 4) लाला लजपतराय पण्डेची
- 5) ब्रिटिशांनी संमत केलेले कायदे :-
 - 1) Seditious meeting Act 1907
 - 2) Incitement to offence Act 1908 (प्रत्यक्ष)
- 6) प्रेरणा :- रशिया व आयरिश सेन्थ गॅम्ब्याकडून
- 7) महत्त्वाचा कार्यक्रम :-
 - 1) ब्रिटिश अधिकार्यांची हत्या / वध
 - 2) फँडासाठी व्होटे
 - 3) ब्रिटिशांच्या बाजूला सोपत देऊन भारतावर सत्ता उठाव

श्री. महेश शिंदेज्

ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

क्रांतिकारी संघटना

संघटनेचे नाव	ठिकाण	संस्थापक
१) अनुशीलन समिती	→ १९०२ (मिदनापूर)	→ प्रमोथा मित्तर ज्ञानेश्वाथ वसू
२) यूनांतर ङार	→ १९०६ (मिदनापूर)	→ वरींद्रकुमार घोष, भुपेंद्रनाथ
३) मित्रमेळा	→ १९०४ (नाशिक)	→ दादाशव सावरकर, विनायक
४) सभिनव भारत	→ १९०४ (पुणे)	→ सावरकर वंछू
५) अंजुमन-स-मोहियन-स-वतन (पत्रक) (लाहोर) भारत माता सोसायटी	→	→ अजित सिंहा/सुफी अंबाप्र
६) व्याधाम मंडळ	→ (पुणे)	→ चाफेकर वंछू
७) स्वदेश वाद्य समिती	→ १९०५ (वरीसाल)	→ अश्विनी कुमार दत्त
८) अनुशीलन समिती	→ १९०७ (ढाक)	→ विरेंद्रकुमार घोष

Office Add-37, Bhalchandra Heights, 1 floor, above Anarase Samosewale, Near Jomnapada in S. Shivajinagar, Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज्

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

परदेशातील संघटना

संघटना

ठिकाण

संस्थापक

India House

→ 1905 (लंडन)

→ इयामजी कृष्ण वर्मा

- भारतीय वृत्तीकारकांना शिवाजी शिष्यवृत्ती,
- ओबालिस्ट हे जखम
- सावरकर व लाला हरदयाळ यांना शिष्यवृत्ती

India House

→ 1904 (New York)

→ वफत इल्ला / S.L. जोशी

गहर संघटना

→ 1913 (सॅनफ्रान्सिस्को)

→ लाला हरदयाळ

वहल्लेजे केण्डे → चॅरिस व जिनिष्ठा → माहाम भिकाजी कामा / अजित सिंग
स्टुडार्ड परिवेदेत → पहिल्यांख भारतीय संघ → वडे मातरम विहिलेला व
तोटे शाणि कमळ असलेला

Indian Independance League → 1907 (कॅलिफोर्निया) → लालकनाथ दास

Indian Independance League → 1914 (बर्लिन) → विष्णुनाथ यशवास्थाय / लाला हरदयाळ

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

क्रांतिकारी घटना

घटना	व्यक्ती/कांतिकारक	शिक्षा/न
किंग्ज फोर्ड यांच्या हत्येचा प्रयत्न	→ प्रफुल्ल कुमार यादी	→ आत्महत्या
पूलर यांच्या हत्येचा कट	→ युधिष्ठिर बोस	→ फाशी
फ्रेजर प्रवास करत असलेली रेल्वे	→ युगांतर गट	→
चेप्पून देण्याचा प्रयत्न	→ अनुशीलन समिती	→
बायहू हत्येचा	→ टाक्या अनुशीलन समिती	→ पुतिन दास
लॉर्ड हार्डिन्ज यांच्या हत्येचा प्रयत्न	→ रासबिहारी बोस	→ शिक्षा
अथर्व वठा	→ साधिन सव्याल	→ हद्दपार
प्लेग कमिशनर रँड यांची हत्या	→ चाफेकर बंधू	→ फाशी देण्यात
जॅक्सनची हत्या	→ लक्ष्मण अनंत काळेरे	→ फाशी
फिजियानंद नाट्यप्रहास खारण नाटकाच्या वेळी खारेखी भूमिका - बालगंध		
कर्शन वायलीची हत्या	→ महनलाल धिव्रा	→ नंतर फाशी
अलिपूर बँक क/मार्जिफतला	→ १९०६ - अरविंद घोष	
	→ करिंद्र घोष	
नरेंद्र गोखामी सरकारी आरक्षीदार		

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Saravati Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Saravati Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज्

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

मोर्ले - भारतमंत्री / मिंटो - व्हॉइसरॉय

१९०९ चा मोर्ले-मिंटो कायदा

Background → ४२ अरुणोडेल समितीची स्थापना - ऑगस्ट १९०६ -

→ प्रशासनात बदल करण्यासाठी समितीत भारतीय संघास

१९०६ :- रिमज्जा डेप्युटेशन लॉर्ड मिंटो केड

→ मुस्लिमांसाठी स्वतंत्र मतदार संघाची मागणी

→ कायदेमंडळात लोकसंख्येच्या प्रमाणात प्रतिनिधित्व, यावद्वारेत भ्रूश्रीमानी

→ ब्रिटिश प्रशासनाप्रती ठपणिष्ठ २) मुस्लिम तरुणांना काँग्रेसपासून दूर ठेवणे जाईल

→ अकॅडेस समिती

१९०९ चा कायदा

१) केंद्रीय व प्रांतीय कायदेमंडळात निवडून दिलेल्या सभासदांची संख्या वाढवली

२) प्रांतीय कायदेमंडळात Non-official-majority सदस्यसंख्या सरकारी सदस्यसंख्ये पेक्षा जास्त.

३) केंद्रीय कायदेमंडळात सदस्यसंख्या २६ वरून ६९ करण्यात आली पण सरकारी सभासद संख्येने अधिक

४) बिनसरकारी सदस्य अप्रत्यक्षपणे निवडून दिले जाते.

स्थानिक संस्था → महाराष्ट्राचा खाट

प्रांतीय मंडळात निवडून घ्यायचे

केंद्रीय मंडळात निवडून

५) मुस्लिम व जमिनदारीसाठी स्वतंत्र मतदार संघांची सुरवात

६) हिंदू पेक्षा थिथिल झटी

७) Budget :- Budget मधील काही ठोसिवर मतदान करण्याची परवानगी परंतु संपूर्ण Budget साठी मतदान नाही.

८) प्रश्न व पुस्तकी प्रश्न विचारण्याचा अधिकार

९) मुंबई व मद्रास येथील बळकटस्था कार्यकारी मंडळाची संख्या ५ पर्यंत वाढवली

१०) व्हॉइसरॉयच्या कार्यकारी मंडळावर कायदा विभागात - १ भारतीय नेमणक सत्येपनाथ शिंदे

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज्

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

निवडणुकांचा उल्लेख असणारा प्रथम कायदा.

* 1892 च्या Indian Council Act मध्ये निवडणुकांचा अप्रत्यक्षपणे उल्लेख केला गेला.

भारतीय व काँग्रेस

ब्रिटीश

ह्या कायद्याचा उल्लेख

कायद्याचा परिणाम

"Shadow rather than substance"

असा केला गेला

कायदेमंडळातही व्हॉइसच्या कार्यकारी मंडळावर कोणतीही जाही

R.C. मजूमदार यांनी कायद्याचा उल्लेख जन्माला आले व्रत अक्षर असा केला.

- 1) वसाहत अंतर्गत स्वातंत्र्य नाकारले

कारण भारतीय नेते व न्यायातील परि

वसाहत अंतर्गत स्वातंत्र्यासाठी तयार नव्हि

2) संविधानीक बदल केले जातील असे

संभाव्यात आले.

3) निवडणुकांचा उल्लेख पण अप्रत्यक्षपणे लि

Office Add-2nd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

पहिले जागतिक युद्ध (१९१४-१९१९)

ब्रिटन + फ्रान्स +
रशिया + यु.एस.ए

विरुद्ध

जर्मनी + ऑस्ट्रिया
+ हंगेरी + तुर्की

भारतीयांचे मते :- सवाल :- सवालान्या युद्धाला पांढिवा कारण भारतीयांचे कसिये

जवाब :- युद्धाला पांढिवा कारण युद्धात मदत केल्यास ब्रि. भारतीयांची
तेमकते जांमति स्वांतत्र्याची मागणी माळ्य कसिल म्हणुन पांढिवा.

क्रांतिकारक :- युद्धाला विरोध

ब्रिटन युद्धामध्ये असल्याचा फायदा घेऊन ब्रि.लाच्या बाबुराफ्फासोक्त
मिळून भारतावर सबास्त हल्ला करावा. त्यामुळे जर्मनी व तुर्किया मदतीने
भारतासत क्रांतिकारी कारवायांना सुरुवात .

युद्धादरम्यानच्या
क्रांतिकारी घटना

१. अमेरिका किनारा

१) गव्हर ही महत्वाची संघटना

२) गव्हरपूर्वी श्री हिंदुस्तान → नेतृत्व - शमदासपुरी / तारकनाथदास

अध्यक्ष - सोहनशिर्डी भाकजा

३) स्वदेश सेवक होम → व्हॅनकोर → नेतृत्व :- तारकनाथदास

४) united india House → सिल्ले → नेतृत्व :- ज. D. कुमार / तारकनाथदास

गव्हर-चळवळ :- 'द गव्हर' या साप्ताहिका सुरु झालेली चळवळ

:- अमेरिा राज का दूषण हे विषयाकय

:- शेजाशासच्या सोघाव कॅनडाला ठेवलेल्या भारतीय व्यक्ती व ब्रि सैन्यातील
मांडी सैनिक यांच्या चळवळीमध्ये सहभाग.

:- 1913 ला गव्हरची प्रस्थस्य स्यापना .

:- गव्हरच्या कार्यक्रम :- ब्रि. अधिकाऱ्यांचा पक्ष .

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- वि. विरोधी आहित्य प्रदर्शित करणे
 - भारतीय सेन्यामध्ये ब्रिटिश विरोधी भावनांना प्रोत्साहन देणे.
 - वि. व्हा जगभरातील वसाहतीत कारागृहे पुरवणे व उठाव घडवून आणणे
- हेच प्रसंगामुळे वादग्रस्त झालेला :- १) पहिल्या महायुद्धाच्या सुखात
 झुरीत सिंह सोधी या \leftarrow २) कोमा-गाण-मारु नहाज प्रसंग
 त्याकरीता या नहाजाप्रकारे ३५६ सवाशांना बेकन सिंगापूर ते व्हॅनकोर
 असा प्रवास केला. पण कॅम्बोडमध्ये इतरण्यास परवानगी नाही नंतर भारतात
 वनकल्याणतले वज्रवज्र या बंदखोर प्रवासी व ब्रिटिशाने रसिधर्ष.
- बाहर-बळवळीचे कसरि सिंग व रथुपर व्हाळ गृप्ता हे भारताकडे आता
 → आशतातून वास विहारी वीस व सचिन सव्याल यांचे नेतृत्व
 → २१. feb. 1915 → फिरोजपूर, शयलपिंडी / लखीर भागात उठावाची योजना
 फिरोजपूरचे - अयशस्वी
 → वासविहारी वीस जपानला आता (अवानी मुख्यदर्शित)
- सचिन सव्याल → आयुष्यभरासुद्धी भारतातून हद्दपार महानतात
 → B. नी Defence of Ind. Act 1915 लागू केला - ज्यालाच emergency ordinance ला

२. युगप :-

- वर्जिन कमीटी :- 1915 - अविरेणाथ यटोपाध्याय, लाला हरदयाल - महत्वाचे
- जर्मन आधिकार्यांसोबत मिळून सिंधुसमन योजना आखली
 - १) परेक्षातील भारतीयाना चक्रे आणणे.
 - २) भावनाला कारागृहे पुरवणे
 - ३) भारतावर स्वास्त हल्ला करणे.
- वर्जिन कमिटी कार्यक्रम :- १) काकादह तुकी भागात मंडले पाठवण्यात आली.
 - २) युद्धवेळामध्ये वि. प्रविरोधी भाषणेचा प्रसार
 - ३) कावून मिशन राजा महेशप्रताप व वरकर उल्ला यांच्याने
कावून चेचे प्रोव्हिडनस इंडियन बाल्मिंत स्थापन करण्यात आले
 - ४) कावूनचा प्रमुख आमन - उल्ला यस्या चळवळी
- जर्मनियी युद्धात पिछेहट त्यामुळे क्रांतीकारी करवाया अयशस्वी.

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dhyandeeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

३. सिंगापूर

१) विश्वरत्न उठाव

२) महत्त्वचे नेतृत्व :- सिंगापुरमधील पंजाबी मुस्लिमांचे

* अग्रशस्त्री प्रथम

४. भारत

१) जलीन मुख्यजी → बाधा जलीन महामुज प्रसिद्ध यांच्या क्रांतीकारी काव्याचा

मुख्यालय - जूर्गलर

२) कार्यप्लान → १) रेल्वे रुळ उखले उखळो

२) फोटी विरथम ताळ्याल

३) जर्मन व्यक्तींची मदत

बाधा कौन्सिलीरी केस

जलीन मुख्यजी यांच्यावर

खामोश येथे मृत्यू

- तो पर्यंत टिकवू नुसंगाबाहेर (१९१५)

होमरूल चळवळ

कारणे

१) मवाळीचे द्योरण व १९०९-च्या अग्रशस्त्री काव्य

३) जहाल व मवाळ यांच्या परस्पर सहाय्यसिद्धी चळवळीची ठारज

२) १९१४ ला टिककांची सुळा व जहालीया फसलेला काँग्रेस प्रवेश प्रथम

सुरुवात

ॲनी बेझंट :- आग्रलिंग येशील होमरूल चळवळीच्या पाश्चिमीवर भास्तालत

चळवळ सुरू करायी यासाठी प्रथम

होमरूल हि द्यमबिसेष चळवळ ओपधिल

ॲनी बेझंट यांनी होमरूल मेहीम (camp) ची सुरुवात - यासाठी

काँग्रेसचा याठीला मिळवण्यात अग्रशस्त्री कारण काँग्रेसचे द्येव

१) वैज्ञानिक प्रसार २) काँग्रेसच्या समित्यांचे पुनरुज्जीवन

ल्यू इंडिया

प्रस्तपत्रायावापर

कौमन विरथ

श्री. महेश धिंटेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

भारतातील संघर्ष

आगमनावेळी भारतातील स्थिती :

- होमरूल चळवळीचा अस्त - 1919
- 1919 चा असमाधान कारक कायदा.
- जाम्शु शेखर कायदा
- 1916 च्या लखनौ अधिवेशनात गांधीजींनी सुपस्थिती
- बाबेजी बाळकृष्ण अणुभावांच्या किर्लोस्कींनी बांधण्या सत्याग्रह करण्यास ठरले

स्वतंत्रतायुद्धाचा संघर्ष

कशाप्रकारे

कारण

- निळ उत्पादकांचे

अत्याचकारक घोरण

- तीन काडीया पद्धत = $\frac{3}{20}$

भाषावर निळ उत्पादन अनिर्वाही

- ठरलेल्या किंमतीला निळीची विक्री

- शेतकऱ्यांना तोटा

1917

चंपारण्य सत्याग्रह

परिणाम

पद्धतीचा अवलंब

या संघर्षादरम्यान राजेप्रमसाह

महादेव हेसाई, नरेशी-पारेख,

कृपलानी, मनहर-उल-हक या व्यक्ती

गांधीजींच्या अनुयायी बनल्या

- लोकशी साभिलीची स्थापना - गांधीजी

स्वतः सदस्य

1) तीन काडीया पद्धत रद्द

2) शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाई म्हणून 25% रक्कम

3) पुढील 10 वर्षे मध्ये निळीचे व्यापारी चंपारण्य मधून वधिर

* शिंप्रनाथ टागोरानेचून महात्मा हि पद्धती.

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR LIT & MATHS

राज्यभर्या मुख्य परीक्षा २०१७-१८

2

- भारतातून टाट्या 25K ची महत्
- कॉंग्रेस मुखेली लिंग, हेडवाळ्या निजाम यांची महत्
- लिस्स टप्पा : कशर संपलेल्या मंगूरुंकर ३ पोंड्या पोल टॅक्स
- भारतीय पद्धतीनुसार केलेले विवाह व जन्माला आलेली मुले अनेक असे होणे
- महिलांच्या चळवळीत सहभाग
- दरम्यानच्या काळात होणारेही सा. South Africa येथे भेट
- लॉर्ड हार्डिंग कडून आफ्रिकेतील दडपशाहीचा निषेध - वाटाघाटीस सुरवात
- गांधींनी हार्डिंग, अँड्रयू, जेम्स स्मिथ यांच्या दरम्यान वाटाघाटी सुरू
- अत्याचकारक अटी बद्द कश्यात आल्या
- गांधीजी भारताकडे रवाना.

गांधीजी

लोकांना
समजावून घेणे

आफिरेच्या संघर्षा
दरम्यान गांधीजींचे
अनुभव

- जनसामान्यांत प्रॅण्ड लाकड
- चळवळीमध्ये स्त्री, पुरुष व वेगळे जातींच्या समावेश ठारजेच्या

- सत्याग्रह पद्धतीचा अविष्कार
- अहं व अहिंसा या तत्वांचा वापर
- सत्याग्रही नेहमी → १) अहिंसक
२) सत्यबोलणारा असावा

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

बेल्ट कायदा, १९१९

Defence of Ind. Act 1915 सह राष्ट्र करून नवीन कायद्याच्या निर्मितीसाठी

शेवट समितीची स्थापना.

भारतीय - कुमारस्वामी शास्त्री/पी.सी. मित्तल

गणदा :- कोठ्याही भारतीय व्यक्तीला विनाधैकशी अळ करणाऱ्या अधिकार उभा

:- गांधीजींनी बेल्ट कायद्याला हिमालयीन व्हॉइस असे म्हटले

:- बेल्ट कायद्याविरोधात संघर्ष सुरू

गांधीजींचे आगमन व आफ्रिकेतील संघर्ष

- कायद्याच्या अठराव्या केल्वानंतर दहा अल्पूळा यांच्या आव्हानामिती.

गांधीजी आफ्रिकेला गताना

- अंभोजाच्या श्रुत! अनुभव

- आफ्रिकेतील शास्त्रीय → १) मजूर २) व्यावृत्ति, ३) करार संपल्यानंतरही

आफ्रिकेस पाहिलेले मजूर

शिक्षित व इंग्रजीचे ज्ञान नाही

मतदानाचा अधिकार नाकारलेला

इंग्रजीत शर घेई

- या विरोधात गांधीजींच्या संघर्ष

- पहिला टप्पा :- सवाळ टप्पा 1894-1906

- अर्ज व विनंत्या

- नाताळ इंडियन काँग्रेसची स्थापना

- इंडियन ओपीनिशन पत्रिका - चार भाषांमध्ये - Eng, Gujarati, Hindi, Tamil

- दुसरा टप्पा :-

अविनय कायदेसंग - 1906-1914

↳ नेहमीपत्राच्या विरोधात :- Passive Resistance Association ची स्थापना

२) इंग्रजीत शर घेई :- कायदे मोडण्यास सुरुवात, नाताळ व द्राक्षवळ भागात स्थलीय

३) सत्याग्रहाच्या अवस्थेविषयी :- टॉल्स्टॉय फार्म ची स्थापना 1910 →

या कामी जर्मन मित्र हर्मन कार्लेनबाच याची मदत.

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

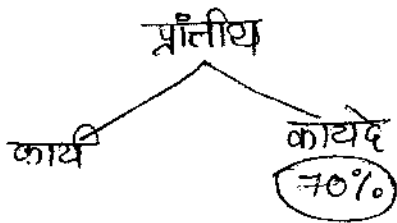
राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

मॉड्यूल - भारतमंती / चेम्सफोर्ड - व्हॉइसथ

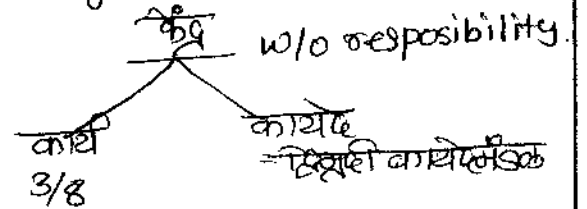
१९१९ चा मॉट्यु- चेम्सफोर्ड कायदा
(Government of India Act, 1919)

भारतीय व्यक्तीया समावेश - भूपेन्द्रनाथ वसू

- कार्यकारी प्रांतीय
- द्विदल खासन पद्धतीची सुरवात
 - राष्ट्रीय व शोषीय विषय अशी विभागणी
 - राष्ट्रीय विषय - बाळगई - ज्ञा. - यथा कार्यकारी मंडळाकडे
 - शोषीय विषय - कार्यदेमंडळातील निवडून दिलेल्या सभासदाकडे
 - अविष्पासाच्या ठराव मंडळ्यास परवानगी
 - ठराव मंजूर झाल्यास राजीनाम कार्यदेमंडळ
 - ७०% सभासद निवडून दिलेले
 - शिखर व युशेपीयन व्यक्तीसाठी स्वतंत्र मतदारसंघ
 - व्यापाशासाठी सूक्ष्म स्वतंत्र म. स
 - महिलांना मतदानाच्या अधिकार

- कार्यकारी केंद्रिय
- केंद्रसुधी व राज्यसूचीची निर्मिती
 - कार्यकारी मंडळाल ३/४ भारतीय कार्यदेमंडळ
 - द्विशुधी कार्यदेमंडळाची सुरवात
 - लोकसभा - कार्यकाल ३५० निवडून दिलेले सभासद
 - राज्यसभा - कार्यकाल - ५५० केवळ पुरवण सभासद
 - भारतमंत्याच्या पठार ईवर्गडच्या तिनोरी
 - हाय कमिशनर इन इव्हलड या पदाची निर्मिती
 - कार्यकाल ६ वर्षांचा
 - नेमणूक भारतीय सरकारकडून

Office Add-1st floor Atharva apartment, Ncar Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank , ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Ncar Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Prepared by
Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

कार्यक्रम

- कॉंग्रेस व लीग चक्र येऊन संविधानिक बदलाच्या मागच्या मागतील त्यामध्ये दोन प्रकार → प्राजापिक्य मागण्या :-

- उच्चमंडळीत उच्चिष्ठ कोरिसिअर वरखास्त करण्यात यावी
- कायदेमंडळातील मागण्या
- कायदेमंडळात विस्तार करण्यात यावा
- निवडून आलेले बहुसंख्येने असोव
- वॉइसग्यच्या मंडळात निम्मे भागशीथ प्रतिनिधित्व
- मुस्लिम निम्हा नकाराधिकार माग्य करण्यात यावा

परिणाम

▷ positive impact → वसाहतअंतर्गत घर्षांतत्यांची संकल्पना लोकपर्यंत प्राक्षिप्त
→ अल्पसंख्याकांची भिती कमी करण्यास या करण्याची मदत

② Negative impact :- स्वतंत्र मतदार संघाच्या माग्येसमूळे कॉंग्रेस व लीग
येव जमातीचे प्रतिनिधित्व करते हे अद्योक्षित

- दिसाष्ट अकॅडमीला प्रोत्साहन

- हिंदू व मुस्लिम नेले उकत परंतु समाज दुर्लक्षित

- लखनौ कशयमूळे भारतमंत्रि मंत्रिब्युची वसाहत अंतर्गत स्वतंत्र देण्याची घोषणा
पण केव्हा व भारतीयाना त्याच काय सल्लागार असेल हे सांगितले नाही व
त्यानुसार 1919 चा मॉन्टग्यू-चेम्सफोर्ड कायदा.

श्री. महेश शिंदेज्

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

* गाँधीजी उपास्थित (शेकरी) / होमस्कूलला देखील उपस्थित

लखनौ अधिवेशन (१९१६)

अध्यक्ष : डॉ. वीका चरण मुजूमदार

- फिरोजशाहा मेहता व होमपाल फूला वीखले यांच्या संयुक्ते जहालाना काँग्रेसमधील विरोध कमी झाला व जहालाना काँग्रेसमध्ये पुन्हा प्रवेश
- लखनौ करार

लखनौ करार : काँग्रेस व मुस्लिम लीग मध्ये झालेला करार.

- स्वतंत्र मतदार संघाची मागणी मान्य

का?

- मुस्लिम लीगचे नेतृत्व अली बंशू (महमद अली + शौकत अली) या तरुण व्यक्तीकडे
- भारतीय मुस्लिमांच्या हार्मिक व राजकीय बुरू किंवा नेतृत्व म्हणजेच तुकीमधील अलफा हे पद बद्दल कल्पना ८ विविध
- पँथम जॉर्ज यांच्या वरिष्ठात १९११ ला बंगालची काळणी रद्द करण्यात आली
- अलिबाड विद्यापिठास इतर मुस्लिम कॉलेजस व खाळा यांना परवानगी देण्याची जबाब देण्याची हे मागणी जाकारणी
- महमद अली यांचे काँग्रेस व मौलाना आझाद यांचे सबहिलाद (उर्दू शाखा) वदक
- अल हिस्सल हिलाल नंतर मौलाना आझाद यांनी १९१४ -अल पलाघ शुरू केले
- जालफन युद्ध (१९१२-१३) व इटलीतील युद्ध (१९११) → यावेळी ८ या तुकीला मदत नाही
- पसाहत अंतर्गत स्वातंत्र हे ह्येथ काँग्रेसच्या ह्येथापमोठ

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

चढवळ दडपण्याचे सरकारी प्रयत्न

- मद्रास हातामछे मोठ्याप्रमात सत्याशारेय वस्त्र
- दिल्लीमछे पंजाब व दिल्लीमछे प्रवेश करण्यस मज्जाप
- जून १९१७ बीडी सीडी वेसंट जीडी अरुणेडण, वी.पी. वडिया यांना झळ
- या झटकेया भारतभर निषेद्य
- सुप्रमथ्यम अश्यर यांनी (नाईट्टू) हा खिलाष परत दिला; पण दिल्लीमछे
- दिल्लीमछे (passive resistance) धी सुरवात करण्येच बर्येले

चढवळ अस्ताला जाण्याची कारणे

- अंती वेसंट व सहकार्यांची वुरुंभातून सुटका
- व्हॅलेनटाईन विशेष योने लिहिलेल्या इंडियन पारबेसट या पुस्तकात दिल्लीमछे उल्लेख ' भारतीय असतोषये जलक ' ससा केला होता .
- त्याप्रिशेद्यात मानहानीया घाड्या → घालण्यासाठी दिल्ली परेव्हात खाना
- जातीय वळखीची सुरवात.
- अंदाजेये परस्यर सहकार्य नितिकेसे प्रभापी नव्हते .
- passive resistance या सत्वाला काँग्रेसमहालि काही व्ययक्तिया विरोद्य
- काँग्रेसमछे जवाहराया पुनप्रवेश व काँग्रेसये छेय्य होमरुस/कसहत सैलीत
- स्वातंत्र्य सेश कोले .

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- मठाळींच्या पाठिंब्याची वाट न पाहता ठिकांनी होमरूल लीग चळवळीची सुवात
- होम र्वतंत्र लीग मध्ये होमरूल या कार्यक्रम सुरू करण्यात आला

सैन फ्रान्सिस्को - होमरूल ची छाया

नेतृत्व - लाला लजपत राय

प्रत्यक्ष लीग

(April 1916) **ठिकांचे लीग**

प्रदेश :- वॉल्वे बाहर वहालता

उर्वरित महाराष्ट्र, कर्नाटक, केरार, मह्यप्रान्त

शाखा :- ६ शाखा

संघटन :- सैनी वेसॅट यांच्या लीग पेक्षा

चांगले होते.

माहात्मा :- स्वराज्य म्हणजेच स्वशासन

म्हणजेच वसाहत अंतर्गत स्वातंत्र्य

भाषावार प्रान्त स्थना

अधुनिक भाषातून शिक्षण

वेडंट लीग (Sept 1916)

प्रदेश :- मद्रास, मुंबई, काश्मिर व ठिकांचे लीग सोडून सर्वरित भारत.

शाखा :- 200 शाखा

लीगचा कार्यक्रम

स्वशासन ही संकल्पना लोकांमध्ये पोहचवण्यास सुवात | जनजाग्रतीसाठी निरनिराळ्या मे

चळवळीला पाठिंबा → काँग्रेस या संघटनेचा पाठिंबा नाही / परंतु काँग्रेसमधील नेतृत्व मोतीलाल नेहरू, जवाहरलाल नेहरू, जिनहा, महात्मा जाल विय, भुलाभाई देसाई, चित्तरंजनदास, लैला बहादूर सप्रु यांचा पाठिंबा.

* डोपाल कृष्ण गोखले यांच्या भारत सेवक समाजाच्या संस्थांच्या पाठिंबा

विरोध :- कृष्णोत्तरीय ब्रह्मणेत्तरांच्या विरोध (हिंदू राष्ट्राची संकल्पना)

- मुस्लिम / सॅलमो इंडियन्स X

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

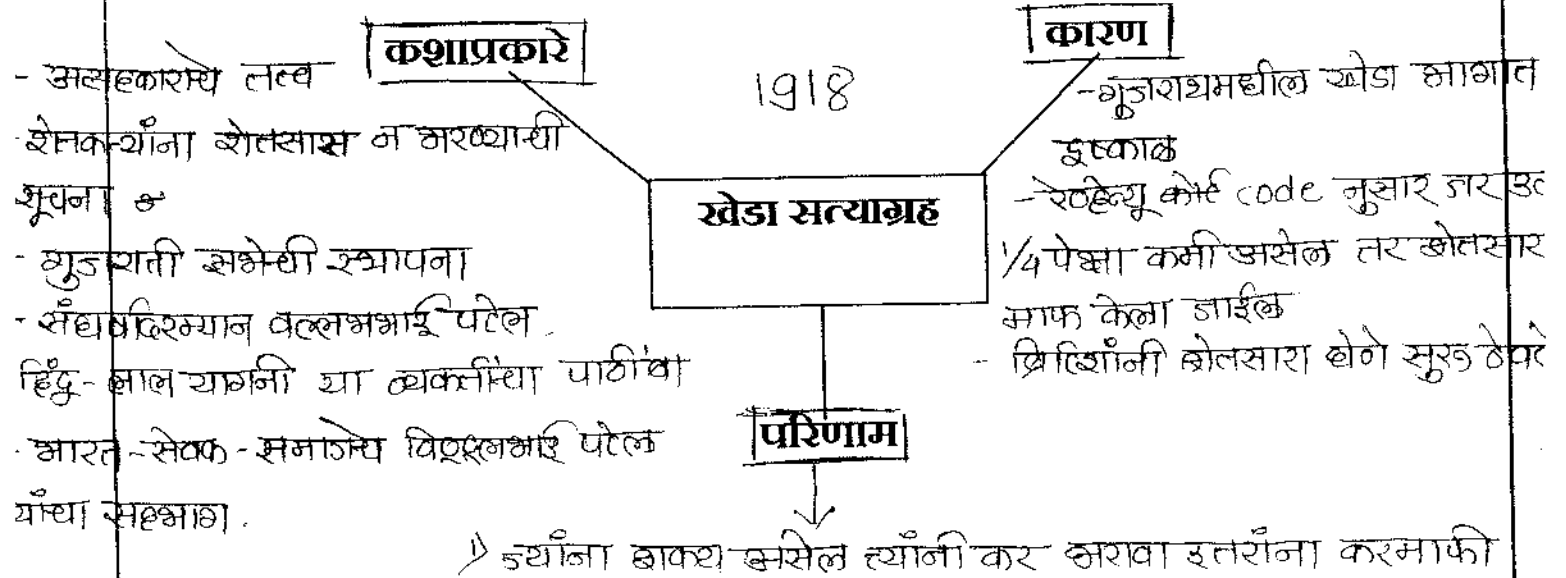
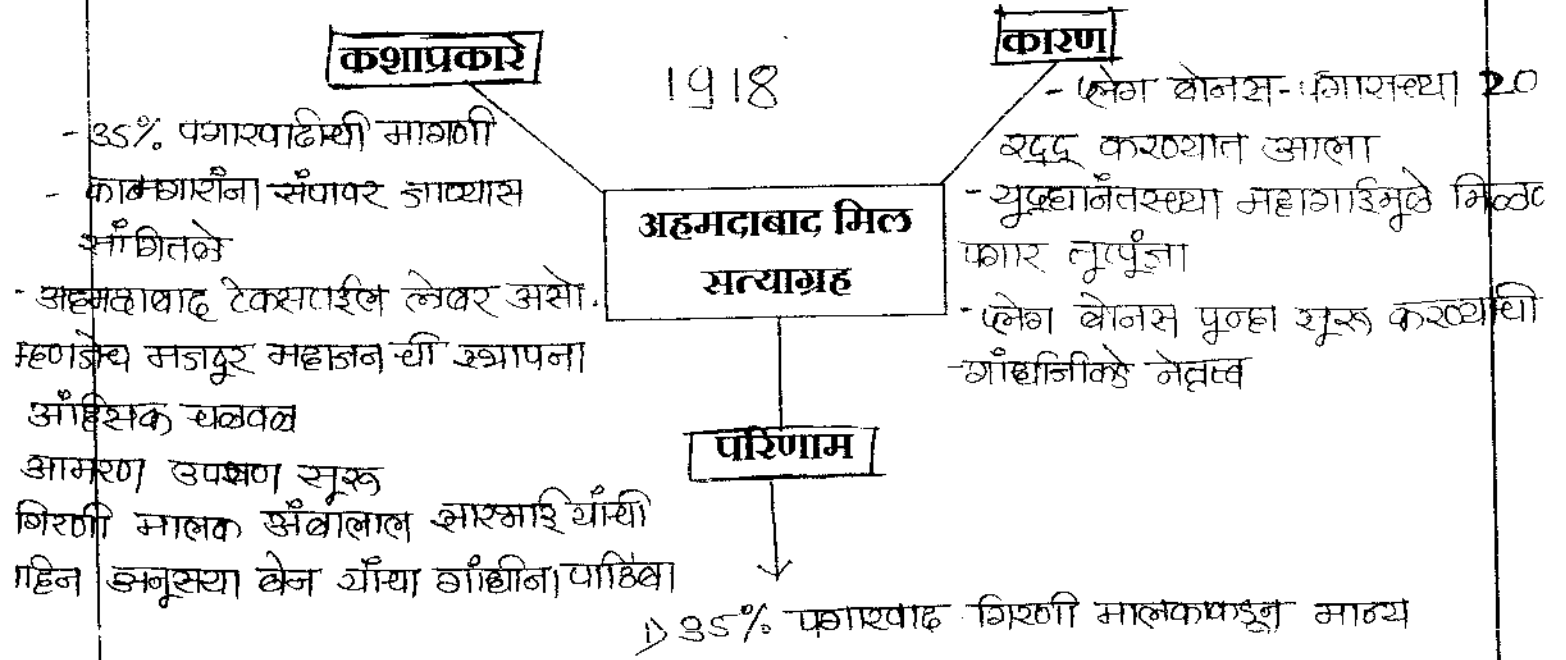
श्री. महेश शिंदेज्

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

25

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. मधेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Omnamdceep
Academy
www.omnamdceep.com

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

पद्धत

कारण

भारतीय पातळीवर
पहिला सत्याग्रह

- होमरूलची मागणी १९१९-च्या
कायद्यात समाव्य
- बॉल्ट कायदा

6 एप्रिल १९१९ सत्याग्रहाची सुरवात

- सत्याग्रह सभा आयोजित
करणे
- होमरूलचे सभासद व
मुस्लिम तरुणांना पाठिंबा
आश्वासन हरमाळ
उपवास व प्रार्थना असे सत्याग्रहाचे स्वरूप

कशाप्रकारे

कारण

जालियनवाला बाग
हत्याकांड

- सॅफ्टप्रीन किचलु व डॉ. सत्यपाल
था नेत्यांच्या कारवाइविरोधाने निषेध
करण्याबाबत जमाव हक्क
- जमाव वाढीचे आदेश देऊन
- आदेशाव्यतिरिक्त अनभिज्ञ

बाहेर पडण्याचा
उपक्रम मार्च १९१९
- जनरल डायर यांना आ-पुर्वसूचना
न देता बोलीवाराचा आदेश दिला.
पंजाबचा लेफ्टनंट मायकल डोडवायर
निष्ठाकडून डायरला आदेश

1) 13 एप्रिल १९१९

2) हत्याकांडानंतर श्रीकृष्ण राव यांनी स्व कित्ताव परत

3) शाहीजिनी केंसर - सु. हिंद परत केला

4) सरकारने हंटर आयोगाची स्थापना केली

5) The morning post ने डायर साठी 30k पौंडचे वक्षिण जमा

6) पंजाब मधील उद्योगीयांनी 1940 ला कॅडन येथे डोडवायरची
ह वध केला.

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

असहकार चळवळीची सुरुवात

पद्धत - खिलाफत कमितीचे प्रमुख उली खंघू यांच्या मार्गाने

- १) खिलाफत चळवळ पुनर्स्थापित
- २) खिलाफतसाठी काही प्रदेश शाखून ठेवावा
- ३) All India khilafat conference दिल्ली येथे - अध्यक्ष → महात्मा गांधी
- ४) बहिष्काराने असहकार खिलाफत चळवळीची सुरुवात करावी

काँग्रेसचे मत - खिलाफत हे धार्मिक कारण यामुळे रिळकांच्या विरोध

- सत्याग्रह हे तत्व मान्य नाही
 - कायदेमंडळावरील बहिष्कार काँग्रेसला मान्य नव्हता पण
 - यामुळे असहकाराला पाठिंबा
- हिंदू-मुस्लिम एकतेची
अर्थात विनयावरील अ
विश्वास
जम आहोत नात्याने

मुस्लीम लीगचे मत → काँग्रेसला पूर्ण पाठिंबा

प्रत्यक्ष सुरुवात

- Feb 1920 = हिंदू-मुस्लिम समिती व्हॉइस ऑफ इंडिया
- ↓
- ब्रिटिशांनी लुकीविर अन्वयकारक उंची लादल्या
- ↓
- जून 1920 = All party conference अलाहाबाद बहिष्कार (शाळा, college, व्या.
बहिष्कार)
- ↓
- 31 Aug 1920 = असहकार मोहिमेची सुरुवात.
- काँग्रेसचे विशेष अधिवेशन - कलकत्ता येथे - अध्यक्ष लाला लजपत राय

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

कोण त्प्यात यलवळीची सुरवात :-

दिनांक :- बाला कॉलेज, त्याथाळ्य, काथेळेंडळत वरिष्कार (C.R. हास यांच्या विरोध्ते पण नंतर पाठिवा)

:- परकिय कपण्याचेपडी खाक्षीया वापर

:- ब्रिडिांनी दिवेळ्या पळ्या परत करेण

सया :- सविनय कायदेशेंग सुरू करेण

:- सरकारी नोकरीतून राजीनामा

:- फर वंकी

काँग्रेसचे अधिवेशन

नागपूर अधिवेशन डिसेंबर १९२०

अध्यक्ष - C - विजयाशयवतार्य

- चित्तरंजन हास यांनी असहकाराचा कार्यक्रम अधिवेशनात मांडला व त्यास पाठिवा
- काँग्रेसमध्ये बदल :- अर्जविनत्याचेवडी बाँतलापुर्व मागिने सथावृह व असहकाराच्या तर्वांच्या स्विकार.

१ :- काँग्रेस वर्किंग कमिटी (Congress working comit) स्थापना 15 सभास

- सुरवातीला टिळकांनी वा कमिटीचेद्वयून मुख्यवेळ होवे

- प्रतामच्छे भाषावार समीत्या स्थापन कराव्या

- सभासत्व fee 4 सोणे

२) ५ महत्वाची कामे - १) अस्पृश्यता निवारण २) दारुव्यधी ३) खाक्षीप्रसार

४) सभासह नोदणी ५) लिळक fund जमविणे

- यलवळीया प्रसार :- विष्णु संस्थांची स्थापना व नामिया, बिलिया/काशी/गुजरात/बि
- या विध्यापीड्यांनी महत्वाची भूमिका

:- कलफस्ता नेशनल काँग्रेसचे प्राचार्य सुभाषचंद्र बोस, आचार्य देव,

आकीर दूसेन यांच्या यलवळीस पाठिवा

१) वकिलांनी वकिली व्यवसायाचा त्याग.

२) फरदेशी कपड्यांची होळी

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- चळवळीचा विशेष :- डिन्हा, अँनी बेसेट, B. ट्याल, अ.ड. खापेड → चळवळीचा
- सुरेन्द्रनाथ कॅनर्जी यांनी Indian national liberal federation स्थापन केले
- क्रांतीकारी वाक्या पाठोपाठ :-
- 1 कोटीचा स्वराज फंड जमा करण्यात आला
- अमी-बंदू यांनी मुस्लिम लॅन्ग्वेज बाहेर प्रयत्नस आंगिते त्यामुळे अकेल
- या अकेल्या निशेहात आंदोलनांनी सविनय कायदेभंग सुरू करण्यास
- सुचवले .

चळवळी दरम्यानच्या घटना

- 1) पहिली :- मिदनापूर व गूडर सागात आशळीची चळवळ
- :- आसाम येथे चळवळी सुरूवात्याचा संप
- :- रेवेंगा संध
- :- 1921 ला प्रिंस सॉफ वेल्स याची भारतस भेट
- :- उत्तरप्रदेश मध्ये सवह किसान सभेची स्थापना
- :- दक्षिण भारतात temple entry movement
- :- उत्तरप्रदेशात उका चळवळ
- :- मलाबार प्रांतात मोपलांचा उठाव

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
For All Levels of Education

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

★ गोपळर व वैरिस्टर जयकर - वफादी सुरक्षा चळवळी दरम्यानचा महाराष्ट्र

- विठ्ठल स्वराज्य फंडच्या रुक कोटी पॅकी वैरिस्टर जयकर यांनी चकरकमी 25K दिले
- उमर सोमानीच्या मालकीच्या उलफीठरून मिळण्या आवाशात महाराष्ट्रातील पहिली कपड्यांची होळी.
- आठवे व्हॉर्ड मुंबईत आल्यानंतर पिसर्यांदा होळी.
- 1921 ला पुण्यातील विठ्ठल महाविद्यालय राष्ट्रीय महाविद्यालय म्हणून घोषित
- मुंबईतील साधकाश्रम 1921 → वैरिस्टर देवापंडे केशवराव यांनी अंधेशी येथे आनंदीलास पोतदार शेतजीव्या वाड्यात सुरू केला.
- सी अरकाशी नोकरी करणार नाही अशी जापत्र द्यावी लागली.
- मूळशी शल्याग्रह → (शंकरराव देव हे पहिले शल्याग्रही - नंतर सेनापती वापट यांचे नेतृत्व)

चळवळीचा शेवटचा टप्पा

- फौजेसभे अहमदाबाद आदिवेशन → अध्यक्ष - C.R. दास यांना सत्तेत म्हणून इकीम असताना खान हे तात्पुरते अध्यक्ष
- वृजशातमधील वाडोळी येथून 1 Feb 1922 पासून दुसरा टप्पा म्हणजेच सपिनय कार्य संपन्न सुरू करावा.
- तत्पुर्वी सरकारकडे दोन मठाण्या → श्रुतपत्रातील निबंध रद्द करण्यात येवत.
- 5 Feb 1922 उत्तरप्रदेशातील गोरखपूर येथे चैरीचौश प्रसंग
- गांधिजींनी चळवळ मोठे घेतली.
- चित्तराज दास / नेहरू / सुभाषचंद्र बोस यांनी या गोष्टीचा निषेध केला.
- सुभाषचंद्र बोस यांनी नशजल कलेमिती असे या दखणेचे वर्णन केले.
- गांधिजींना 6 वर्षासाठी तुरुंगवास.
- खिलाफत :- 1924 - खिलाफत रद्द व मुस्तफा कमालपाशा याच्या नेतृत्वात तुर्कस्तान येथे लोकशाहीची सुरवात त्यामुळे खिलाफतचा issue संपुष्टात

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

अध्यक्ष - C.R. DAS

असहकारनंतरचा काँग्रेस

सचिव - Motilal Neharu

गया अधिवेशन डिसेंबर १९२२

चिन्तामन दास व मोतीलाल नेहरू अनुक्रमे अध्यक्ष व सचिवपदी.

काँग्रेसने कायदेमंडळातील बदलकार उभारता हे मागणी. परंतु काँग्रेसमधील दुसरा ग
नाफेरवादींना हे उमाळय त्यामुळे अध्यक्षपदाचा ठाडीनामा देऊन CR दास व
मोतीलाल नेहरू यांनी काँग्रेस खिलाफल स्वराज पार्टीची स्थापना केली.

काँग्रेसमधील गट

स्वराज पार्टी

नाफेरवादी

C.R. दास / मोतीलाल नेहरू / अज्ञातबळजान

- पल्लभभाई पटेल / राजेंद्र प्रसाद

- 1923 च्या निवडणुका लढविल्या

- निवडणुकांमध्ये सहभाग नाही

- 141 चेकी 42 जागांवर स्वराजसे नेते

- त्याचेवडी वाईडिनी सांगितलेला कार्यक्रम
सुरू ठेवला.

मध्यपूर्वित वदूसंख्येने

कारण गट आले :- 1925 ला C.R. दास यांच्या मृत्यू त्यामुळे स्वराज पक्षात विभागणी

- जातीय वाद सुरू

काँग्रेस खिलाफल स्वराज पार्टी २ गट

Responsivist

Non- Responsivist

- लाला लजपतराय , मालवीय , केळकर

- मोतीलाल नेहरू हिंदू विशेषक म्हणून खिंतव
गेले

- 1926 च्या निवडणुकांमध्ये सहभाग

- काँग्रेसकडे परत.

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

राज्यस्तरीय मुख्य परीक्षा २०२०-२१

स्वयंज पार्टी

नाफेस्वादी

परिणाम / यश

वेणुमनाई पोल हे कैप्रिय
गयेदमंडळालील पहिले भारतीय
महत्त्व
१२८ चे Public safety Bill व trade
dispute Bill नामंजूर करण्यात महत्त्वाच्या वाटा
महम्मद अली-जिना व मालवीय या स्वतंत्र
पक्षांशी सहकार्य करण्यात यशस्वी

- राष्ट्रीय खाळा व कॉलेजेस स्थापना
- हिंदू, मुस्लिम इकोलर अर
- पुस्तकस्त व दूष्काळग्रस्त भागात कार्य

शेतकरी चळवळ

मावसवाद व समाजवाद

१९२० दरम्यानाच्या व नंतरच्या इतर घटना

- १९२१-२२ आंध्रप्रदेश, - राधाउठाव
नेतृत्व - उल्हासि सिताराम राजू
गुजरात - धरडोली सत्याग्रह - सरकार पोल
विठ्ठलासाठी K.M. मुन्शी व लालजी
रजी यांनी बॉम्बे कार्यदमंडळा
जनिमा दिला
३१८ - UP किसान सभेची स्थापना
गोपी झंकर मिश्रा / इंदुनारायण द्विवेदी
१९२० - अखिल किसान सभा

- CPI - communist party
of India - १९२०-सायफ
- M.N रथ / अवाणी मुख्यर्जी
- १९२५-कानपूर येथे इंडियन कम्युनिस्ट
कॉन्फरन्स
- १९२४-कानपूर बोल्शेविक श्याला - Com. प
डॉ. शोकेत उस्मानी / नलनी गुप्ता
- १९२९ - मशिक कट - ३१ Com. नेत्या विशेष
१९२२ - पेशावर श्याला - अशियातील
Com. नेत्या विशेषातील श्याला

जातीय चळवळी

कामगार

१९०९ - पंजाब हिंदू सभा-लाहोर
१ले अध्यक्ष - मदनमोहन मालवीय
१९१५ - अखिल भारतीय हिंदू महासभा
महत्त्व नेतृत्व - मदनमोहन मालवीय
प्रथम स्थापना हरिद्वार - अध्यक्ष-महिनंद नदी
१९२५ - केशव हेडगेवार यांनी राष्ट्रीय
यथेशेवक संध स्थापन केला. (RSS)

- १९२० - All India
trade union congress
नेतृत्व - ना. म. जोशी
पहिले अध्यक्ष - लाला लजपतसय / सायिव - खिाण. यम
द्विरे अध्यक्ष -
उरे -> C.R. दास
१९३१ - N.M. जोशी यांनी AITUF ची स्थापना
- १ले अध्यक्ष - व. व. गिरी
- १९२३ मद्रास भागाल पहिल्यांदा १ मे हा दिवस

क्रांतिकारी चळवळ कामगार दिवस म्हणुन साजरा

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Since 1985
Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

29

क्रांतिकारी घटना : २ महत्वाची केंद्र : १. पंजाब-उत्तर प्रदेश- बिहार

२. बंगाल

१. पंजाब-उत्तर प्रदेश- बिहार

- 1917 ची रशियन क्रांती सचिन सभ्या.
- सचिन सभ्यात यांचे वेली जीवन व कारखाने चॅटर्जी यांचे मन्थनाची ही पुस्तके प्रसिद्ध
- अणवतसिंह वोररा यांचे - फिलॉसॉफी ऑफ Bomb हे पुस्तक
- Oct 1924 - हिंदुस्तान रिपब्लिक असोसिएशन काणपुर - रामप्रसाद बिस्मिल/जे. जोगेशसिंह चॅटर्जी /सचिन सभ्यात
- ध्येय - ब्रिटिश सत्ता उलथवून टाकून फेडरल रिपब्लिक ऑफ united states of India ची स्थापना व सर्वांना मतदानाचा अधिकार
- काफेरी काट :- ऑगस्ट 1925 लखनौ जवळील खेडे
- शेखेमहल्ल खाजिना लुटण्याचा काट
- करानंतर बिस्मिल ,अशफाक उल्ला ,वेशन सिंग ,राजेंद्र लाहीरी यांना फाशीची शिक्षा
- सप्टेंबर 1928 - हिंदुस्तान Socialist Republic Association
- कीरोजशाहा कोल्हा - दिल्ली येथे
- नेतृत्व - आझाद जगतसिंग ,सखोदेव ,राजगुरू
- पंजाब नौजवान छात्र सभा :- 1926
- नेतृत्व - जगतसिंग , राजगुरू ,सुखोदेव ,अणवतसिंह वोररा
- सॉव्हिएत तह - Dec .1928 - लालालजपतराय यांच्या सव्युस कारणीभूत म्हणून
- केंद्रीय कारोळमंडळाला वॉर कॅफ - जगतसिंग व लक्ष्मण दत्त
- public safety Bill & trade dispute bill ला विरोध करण्यासाठी
- लाहेर काट :- हा खणला क्रांतिकारकां विरोधात
- तुरुंगवासात राहणाऱ्या अखेमेध उपोत्तण , जतन करत यांचा उपोष्णादरम्यान मृत्यू
- Dec .1929 चंद्रशेखर आझाद यांनी व्हीडसरोथ आयर्विनची शेळे घेवून देण्याचा प्र
- असाहादाद येथील अल्फ्रेडपार्क येथे पोर्लिशासोवत यकमक.

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanodip

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- आझाद यांना quicksilver म्हणून ओळखले जाते .
- अणतशिवा / सुखोदय / राजगुरू - 23 मार्च 1931 ला काशी येथ्यात आली.

अनुशिलन ग्रुप :- नेतृत्व - J.M. सेनगुप्ता

२. बंगाल

बंगाल काँग्रेस

→ युंगतर मठ :- सुभाषचंद्र बोस

- युगल्लर गणतीक्ष गोपीनाथ सहा यांनी काँग्रेसचे CP चालवी छिारी यांणी हत्या केली .
- नंतर या हत्येस काण म्हणून सुभाषचंद्र बोस यांनाही अटक करण्यात आली
- चितगाव कट :- April 1930 - सुर्यसेन
- सुर्यसेन यांनी असहकार यत्नवती सहभाग घेतला
- चितगाव जिल्हा काँग्रेस समितीचे सचिव होते
- लीोर व काशी नजसूल इस्लाम ये प्रशासक होते .
- चितगाव कटत अंतर्लसिवा ढाणेश बोस , लेकनाथ दाऊद यांच्या सहभाग
 कार्यक्रम :- चितगावमधील दोन प्रमुख शास्त्रागरे ताळ्यात वेणे
 :- टेलिफोन व टेलिग्राफ लाईन बंद करणे
 :- रेल्वे रुळ उखडणे हा कार्यक्रम यशस्वी

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

30

- 1933 ला सुर्यसेन यांना अफक व जोने 1934 फाखी.
 - प्रिलिम्स व डेड्क्वॉर याम्या कलहरमणेन म्हायू
 - कल्पना दलत यांना आजीवन कारावास
- महिलांच्या सक्षतास

महिलांचा सहभाग

- डॉली घोष व सुनिती चौधरी यांनी चार्ल्स शिळन यावर ठोडीवार
- महिला क्रांतीकर्त्री ठाट हत्ती सैद्य च्या सभासद विनावास यांनी पदवीविषय सोडल्यात
- सैंगले जॅकसन या अफेर्नरवर ठोडीवार केला

सायमन कमिशनचे आगमन

- इंडियन स्टॅच्यूरी कमिशन हे नाव
- अख्यक्ष-जैम सायमन / म्हणून सायमन कमिशन म्हणून प्रसिद्ध
- न सभासद
- भारत अधिद्वानिक बदलासठी लघार आहे किंवा नाही हे तपासण्यासठी कमिशनचे योजना

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. मधेश शिंदेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

 Dnyanadeep
Academy
For UPSC & MPSC

राज्यसिद्धा मुख्य परीक्षा २०२०-२१

काँग्रेसचे अधिवेशन डिसेंबर १९२७ (मद्रास/अध्यक्ष - M.A. आन्सारी)

- सायमन कमिशनवर बहिष्कार लाकल्याचा ठराव .
- नेहरूंनी यावेळी संपूर्ण स्वातंत्र्य हे काँग्रेसचे ह्येय असोवे असा प्रस्ताव मांडला परंतु मान्यता नाही
- इंडियेपेंडील जारिस् पार्टी, पंजाबमधील यूनीयनिस्ट पार्टी, महाराष्ट्रातील भास्करराव जाधव व फिनकरराव जवळकर यांनी कमिशनवर बहिष्कार नको हे सुचवले
- मास्मंती लॉर्ड वर्किनहेड यांचे भारतीयाना आळखून व त्यातून नेहरूकडपोलीची निर्मिती

नेहरू रिपोर्ट आधी लीगकडून Delhi Proposal

- सर्वोच्च मजदूर संघाचेवती संयुक्त मजदूर संघ
- केंद्रीय कायदेमंडळात १/३ जागा मुस्लिमांसाठी राखीव
- सिंध व बलूचिस्तान व पश्चिम बंगाल प्रांत हे नवीन प्रदेश निर्माण करीव
- पंजाब व बंगाल भागात मुस्लिमांचे प्रतिनिधित्व

नेहरू रिपोर्ट

- अध्यक्ष - मोतीलाल नेहरू, सभासद - तेजवाहादूर साधु, सुभाषचंद्र बोस, M.A. आन्सारी, शोभाच पुरेशी, A.R. प्रधान
- १९२८ चा नेहरू रिपोर्ट : → वसाहत अंतर्गत स्वातंत्र्य
 सर्वोच्च मजदूर संघाचेवती संयुक्त मजदूर संघ
 भाषावार प्रांत स्थाना
 भारतीयाना मुलभूत अधिकार
- रिपोर्टमध्ये १७ अधिकारांचा समावेश
- प्रांतीय कायदेमंडळात ५५० साठी असोव
- केंद्रीय कायदेमंडळात लोकसभा कार्यकाळ - ५५० व ५०० सभासद
 राज्यसभा - ५५० व २०० सभासद
- धर्म व राज्य या बोधी वेगळ्या करण्यात म्हणजेच भारत धर्मनिरपेक्ष राज्य

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

नेहरू रिपोर्ट व प्रतिक्रिया

- नेहरू रिपोर्ट नंतर Dec-1928 ला All party conference अखिल्यात साठी
- मुस्लिम लीग कडून उच्यना :-
- १) केंद्रिय कार्यदेमंड्यात 1/3 जागा मुस्लिम लीग व
 - २) फंडा व वंडाळ सांगणे प्रतिनिधित्व मुस्लिमांके
 - ३) शेषाधिकार प्रांताके देव्यात योवेत.
- शा मागण्या मान्य केल्यानहिल म्हणून मु.ली ने नेहरू रिपोर्ट्या पाठिवा काढून घेतला व जिन्हांनी 14 मागण्या मांगितल्या
- जिन्हाच्या 14 मागण्यात सर्वूफस मतदार अंदाजिवजी पुन्हा स्वतंत्र मतदार अंदाज
- काँग्रेसमधील तरुण नेतृत्वाच्या वसाहत अंतर्गत स्वातंत्र्यास विशेष कारण :- सर्वूफस स्वतंत्र हे ह्येय, त्यामुळे नेहरू रिपोर्ट काहि अंदाज अग्रशास्वी

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदे ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
For UPSC & MPSC

राज्यातील मुख्य परीक्षा २०१७-१८

काँग्रेसचे कलकत्ता अधिवेशन - डिसेंबर 1928

- ब्रिटिश सरकारला वसाहत अंतर्गत स्वातंत्र्य स्विकारण्यास ब्रिग वकीला काळ्याची पत्रे नंतर तो 1-5-28 करण्यात आला
- दूरध्यानस्थ काळात गांधीजींच्या आचरितेचे मागण्या
- छपूण 11 मागण्यांचा समावेश
- सरकारकडून प्रतिसाद नाही, त्यामुळे लखनौ अधिवेशन - 31 Dec - 1929

अध्यक्ष :- पंडित जवाहरलाल नेहरू

18 पैकी 14 मते नेहरू विरोधात; पण गांधीजींच्या पॉठिका त्यामुळे अध्यक्ष.

- 26 Jan 1930 हा दिवस स्वातंत्र्य दिन
- याची महीकाठी विरोधा फडकवून (इंग्लंडात जिंटापाद) स्वातंत्र्यदिन आहारा

↑ अविनयकार्येकडून-चळवळ

- गोलमेज परिषदेवर बहिष्कार ह्या आधिवेशनाअंतर्गत आला

मिठाचा आस्थाव्रह

- मिठापासून 500 पैक्षा जास्त महसूल ब्रिटिशांना मिळत असे
- मिठ ही जीवनावश्यक वस्तू त्यामुळे सर्वसामान्यांच्या आयुष्याची निवडीत ठरवून मिठाचा आस्थाव्रह करण्याचे ठरवले
- 12 मार्च आखरमतीहून व्हिडिकडे पळवता
- 240 मैल उत्तर पाहकरत व 18 अहकान्यांशेवत 6 इंग्लिश टोनी गांधीजी व्हिडि वेशे पळे
- अहकान्यांमध्ये 3 महाराष्ट्रीय
- सुभाषचंद्र बोस यांनी व्हिडि गातेची तुळना नेपोलियन हुल्लाहून परतल्यानंतर व्हिडिकडे केलेल्या संयोजनाची केली

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadee
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

32

Subject : History

चळवळीचा प्रसार

- काँग्रेसला ५ भागात - ८ राजकीयपक्षांसाठी
महाधर प्रॉत - ४ केंद्रात
वायव्य सरहद्द प्रॉत - ज्ञान अख्युळ वाफार खान
१- यांना सरहद्द गांधी म्हणून ओळखले जाते.
२- त्यांची झुजा - ८ विद्वतवाच ही संघटना (लाल इंग्लिशवाला/Red
३- संघटनेचे मासिक - चक्रवर्त पुरुषुन व त्याची भाषा पुस्तो
- पेशावर भागात - हाडताल रेजिमेंटो अखिलकांठर गोळीबार करव्यास नका
- आसाम भागात - कनिंगहम सर्जुनर विरोधात सत्याग्रह (अॅफेंडेवि)
- बिहार भागात - धोकीदारी करवळी
- काँग्रेसच्या महत्वाच्या नेत्यांना अटक
धारासना सत्याग्रह - 21 May 1930
- गांधींच्या अफेमध्ये सत्याग्रहाचे नेतृत्व अरोजिनी नायडू, मजीलाख गांधी, इत
सहिब यांनी केले.
- मनीपूर व नागालँड भागात मुळची नागालँडची असलेली 13 वर्षीय
शाही बॅडनलिडू हिने सत्याग्रह केला
- चळवळीस पाठिषा ३ महिला, विद्यार्थी, व्यापारी, व मुख्य वॉटिक होता
व मुस्लिमांचा सहभाग कमी.

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

प्रतिक - गाँधी तैपी - सीमापुर

चळवणी दरम्यानचा महाराष्ट्र

सीमापुर :- येझे लाफरी कायदा , बिरणी कामदार

→ खुनास्था भारोपावरून मळलाप्या धनशोपी करवान हुसेन, जगन्नाथ शिंदे, श्रीकिशन सा-
थाना 12 Jan 1931 ला फाशी

- हा दिवस हुतात्मा दिन म्हणून पाळला जातो.

शिरोडा सत्याग्रह :- आचार्य नावडेकर, Dr. आठल्ले,

मुंबई :- जमनालाल बजाज ,

सातारा :- बिछारमिया जंठल सत्याग्रह [शजूताई काळम]

हडिहडा सत्याग्रह :- अकीला, कात्या पाण्याच्या विहीरी, वापु सोहेव सहरन वुहे

चपतमाळ :- मिठंण्या पुर्याया ठावा, लेकनायक वापु अणे

पुसहया जंठल सत्याग्रह :- वापुजी अणे

बाबू शेणू :- 12 Dec 1930 येजी सत्यु, G.T Hospital परीत Union Jack जाळव्यात

ब्रिटिश सरकार

→ ब्रिटिश सरकारच्यासून गोलमेज परिषदांचे आयोजन

→ परिषदेचे ध्येय :- वसाहत अंतर्गत स्वातंत्र्य

→ काँग्रेसला माळ्य नाही.

→ तेज बहादूर सापू व M.R. जयकार गॅम्ब्यापतीने ब्रिटिश सरकारशी वाटाघाटीचा प्रयत्न
पण अयशस्वी.

गोलमेज परिषद

→ तिनही अर्मांना उपस्थित असणारे भारतीय

महिला

> Dr. वाकासोहेव आंबेडकर

) आशाबाना M

M.R. जयकार

तेज बहादूर सापू

वेगम & जहानरा

1 परिषद - 1) राधाकाई सुब्बरायण

2) वेगम जहानरा शहनवाज

2 शी परिषद - 1) अरोजिनी नायडू

2) वेगम जहानरा शहनवाज

3) राधाकाई सुब्बरायण

3 शी परिषद 1) वेगम जहानरा शहनवाज

Office Add-27, Bhalchandra Height, 1st floor, above Anar, Samosewale, Near Mananagar, Shivajinagar, Shivajinagar, Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC. 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

33

१ ली परिषद

- १२ जानेवारी १९३० - १९ जाने १९३१. काँग्रेस व, ०राजकी वगैर्या परिषदेवर वाहिर
→ मुस्लिम लीग, हिंदू महासभा, स्वातंत्र शतकिय नेते, संस्थागत शासकी परिषदेसुपारी
→ काँग्रेसशिवाय परिषद अराजकी वगैर्या वगैर्या मुळात

गांधी आयर्विन करार (Delhi pact)

- १५ Feb १९३१ - गांधीन्या ११ माहायुर्विकी ९ बाबाबा माया
→ १) भगतसिंघ, राजगुरु, सुखदेव शांती सुका > समान्य माया
→ २) पोलीस अत्याचारशी जमसुनवारी
→ त्या वगैर्यात काँग्रेसने सविनय कायदेभंग मागे घ्याली व गोळीबाड परिषदेसुपारी
रहते

कराची अधिवेशन (मार्च १९३१)

अध्यक्ष - तलमसार् वीरल

- प्रांतिकारकाणा २३ मार्च १९३१ काराची शिक्षा, त्यामुळे गांधीजींना पंजाब जैजवाज संभोक्त्युन काळे सैदे वाखावण्यात आले
अधिवेशनाची वैशिष्ट्ये
→ गांधी आयर्विन करारस मान्यता
→ देन ठराव संमत करण्यात आले → मुख्यभूत हक्क ठराव २) राष्ट्रीय आर्थिक व
→ १९०६ च्या अधिवेशनावेळी सांगितलेल्या स्वराज चा अर्थ स्पष्ट करण्यात आला.

↓
ठारीबातला ठारी व वंशित ठरावशीस आर्थिक व राजकीय
अधिकार जेव्हा मिळेल तेव्हा स्वराज

Office Add-847, Bhalchandra Height, 1st floor, above AnarseSamosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

Page

3

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

२ री गोलमेज परिषद - Dec. 1931

- काँग्रेसच्या वतीने महात्मा गांधी, रंगास्वामी अयंगर, मदनमोहन मालवीय व अश्वमेठी नाथू लॅण्डला रवाना.
- १) काँग्रेसच्या स्वातंत्र्याच्या मागणीस नकार
- २) वायव्य सरहद्द प्रांत व सिंध हे दोन नवीन मुखिम प्रांत म्हणून घोषित करण्याचे ठरवें.
- ३) भारतीयांचे हक्कत असण्यास जातीय निवाड्याची घोषणा
- गांधींनी घुठ्या भारत. व सविनय कायदेभंग यत्नवादी। ह्याच तर्का सुरू करण्याची लया

३ री गोलमेज परिषद - Nov-Dec-1932.

- एतसे मॅकडोनाल्ड कडून जातीय निवाड्याची घोषणा म्हणून त्यास 'जातीय निवाड्याची'.
- वायव्य सरहद्द प्रांत व सिंध मुखिम व हसूळ्य प्रांत
- ब्रिटिशांनी गांधींनी जवाहरलाल नेहरू, खान.अ.ग.खान यांना व्हरल्यानच्या काळ अफ केली शांततर सविनय कायदेभंग यत्नवादी पूर्णपणे मागे घेण्यात आली

पुणे करार

- गोलमेज परिषदेनंतर जातीय निवाड्याअंतर्गत दक्षितींना स्वतंत्र मतदार संघ जाहिर
- काँग्रेसने स्वीकारलेही नाही व विरोधही केला नाही त्यामुळे मालवीय व अने यांनी काँग्रेस नॅशनलीस्ट पार्टी हा स्वतंत्र पक्ष स्थापन केला
- जातीय निवाड्याविरोधात गांधींनीचे येरवडा येथे उपोषण व पुणे करार.
- गांधी व आंबेडकर यांच्या मध्ये
- १) करारनुसार, दक्षितींसाठी ३१ ठेवणी १४८ जागा राशीव (पूर्ण प्रांतात) व केंद्रीय कायदेमंडळात १४% जागा राशीव
- २) करारवर सह्या आंबेडकर व मालवीय
- नंतर गांधींनी All India Anti untouchability League सुरू केले व हारिजन हे साप्ताहिक १९३३ पासून सुरू

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

 Dnyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

१९३५ चा कायदा - govt of India Act 1935

- संघराज्य पद्धतीची तरतूद
- संघराज्यामध्ये प्रांत, व संघानिक गांवे व कन्न येवून केलेले राज्य प्रत्यक्षात अस्तित्ती नही
- केंद्रीय कायदेमंडळात द्विदल शासनपद्धती व तीन सुधी १) केंद्र राज्य असता
- केंद्रामध्ये द्विदली कायदेमंडळ सुरू ठेवण्यात आले
- राज्यसभा सभासद संख्या २६० व २/५ म्हणजे ५०% जागा संघानिकांसाठी लोकसभा ————— ३७५ प्रतिनिधी व १/३ संघानिकांसाठी
- राज्यसभेसाठी प्रत्यक्ष निवडणूक व लोकसभेसाठी अप्रत्यक्ष
- राज्यसभा हे कार्यालय राखणी शाखात व दर ३ वर्षांनी १/३ सदस्य निवृत्त
- लोकसभेचा कार्यकाळ ५ वर्षांचा
- लोकसभेला अविश्वासाचा ठराव मांडण्याची परवानगी परंतु राज्यसभेला अशी तरतूद नाही
- प्रांतिक स्वायत्तता म्हणून द्विदल शासन पद्धती रद्द करण्यात आले
- ११ पैकी ६ प्रांतांमध्ये द्विदली कायदेमंडळे

श्री. महेश शिंदेज
ज्ञानदीप अकॅडमी
 राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

१९३७ च्या निवडणुका

- 1161 जागापैकी 716 जागांवर काँग्रेसचे नेतृत्व.
 → कर्नाट / आसाम / पंजाब / सिंध / वायव्यसह्यद्र प्रांत वगळता इतर भागात काँग्रेस हे प्रमुख पक्ष
 → कर्नाट / आसाम / वायव्यसह्यद्र प्रांतात देखील बहुसंख्येने

- 1936 दरम्यानच्या काळात काँग्रेसची अधिवेशने
 1) फेजपूर अधिवेशन → जवाहरलाल नेहरू → खोल्यात भरविण्यात आलेले पहिले अधिवेशन
 2) त्रिपुरी अधिवेशन → सुभाषचंद्र बोस → पद्मश्री सितारामय्या यांनी अध्यक्षता व्हावे ही बाजू
 1939 फेब्रुवारी Block चीस्था. इच्छा, त्यामुळे सुभाषचंद्र बोस यांचा शहीनामा
 1938 - हरिपूर अधिवेशन → सुभाषचंद्र बोस → ह्यावेळी national planning committee ची स्थापना → committee चे अध्यक्ष - जवाहरलाल ने
 1940 - रामगड अधिवेशन → मौलाना अबुल कलाम आझाद

दुसऱ्या महायुद्धाची सुरुवात १९३९

ब्रिटन, फ्रान्स

जर्मनी, जपान

भारतीयांची मते

गांधीजी : युद्धाला पाठिंबा - कारणा - लोकशाही विरोधात झुंमशाही

नेहरू : तटस्थतेचे धोरण

सुभाषचंद्र बोस : युद्धाला विरोध व क्रांतीकांक्षी कारवाई किंवा चळवळ सुरू करावी अशी भावणी.

- युद्धामध्ये भारत हे त्या काळीने अशी धोरणा त्यामुळे काँग्रेसच्या मंत्र्यांचा राजीनाम

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

१९४० लिनलिथगो घोषणा - Jan. 1940

- वसाहत अंतर्गत स्वातंत्र्य देण्याचे ब्रिटीशांचे ह्येय
-

युद्धादरम्यान काँग्रेस

- पुन्हा एकदा भारतीय पातळीवर स्वातंत्र्य वण गांधिजी व अनुयाय्ये म्हणतो १
- काँग्रेस एक संघटना म्हणून सध्या उठावास संप्रभाव
- यक्षवती नेवडी हिंदू-मुस्लिम एकतेवर भर द्यावा
- राभाड सन्निवेशन - 1940 - साझाह → जर काँग्रेस संघटना म्हणून समर्थ असेल ते चळवळ सुरू करावी
- 1940 दरम्यान वायव्य सरहद्द प्रांत-पंजाब आसाम व इतर मुस्लिम बहुसंख्य प्रांत पाकिस्तान निर्माण करावा ही मागणी.

ब्रिटीश सरकार

- मित्र राष्ट्राकडून ब्रि वर आरतस्था मक्तीझाठी ह्यांथ
- भारतीयोंची महत्त्वनिष्ठाघासीठी वि कडून जला प्रशस्न → ऑगस्ट ऑफर सोडना

ऑगस्ट ऑफर (१९४०)

- वसाहत अंतर्गत स्वातंत्र्य
- व्हाईसरॉयच्या कार्यकाळी मंडळाचा विस्तार
- शुद्धकर्नंतर संविधान मंडळ

काँग्रेस

मते

लीग

- ऑगस्ट ऑफर नाकारली
कारण - वसाहत अंतर्गत स्वातंत्र्य

- veto power चे स्वागत वण एक नाही
म्हणून ऑगस्ट ऑफर नाकारले

Office Add-847, Bhalchandra Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth Pune

Page

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

7

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

रेडमंड - मंडळी - Now & new
पिक

नेहरेचे मत - वसाहत dominant state concept
is dead as door nail

श्री. महेश शिंदेज्

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
For UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

वैयक्तिक सत्याग्रह शुरुवात

कारण : १) सरकारने भारतीयोंना कमजोर समजू नये

२) भारतीयोंना युद्धात रस नाही,

३) सरकारला माहात्म्या स्वीकारण्याची संधी

⇒ वैयक्तिक अत्याग्रही - १) पिनोका सावे

२) नेहरू

३) ब्रह्मदत्त

वर्किस १) युद्ध विरोधी आघोणे

२) आघाटाची जागा जिद्धा दंडाधिकार्याला सुचित

३) एकूण साली नाही तर आघोणे करत दिल्लीकडे म्हणून चलो दिल्ली म्हणूनही ही तत्वतः ओळखली जाते.

→ १२ पेक्षा जास्त सत्याग्रहींना जाण

→

→ हलक्या शिवावर आक्रमण, गांधीजींनी जपानच्या आक्रमक होरनामुळे आशियाईसा आशिया या घोषणेचा निषेध केला व जपानीमानावर बहिष्कार

→ कॉंग्रेसने युद्धानंतर स्वातंत्र्य दिल्यास युद्धाला पाठिंबा देण्याची तयारी दर्शविली

→ तातली गांधीजींनी नेहून राजकीय बारसदार म्हणून घोषित केले

→ द्वि-कडून फ्रिस मिशन.

श्री. महेश शिंदेज्

ज्ञानदीप अॅकॅडमी

MPSC

Dnyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

34

क्रिप्स मिशन (१९४२)

कारण : इतनेच आशियाकडून जपानच्या होंका आणि ब्रिटेनवर दबाव
- काँग्रेसची वातावरणाची तयारी

तस्तूदी :

- वसाहत अंतर्गत स्वातंत्र्य
- संविधान मंडळात सर्व समासद भारतीय
- जर प्राप्त संविधान मंडळात सामील होणार नसेल तर स्वतःचे संविधान बनवू शकणं

गते

काँग्रेस

लीग

नेहरू व आझाद वगैरे वातावरणाच्या
प्रयत्न केला व नस

- नाकारले

- नंतर क्रिप्स मिशन नाकारले

गांधी - 'post-dated cheque'

चले जाव चळवळ (१९४२)

- इश्ट्यात जपानच्या होंका वाढला,
- वातावरणाचे सरकारचे प्रयत्न अशक्य
- मलाय व ब्रह्मदेशातील ब्रि पराजयानंतर स्वतःचे संघटन काढून भारतीय संघटन
तियेच ठेवले
- त्यामुळे काँग्रेसची सत्ता व यत्नेताव अचलवळीची सुरवात.
- होवल्या टक (मुंबई) वेळे - ४ Aug-1942. चळवळीची सुरवात.
 - 1) फक्त पूर्ण स्वातंत्र्य हे ध्येय.
 - 2) ब्रि नंतर हम हॉर्नी सरकारची स्थापना.
 - 3) हॉर्नी को नेतृत्व. →
 - 4) करंणे वा मरेणे ही चळवळीची घोषणा.

Office Add-847, Bhalchandra Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

Page

9

श्री. महेश शिंदेज्

ज्ञानदीप अकॅडमी

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- १ ऑगस्ट ऑपरेशन २००० म. अंतर्गत सर्व नेत्यांना एक
- छुंबीगत - चववळीची सुरवात.
- प्रतिसरकार्यची स्थापना.
- कलिया चित्तुपांडे
- १) आंमत सातशसुंद - मिदनापूर
- ३) नाना पाटील / - सातार
- शशवतराव चव्हाण

चववळी दरम्यान मुस्लिम लीग

- फ्लोडिंगे २३ एप्रिल १९४२ → पाकिस्तान दिवस साजरा केला
- ह्यानेतर जातीय व्हालीची सुरवात

चववळी दरम्यानचा महाराष्ट्र

- १) मुंबई येथे Secretariat Radio Station → उषा मेहता महत्त्वचे / जव्हरे यांच्या महत्त्व व
- ३) वाळुभाई टक्कर पिएएसआइ जव्हरे → चंपकांत उ
- Equipments & Tech - साद्येणे व तांत्रिक मदत - नाठक मोळवाणी (शिकवणे R
- राम मनोहर जोषिया / उत्कृष्टराव पणवर्धन / पुरुषोत्तम त्रिपुढकास ← radio ही सर्वहि
- विदर्भ - हिंदुस्तान लाल सेनेची स्था. → ने = पिनाथक दौंडकर / मदनलाल वाठारि

Office Add

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

प्रल्हाद केशव भोत्रे → क्रांतीसिंह नाना पाटील

श्री. महेश शिंदेज्

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

३७

सरकारचे धोरण

- सरकारचे व्हडपशाहीचे धोरण निशरुम जमावावर गौरीकार व लाठीचार्
- भागावर सामुहिक दंड व उभेक गावे जाखली
- गांधीजींनी तुरुंगात २३ दिवसीय उपोषण केले
- धडवळीतील हिंसाचाराला सरकार जबाबदार
- धडवळीचे नितीद्वैर्य वाढले व सरकारी हिंसेचे यादुवारे प्रकाश टाकला गेला
- सरकारकडून शिमला परिषदांचे आशोजन

काँग्रेस व लीग

१९४४ - राजगोपालाचारी योजना

- स्वतंत्र, पाकस्थाना माहाणमिया काँग्रेसकडून स्वीकार, पण प्रांतातील सर्व जनता मतदान
- जिझ्नी योजना फेडाळली कारण फक्त मुस्लिम मतदानाची उपेक्षा
- आवरकरांनी या योजनावर टिका केली

१९४४ गांधी - जीना बोलणी

- प्रत्येक प्रांताचे स्वतःचा निर्णय द्यावा असे गांधींनी सुचविले
- किना कडून नकार

१९४७ देसाई लियाकत पॅक्ट

- काँग्रेस व लीग कडून संविधान मंडळावर समान नेतृत्व
- २०% जागा अल्पसंख्याकांसाठी
- मुस्लिम लीगने फेटाळले

Office Add-847, Bhalchandra Height, 1st floor, above AnarseSamosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

Page

11

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

वेव्हेल प्लॅन (१९४५)

- काँग्रेस व लीगचे एकमत नाही त्यामुळे सरकारकडून वेवेल प्लॅन
- संविधान निर्मितीसाठी शिमला येथे आधिवेशन
- हिंदू व मुस्लिम यांना समान प्रतिनिधित्व
- व्हॉईसरॉयच्या कार्यकाळामुळे व्हॉईसरॉय व काँग्रेस यांच्यात तणाव निर्माण झाले

शिमला परिषद (१९४५)

- मुस्लिम नेत्यांची निषेध - मुस्लिम लीगने कयवी ही लीगच्या मागणी काँग्रेसने फेटाळले त्यामुळे शिमला परिषद अयशस्वी

आझाद हिंद सेना (INA) → Indian National Army

- १। ला टप्पा :- मलाथा येथे मोहनसिंग ह्यांनी सुरू केले
- जपानच्या युद्धकर्त्यांना सप्टेंबर १९४२ ला INA ची सहा - ५०K सुरू केले
- काँग्रेस व आस्तालीग लोकांच्या आभारानंतर भारतावर आक्रमण करण्याची २
- आस्तात घेले जाव शक्यतेची सुरवात व आझाद हिंद सेने १ली मोहिम
- मोहन सिंग अफझिल युद्धकर्ते - २००००० - पण जपानकडून २२
- मोहिम अयशस्वी
- २ रा टप्पा :- सुभाषचंद्र बोस व रासबिहारी बोस
- अफझिली मुखर्जी यांच्या मदतीने रासबिहारी बोस जपानला गेले
- सुभाषचंद्र बोस :- स्वतः १८९ पण उकळतेची खापय ह्याची लीग सुरू करून

राजीनामा

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

MPS

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- 1939 - काँग्रेसचा ह्याग नंतर नजर केंद्र
- 1) - नजर केंद्रातून सुद्धा अदलीसादी रशियाकडे वण रशिया बि वल्लुने सुद्धात
 - 2) - नंतर जर्मनीकडे, जर्मनी येथे Free India center ची स्थापना
 - 3) U केलेद्वारे जपानला रवाना
 - 4) नंतर सिंगापुर .
- टोकियो परिषदेचे आगोजन
- परिषदेत Indian Independence League ची रक्षा. व अक्ष INA ची पथे
- नेहरु, गांधी, आशुतोष राणी ही पथेक
- नेतृत्व - के. लक्ष्मी सेहनल
- भारतावर आक्रमण - यवेली गांधीजींच्या उल्लेख राष्ट्रपिता म्हणून केला
- भारतातील बंदनाज निकोकार जिंकण आणुक्रमे अहिंसे व श्वराज अशी नये
- कोहिमा जिंकले
- नंतर इंपाल मोहिमेपूर्वी 1945 च्या दरम्यान विमान अगवालात मृत्यू

इंपाल Camp — शाहनवाज खान - मोहिमे अग्रस्त्री

- सुद्धानंतर आझाद हि से खाला) हिंदू - प्रेमकुमार सेहनल

3) मुस्लिम - शाहनवाज खान

3) शिखा - गुरुवका सिंग दिल्ली

- आला किल्ला खाला म्हणजेही प्रसिद्ध

- लोकेश्वर - भूनासाई देसाई, तेजवहादूर सपु, कैलाशनाथ काटजू, असफ अली

→ जिद्दोचा ही पांढीवा

INA - दिवस - 12 NOV 1945

INA - सप्ताह - 5 NOV ते 11 NOV

→ शिक्षा सुनावली वण लोकांच्या दळातमूले शिक्षा दिली नाही

Office Add-847, Bhalchandra Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

भारतातील उठाव

- 1) 29 Nov. 1945 → INA चा खतरा हे कारण - कलकत्ता
- 2) 11 Feb 1946 → INA चे शक्ति अली यांना शिक्षा म्हणून उठाव - कलकत्ता
- 3) Royal India Navy उठाव (RIN-1946) -
→ या उठावांना काँग्रेसने पाठिंबी दिला नाही

१९४७ - ४६ च्या निवडणुका

- काँग्रेस पुन्हा बहुसंख्येने
- केंद्रीय कार्यदेमंड्यात 102 पैकी 57 जागांवर काँग्रेस
- बंगाल/ सिंध/ पंजाब वगळता उत्तर भागात बहुसंख्ये (आसाम, वायव्य सरक्ष, प्रांत व मुस्लिम लीग - केंद्रीय कार्यदेमंड्यात 29 जागा बंगाल व सिंध प्रांतत बहुसंख्येने पंजाब - युनियनिस्ट, काँग्रेस व सकाफी दल यांचे नेतृत्व. विजय द्यात व्याज समा. - बहुसंख्यी नेता.

कॅबिनेट मिशनचे आगमन

- व्यक्ती :- 1) पेथिक लॉरेन्स 2) सॅफोर्ड स्मिथ 3) A.V. मलेकसांडर
- भारतामध्ये संविधान निर्मित्तीची प्रक्रिया सुरू करणे व शांततापूर्ण भागाने सत्तेचे हस्तांतरण

- 8 योजना - 1) स्वतंत्र चाकरी भागाची नाकारणी
 - 2) प्रांतीय 3) ठाकत विभागाची
- ठाक म :- मद्रास, बॉम्बे, मध्यप्रांत, संयुक्त प्रांत, बिहार, ओरिसा (हिंदू)
- ठाक व :- पंजाब, वायव्य सरक्ष, प्रांत, सिंध (मुस्लिम बहुसंख्य)
- ठाक क :- बंगाल, आसाम

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- संविधानाचे सभेची स्थापना - 310 सभासद
- काही सभासद अप्रत्यक्षपणे निवडून दिलेले
- 3-रात प्रांतिये संविधान व्यवस्थापनाची स्वतंत्रपणे विचार करतील
- परराष्ट्र संबंध संरक्षण व कळवावळी या गोष्टी उभा राह्या common करतील
- प्रांताना स्वायत्तता व शोषाधिकार प्रांताकडे

अटली घोषणा - २० फेब्रुवारी १९४७

- 30 June 1948 स्वातंत्र्य दिले जाईल
- त्येवेली जे संविधान मंडळ असेल त्या मंडळाकडे सल्लेचे हस्तांतरण केल्याचा प्रांताकडे
- मांडल वॉलन त्या नवा काँसिडराय

काँग्रेसचे मत

- फाल्गुनिया स्वीकार कारण संविधान समिती स्वतःचे काम करू शकिल
- जातिश दंडाली

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
For UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

माऊट बॅटन योजना (३ जुन १९४७)

- 15 ऑगस्ट 1947 → स्वातंत्र्यासोबत व त्या भाषी प्रांतांची निर्मिती
- V.P. मेनन यांच्या सुचनेनुसार - छाँततापुणी सत्तेच्या हस्तांतरणासाठी वसाहत झेतर्भत स्वातंत्र
- पंजाब व बंगाल भागात हिंदू व मुस्लिम या दोन गटात काळजी बाळत मतदान
- शाब्द्या बदलताने काळणमिथा विस्तार
- सिंधू प्रांताने स्वतःचा निर्णय घ्यावा
- वा.स.प्रा. बंगालमहासि सिलेट जिल्हा, Referendum (सर्वमत)

स्वतंत्र भारतचे पहिले गवर्नर जनरल - लॉर्ड माऊटबॅटन

भारतीय अ.ज व दुसरे व श्रेष्ठे - सी. राजगोपालाचारी

पाकिस्तानचे पहिले गवर्नर जनरल - जीन्हा

१५ ऑगस्ट १९४७

इंडियन इन्डिपेन्डन्स अॅक्ट १९४७

- ब्रिटिशांचे सर्व कायदे संपुष्टाल
- नवीन संविधानानुसार कारभारास सुरवात
- जवाहरलाल नेहरू यांच्या नेतृत्वाखाली हिंमानी सरकारची श्म्रा.
- रेडक्लिफ Boundary commission - भारत - पाक सीमा व्यवस्थासाठी
- 15 Aug 1947 पर्यंत काश्मिर हेडक्वार्ट, जुनागड वगळता इतर संस्थानिके भारतात सामिल

Office Add - 3rd Floor, Pragati Plaza, above Amars-Samosewale, Near Jnanarabodhini, Sadashive Peth, Pune

16

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज
 ज्ञानदीप अकॅडमी
 Dnyanadeep Academy
 for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

पाकिस्तानचा प्रवास

- सर सयद अहमद खान व * बिश्वांचे राजा शिपसाह यांच्या कॉंग्रेसला विरोध
- सयद अहमद खान यांच्यावर ब्रिडोडोर बँक व कोल्विन या ब्रिटिश व्यक्तीच्या
- Anglo-muslim-defence Association स्था. व मलीकत UN. ७७ ऑडीटमधून कॉंग्रेस विरोधी प्रचार

↓
 [1906] - आखाखान यांच्या नेतृत्वात शिमला डेप्युटरान

व मुस्लिम लीगची स्थापना (आखाखान, बक्याखानवाव सलीम खान
 नवाब मोहसिन उल मुल्क, नवाब वकार खान मुल्क)

↓
 [1909] मेले - मिले कायद्या सवलती स्वतंत्र मतदार संघ

याच वर्षी लीगला विरोध म्हणून UN. मुखर्जी व लालसंद यांच्या नेतृत्वा
 पंजाब हिंदू सभेची स्थापना

1915 - स ↓

[1915] - साबिल भारतीय हिंदू महासभेचे अधिवेशन काशीम वाझार ये मकरा
 येथे सध्या सध्या

↓
 [1912-24] - सयद अली, मौलाना सादर नंतर जिहाके मुस्लि. ली. नेतृत्वा

↓
 [1916] - लखनौ अधिवेशन कॉंग्रेसकडून स्वतंत्र मतदार संघाचा स्विकार

↓
 [1920-22] - असहकार खिलाफ चळवळीत लीगचा सहभाग

All india खिलाफत conference ये अध्यक्ष सुरवातीला - फजल ह
 नंतर हांछिनी

↓
 [1920] - हार्थ समाजाकडून शुद्धी व संघटन चळवळीची सुरवात याला विरोध
 मुस्लिमांच्या ताकालिक आणि तांझीम या चळवळी

↓
 [1928] - नेहरू रिपोर्ट मध्ये लीगच्या मागण्यांचा समावेश नाही त्यामुळे जीर्ण
 14 मागण्या

Office Add-847, Bhalchandra Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth Pune

Page

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

17

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- 1930 - लीगच्या भलाहाबाद येथील अधिवेशनात कवी इकबाल यांनी मुस्लिम स्वतंत्र व्हाण्याची संकल्पना दिली
- रेहेमह अली चौधरी यांनी Now or never या पुस्तिकेत पंजाब / काँग्रेस / आंध्र / वा.प्र.प्रांत / सिंध व काश्मिर यांच्या पाक हा देश असत असे उल्लेख केला
- ↓
- 1930-1934 - स्वतंत्र कायदेमंडळ चळवळीस लीगच्या पाठिंब्या नव्हते पण
अब्दुल-उ-क़य्युम-उ-क़ादर, जमात-ए, इलेमाह-ए-हिंद व काश्मिरीया चळवळीस पाठिंब्या
- ↓
- 1932 - जातीय निवाड्यात जिनाच्या 14 भाषण्या मान्य
- ↓
- 1937 - नंतर Z.A.Sulem, F.M. Durrani, Fazal-ul-hak यांनी काँग्रेस विरोधी कार्यक्रम शकविला यामुळे जातीय दंगली पसरविल्या
- ↓
- 1938-1940 - मुस्लिम लीगच्या लाहोर अधिवेशनात पाकिस्तान अर्थ मान्य
- ↓
- 1944 - लीगच्या लाहोर अधिवेशनात जिनांनी द्विराष्ट्र संकल्पना मांडली पत्रांत व Dr. Rafiq-Zakaria - कॅरिअर जिना हे फाळणीचे अर्थनायक
- ↓
- 6 Aug 1946 - लीग कडून प्रत्यक्ष कृतीदिन साजरा करणक्यात - हत्याकांड
- ↓
- 1947 - मांडार वॉरन योजना - फाळणीचा स्वीकार व इस्लामिक रिपब्लिक ऑफ पाकिस्तानची निर्मिती

Office Add-47, Bhalechandra Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Inanaparbodhni, Sadashiv Peth, Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज् ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

ब्रिटीश कालातील शिक्षण

सुरुवातीचे प्रयत्न

- कलकत्ता, सिस्त्रियमपूर येथे डॅनिश ह्या मिशन-यांचे शिक्षण विषयक कार्य
- 1781 - वॉरन हेस्टिंग - कलकत्ता मद्रसा - वॉरन (गतिस्था अनुवाकसी प्रस्तावना) ति
- 1791 - संस्कृत कॉलेज - जोनाथन डॅकन
- 1800 - विल्यम कॉलेज - वेल्सली
- 1784 - अशियाटिक सोसायटी - विल्यम जोन्स

बंगाल भाग

- राजाराम मोहन रॉय - 1817 डेविड हेबर् - थॉस हिंदू कॉलेज स्थापनेत मदत
- 1825 - वेदांत कॉलेज -
- 1835 - कलकत्ता मेडिकल कॉलेज - वेल्लिंग्टन युब्यार

१८१३ चा चार्टर कायदा

- कंपनीने भारतीयोंच्या शिक्षणासाठी 1 Lakh Rs. ची तरतूद करावी अशी सुचना पठा पुढील ६.10 पर मध्ये प्रत्यक्ष कामकाज जावणी नाही

१८३३ चा चार्टर कायदा

- शिक्षणासाठी 10 Lakh र्ची तरतूद करावी अशी मागणी
- 1834 = वेल्लिंग्टनने कायदा मंत्री मॅकीले ह्या अद्यक्षतेरपाली कमी अॅन कमिटी अॅन पब्लिक इन्स्ट्रक्शन ची स्थापना केली

Office Add-817, Bhambhara Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank . ABC. 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth. . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

लॉर्ड मॅकोले मिनिट : (१८३५)

- भारतीय शिक्षण पौशत्य शिक्षणापेक्षा दूय्यम
- इंग्रजी हे शिक्षणाचे माध्यम
- शिक्षणाचा स्वरूपता सिद्धांत
- रक्तांने भारतीय पण विचाराने इंग्रजी अशा भारतीयंची फौज निर्माण करणे हे ध्येय.
- अ

जेम्स थॉमसन

- वायव्य अरहद्द प्रांताचा लेफ्टिनेंट गवर्नर
- देशी भाषेतून शिक्षणाचा प्रयोग
- ज्ञेती व विज्ञान यांसारखे विषय

वुडचा बलिता (१८५४) - भारतीय शिक्षणाचा मॅन्नाकार्त

- शिक्षणाचा स्वरूपता सिद्धांत अमान्य केला
- शिक्षणाचे माध्यम - प्राथमिक शिक्षण मातृभाषेत / देशी
 - माध्यमिक शिक्षण - इंग्रजी व देशी भाषा
 - उच्च शिक्षण - इंग्रजी
- महिलांच्या व व्यावसायिक शिक्षणावर भर
- धर्मनिरपेक्ष शिक्षण
- छात्रांनी शिक्षणासाठी अनुदान घ्यावे ही सुचना

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

For more
Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

१८५७ - विद्यापीठांची स्थापना

- July 1857 - कलकत्ता विद्यापीठ
July 1857 - मुंबई विद्यापीठ
Sep 1857 - मद्रास विद्यापीठ
1882 - लाहौर विद्यापीठ
1887 - मलाहाबाद विद्यापीठ
1916 - पाटना व बनारस विद्यापीठ
1919 - नागपुर विद्यापीठ
1949 - पुणे विद्यापीठ
1958 - मराठवाडा विद्यापीठ

अ/प्रो/प्रो/प्रो

वर्षा योजना

काँग्रेसवादी राष्ट्रीय परिषद (शिक्षणविषयक) - Oct 1937
वर्षा येथे

- झाकीर हुसेन यांच्या अध्यक्षतेत शिक्षणविषयक मसुदा

- 'learning through activity' हे महत्वाचे तत्व.

- मूळ संकल्पना - गांधीजींच्या 'हरिजन' साप्ताहिकातील

महत्वाचे मुद्दे:- ① लक्ष्मणाभास्करे विषय शिक्षणात समाविष्ट

② पहिले ७ वर्षे, मातृभाषेतून मु मुफत व अनिवार्य शिक्षण

③ २ शी ते ७ वी हिंदी मध्यम भाषा, इंग्रजी भाषा
आठवी नंतर

④ दुसऱ्या महाभुद्धाच्या सुरुवातीला काँग्रेस मंडळाचा
राजीवामा त्यामुळे योजना अशाशस्वी.

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR U.P.C. & M.P.C.

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

इतर आयोग

आयोगाचे नाव

५४ -

वैशिष्ट्ये .

- हॅटर सायोग → 1882-83 → १) भारतीय सभासद सय्यद महमूद, बुरेद मुखर्जी
स्नानंद मोहन दोस, K.T. तेलंग
२) प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षणाचा अहवाल देण्यासाठी
- ग्रॅमर स्कूल सायोग → 1902 → १) सय्यद हुसेन बिलग्रामी - ही एकमेव भारतीय व्यक्ती
२) विद्यापीठाचा सच्यास यॉलून 1904 चा विद्यापीठ काद
- सेंडलर सायोग → 1917-19 → १) आशुतोष मुखर्जी व D. सिथाय्यरी महमूद या
भारतीय व्यक्ती
२) विद्यापीठीय समस्येच्या अक्षयासासाठी
- हार्दिक समिती → 1929 → १) प्राथमिक शिक्षणाची संवर्धित
- सांजट योजना → 1944 → १) शिक्षणाचे तीन तप्पे
- पूर्व प्राथमिक - प्राथमिक - माध्यमिक
- राधाकृष्णन सायोग - 1948-49 → १) विद्यापीठ अनुदान आयोगाची स्थापना
स्वॉल्व्हानंतर
1953 ला स्थापना व 1956 वैधानिक दर्जा
- कोठारी सायोग - 1964-66 → 10 + 2 + 3 ही शिक्षणाची रचना सुचविली

श्री. महेश शिंदेज् ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

महाराष्ट्रातील कार्य

मिशनऱ्यांचे कार्य :

- अमेरिकन मिशनरी → 1824 → भायखळा येथे मुलींची शाळा
- अर्च मिशनरी सोसायटी → सर्व जमातींसाठी शाळा
- स्कॉटिश मिशनरी → स्त्री शिक्षणास महत्त्व

एल्फिन्स्टनचे कार्य :

- मुंबई प्रांताच्या ठावठिकांवर 1813
- 1813 च्या कायद्यानुसार शिक्षणासाठी 1 lakh तरतूद व त्याचे नियोजन केले
- एल्फिन्स्टनचे मिनिट ही सरकारी पुस्तिका त्याच्या शैक्षणिक दृष्टीसाठी पाठ्या
- पुढच्या कालखंडात या दृष्टीसाठी वेळ वेळाने वेळाने शाळा
- 1815 - Bombay education Society फक्त शरीर, युरोपीयन मुलांसाठी
- 1822 - Native education & school Book च्या स्थापना
- भारतीय लोकंथा विचार करून स्थापना - अध्यक्ष - मुलफिस्सल
सचिव - जॉर्ज जॉर्जिस
- 1827 - N.E.S.B चे नावकरण native education society
- 1837 - पुन्हा नामकरण - elphinston Society
- 1823 - ईन्डिअन सोसायटीची स्थापना - जॉर्ज जॉर्जिसने नेतृत्वात
थाल्मस वॉलिल शिल्प विद्यालय म्हणून सोबतच जसे
- शिक्षणाचे माध्यम मातृभाषा

Office Add-849/ Bhairachandra Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Jnanabodhini, Sadashiv Peth, Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank . ABC. 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज
ज्ञानदीप अॅकॅडमी
 राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

Dnyanadeep
 Academy
 FOR UPSC & MPSC

पुण्याती शिक्षण

- 1818 पेशवाईच्या अस्तानंतर पुण्यातील ब्राह्मणांसाठी 1821 ला पुणे संस्कृत कॉलेज
 - फक्त ब्राह्मण विद्यार्थ्यांसाठी
- 1837 ला मराठीचा समावेश करण्यात आला
- 1851 संस्कृत भवती इंग्रजी विषया मध्ये व पुना कॉलेज म्हणून
 यालाच डेक्कन कॉलेज ← माध्यम इंग्रजी मराठी - वर्नेक्यूव्हर कॉलेज
 म्हणून ओळखले.

ब्रिटन, फ्रान्स

भारतीयोत्पी मते

ग्रीकोजी :

नेदर :

सुभाषचंद्र बोस :

जर्मनी, जपान

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

ज्ञानदीप
Dhyandeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

रेल्वे

- 1837 - भारतातील पहिली माल वाहून नेणारी रेल्वे - २४ हिल रेल्वे
- आर्थर कॉटन यांच्याकडून निर्मिती
- इंग्लंडमधील रेल्वे Hotel member - लॉर्ड डलहौसी भारताच्या वा. त्त म्हणून नियुक्त
- रेल्वेचे काम खाजगी कंपन्यांना पण अरकारी नियंत्रण
- 1843 ला महाराष्ट्रात सर्वप्रथम रेल्वेची मागणी
- जगन्नाथ शंकरशेठ यांनी - 1843 ला ग्रेट ईस्टर्न रेल्वे कंपनीची स्थापना
- 1845 ला रेल्वेला मान्यता
- या वेळी 35 Lakh कंपनीचे व 15 Lakh मुंबईचे अर्जा पेशाची विभागणी
- 1849 ईस् इंडियन रेल्वे कंपनी व ग्रेट इंडियन पेनिनसुला रेल्वे कं. यांनी
भारतातल्या रेल्वेचे काम सुरू केले
| जगन्नाथ शेठ | भारतीय सभासद
| जी.जी.भाय | कंपनीचे
- 16 April 1853 - मुंबई ते ठाणे - भारतातील पहिली passenger railway
- 3 इंजिन
- सुलतान, सिद्धा, साहिब जावे, 14 डब्बे
- 400 निमंत्रित व्यक्ती, एकूण लांबी 21 मैल, 34 KM, वेळ - 4
- 1854 ला हा मार्ग कल्याण पर्यंत वाढवण्यात आला
- 1855 - कोलकत्ता ते राणीगंज
- मद्रास ते अकरा
- पूर्व भारतातील पहिली रेल्वे - हावरा ते हुगळी
- 1857 ला महाराष्ट्रात लेकवॉ - प्रेसकॉट यांच्या अध्यक्षतेखाली रेल्वे मंडळाची स्था.
- 1905 - रेल्वे कौटुंबी स्थापना
- 3 Feb 1925 - भारतातील पहिली टारगॅन्ट railway - मुंबई - कुर्ना

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

टपाल

- 1766 - लॉर्ड क्लाइव्ह - फक्त सरकारी कामासाठी टपालाची सुरवात
- 1837 - आम जनतेसाठी - टपाल व्यवस्था सुरू
- 1854 - Post खात्यापरील देशरेखीसाठी Director general ची नियुक्ती व पोस्ट ऑफिस कायदा
- 1880 - मनी ऑर्डर सेवा सुरू करण्यात आली
- परसेवा → लॉर्ड डलहौसी - तारयंत्रणेची सुरवात [ब्रिटिश साम्राज्याचा शिष्यकार]
- 851 → कलकत्ता ते डायमंड हार्बर हा पहिला तारमार्ग
- 853 → कलकत्ता ते ढाक्या हा तारमार्ग

उद्योग

- कापड उद्योग :- 1813 - मुक्त व्यापारचे घोषण
- 893 - कंपनीची धिनवरील शेखत व्यापारी मॅक्लेवरी संपुष्टात
- 854 पहिली कापड गिरणी - नानाभाई कापसची डार
- नंतर 1861 → 1862 → 1877 → टाटांची इम्प्रेस मिल अनुक्रमे
- महमदाबाद कोनपूर नागपूर
- कापड उद्योग :- 1854 - किमीशन युद्धामुळे रशियातून युरोपात जाणारी तांबे व
- व भारतीय तांब्याची मागणी वाढली
- 855 - बंगाल मधील रिसा - पहिली तांब गिरणी
- रेलगा व श्यामकाम :- 1820 - पहिली कोल्सा ब्याठ बंगाल मधील राणीगंज येथे
- गिरेण व पोल्हा :- 1830 - J. M. टिच - दक्षिण भारतात पहिली उद्योग - अय्यर
- 855 - वाराकर आथर्न वर्क्स ची स्थापना
- 907 - टाटा आथर्न व रिसा कंपनी

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

ज्ञानदीप
Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

वृत्तपत्रे

- विल्यम वॉर्ड या मुद्रकाने कागद कारखाना सुरू केला
- भारतातील १ ले वृत्तपत्र - जेम्स ब्रायर्स हिन्की - 1788 - ८ बंगाल गॅझेट / कलकत्ता
- Press Act 1835, general Advertiser
- वृत्तपत्रावरील निर्बंध शिथिल करण्यात आले म्हणून मेळात्मक याच्या उल्लेख वृत्तपत्र स्वातंत्र्याचा जनक असा केला जातो -
- महास भागालीब - पहिले वृत्तपत्र - महास फुरियर (1784)
- वॉम्बे —//— १ ले → वॉम्बे हेरॉल्ड (1789)
- पहिले बंगाली मासिक - विगदर्शन (1818)
- पहिले बंगाली वृत्तपत्र - बंगाल गॅझेट (1818)
- पहिले बंगाली साप्ताहिक - संवाद कौमुदी (1821) शंकराममोहन
- पहिले पारशीयन जर्नल - मिरत उल सख्खार - (1822) - राममोहन
- पहिले ऊर्दू वृत्तपत्र - जाम-ए-जहान नुमाह (1822)
- पहिले इंग्रजी भाषेतील दैनिक - (1862) - इंडियन मिरर - देवेन्द्रनाथ तगोर
- IPC तिला कमल 124 (A) नुसार ब्रिटिश विरोधी प्रचारसाठी तीन वर्षांचा तुरुंगवार किंवा आयुष्यभरसाठी हद्दूपार ही शिक्षा
- ऑर्थोक्व्युलर प्रेस Act 1878 -
- देशी भाषेतील वृत्तपत्राविरोधात
- जिल्हा दंडाधिकार्याच्या भाषेशा विरोधात अपिल नाही
- वंद आलेली वृत्तपत्रे :- शोमप्रकाश , भारतमिहिर , द्वाकाप्रकाश , समाचार
- अग्रतःप्रकार पत्रिका हे वृत्तपत्र रात्रीतून इंग्रजीमध्ये सुरू करण्यात आले
- 1882 चा कायदा रद्द
- कलम 124 (A) सोबत 153 (A) , यानुसार ब्रिटिश विरोधी प्रचार हा जेजदारी गुन्हा
- तैजवहादुर सायु कमिटी → पहिल्या थुळ्हादरम्यान स्थापन
- समितीच्या शिफारशीनुसार 1908 व 1910 चे कायदे रद्द करण्यात आले.

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
PUNE & MUMBAI

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

महाराष्ट्रातील

- दर्पण / दिव्यदर्शन → 1833/1840 → थाळशास्त्री जांभेकर
- प्रभाकर / धुमकेतु / न्यानदर्शन ⇔ त्रैमासिक → आशु महाजन
- न्यानोदय / न्यायसिंधु (ख्रिश्चन मिशनरी-पत्रे) — विरेचर खोत्रे
- न्यानप्रकाश → कृष्णाजी शनडे
- उद्बुधप्रकाश → विष्णुशास्त्री पंडित
- दिनपंच → कृष्णराव भावेकर
- नैतिक शोधनिधन → शंकराचार्य विश्वनाथ भंडारिक
- अरुणोदय (ठाणे) — काशीनाथ विष्णु फडके
- ख्रिश्चि प्रसाशला विशेष करणारी प्रतिलिपि
- सहस्रमंडपिका १) वर्तमानपत्रिका २) प्रभाकर ३) धुमकेतु

ब्रिटीशांचे परराष्ट्र धोरण

अफगाणिस्तान → शाहशुजा महतीसाठी रणजितसिंह कडे

- यावेळी अफगाणचा राजा दोस्त महम्मद रशियाकडे
- ब्रिटीशांचा त्रिपक्षीय करार = B + रणजित + शाहशुजा
- कराराबध्द काबूलची घाटी शाहशुजाकडे देण्याचे ठरले

युद्ध समाप्ती

युद्धासह

पहिले अफगाण युद्ध : 1839-42 → भारताचा बा. ज. लॉन्गवेल / भावर्तुण
ब्रिटीशांचे गैरत्व - जात किंवा

- दोस्त महम्मद हरला व शाहशुजा राजा
- शाहशुजास जनतेचा विरोध म्हणून पुढा दोस्त महम्मद सत्तेत
- व काबूल मध्ये ब्रिटीश रेसिडेन्स

श्री. महेश शिंदेज् ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
For UPSC & MPPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

भारताच्या ग. ज. लॉर्ड मिलन

दुसरे अफगाण युद्ध : 1878-80

- अफगाणला प्रमुख शेर सली.
- शेर सली व लॉर्डस वेली यांच्यात करार.
- नंतर हा करार शेर सलीने नाकारला
- रशिया आणि ब्रि सारख्यांचे संलग्न
- गंडमाक करार - ब्रिटिश व याकुबखान यांच्यात

तिसरे अफगाण युद्ध : 1919

- पॅंथहेडनामक प्रेशावरून अफगाणप्रमुख समनखला
- रावळपिंडी करार -
- अफगाण स्वतंत्र राष्ट्र
- लंडन आणि काबूल हे धर परस्परारे वकिल

ब्रम्हदेश

१ ले युद्ध - 1824-1826 → ग. ज. लॉर्ड क्लाइव्ह

- यांदुक्था करार - 1826
- आशकान व लेनासरीम ब्रिटिशकडे
- मुकसान अर्थाई म्हणून 1000 खांदे > उर्न ब्रम्हदेश ऑफ आशकान

२ रे युद्ध - 1852 → ग. ज. डलहौसी

- पेशु यांत ब्रिटिश साम्राज्यास जोडला व डंगल संपत्तीवर ताबा
- ब्रम्हदेशाच्या दक्षिणेकडील भाग ब्रिटिशांच्या ताब्यात

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
For UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

भा. ज. → उफरिन

३ रे युद्ध - १८८५

- ब्रह्मदेशाने शिवा चाकीवरी प्रॅचसोवन करार व शेवैची घोडना
- १७व १८८६ - उत्तर ब्रह्मदेशा इ. घ्या लाख्यान
- १९३५ - ब्रह्मदेश भारतातून स्वतंत्र

नेपाळ युद्ध

- १८१४ → शिमेजवळ युद्ध
- तह ३ → १) ब्रिटिश रेसिडेन्ट नेपाळमध्ये
- २) गढवाल व कुमाऊू टक्या ब्रिटिशांकडे
- ३) सिक्किम मधून नेपाळ बाहेर

भूतान युद्ध

- १८१६ → भूतानींची आसाम व बंगालवर लूट
- उत्तगिन व्हाईस्रॉय आल्यानंतर त्याचे दौरण त्यामुळे
- १) १८६३-६४ - इ. भूतानमध्ये ३) - चहाचे मळे ब्रिटिशांकडे
- २) १८६५ - इ ना वार्षिक देणगी

साम्यवादी चळवळ

- भारतातील महत्वाचे नेतृत्व - मानवेंद्रनाथ रॉय
- १९२५ = कानपूर - भारतीय पहिल्यांदा CPI ची स्थापना
- सरचिटणीस - ड. व. घोटे
- १९२५ = लेबर स्वराज पार्टी - नेतृत्व - मुजाफ्फर सद्दिक, काशीनाझरूल, हेमलफुमार सरका
- १९२५ = Mumbai - काँग्रेस कामगार पक्ष
- १९३५ = सरकारने CPI वेकायेरिश्चि दौषित केला
- CPI साप्ताहिक - National Front
- पुसत्या महायुद्धास सुरवातीला विरोध नंतर शशियाथा सहभागी म्हणून जनयुद्ध अस। ३
- व एरोडे भारत चळवळीला विरोध

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज्

ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

कामगार चळवळ

नाशयण लोखंडे : मुख्ये-ओड - पुणे येथे

- दिनबंधुसून कामगारांचे इच्छा
- 1881 - रघा कायद्यावर टिका
- 1884 पहिली सभा परळ येथे
- 10 June 1890 - रविवारची सुट्टी मान्य
- शोषकादूर व जस्टीस ऑफ पिस हे किलाब

इतर संघटना

- बंगाल :- शशिकान्त बॅनर्जी → कामगार मंडळ (1870)
→ 1874- भारत श्रमजीवी मासिक
- 890 :- कामगार समिती :- सोशबजी बॅंगाली, फामडी मानेकेडी, रसिकबाल घोष
- 897 :- रेल्वे कामगार संघटना :-
- 907 :- वॉम्बे पोस्टल युनियन
- 909 :- कामगार हितवर्धक सभा :- छिवाची नरे, शिताशम वीले
:- कामगार समाचार हे साप्ताहिक
- 909 :- सोशल सर्विल लीग :- M.M. जोशी
- 918 :- मद्रास लेबर युनियन :- B.P. Vadia

कामगार कायदे

१८८१ फॅक्टरी अॅक्ट

- कायद्यासाठीचे कमिशन :- अर्बुथ नॉट
- 100 पेक्षा जास्त कामगार ठसणाऱ्या विस्थांना लागू
- 7 ते 12 हा वयोगट बालकामगार
- 7 वर्षांच्यातील मुलांना मनाई
- मुलांचे कामाचे तास 9 तास
- 4 दिवस सुट्टी

श्री. महेश शिंदेज्

ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Onyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

१८९१ अॅक्ट लेशप्रति कमिशन

- 50 पेक्षा जास्त कामगार
- 4 महिन्यापेक्षा अधिक काम करत काळ काम करतात (गॅस factory)
- लहान मुलांचे वय 7 हून 9 व 12 हून 14 [9-14-बालकामगार गट]
- कामाचे तास - 7 - मुलांचे
- महिलांचे कामाचे तास - 11 व दिड सप्त तासांची विभांती
- सर्वांना आण्णाहिक सुद्धी
- वि-च्या धडा व कॉफी-च्या मळ्यांना लाठू नाही

१९११ फॅक्टरी अॅक्ट

- स्थिथ कमिशन
- पुरुषांच्या कामाचे तास 12, आणि मुलांच्या कामाचे तास 6.
- स्त्रियांच्या कामावर शत्रपाळीची बंदी

१९३८ बालमजूर कायदा

- रेल्वे व होटिमध्ये 15 वर्षांच्यातील मुलांना बंदी
- 1939 पासून भागपेठिच्या कारखान्यात 12 वर्षांच्यातील मुलांना बंदी

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

प्रशासनातील बदल

कॉनवॉलिस → Father of Civil Services

- कंपनीच्या नेकरफार्लेचे पगार वाढविणे
- खाजगी व्यापारावर बंदी
- वयोमानानुसार प्रशासनातील बदल
- उच्च पदे फक्त ब्रिटिशांसाठी

1800 - वेल्सली - फोर्ट विल्यम कॉलेज

नंतर 1802 ला बँक

→ त्याचेपुढी इंग्लंड येथे ए + ईस्ट इंडिया कॉलेज

१८५३ चा चार्टर कायदा

- कंपनीद्वारे संधिकाऱ्यांची नेमणूक व स्पर्धात्मक परिक्षा (open competition)
- उच्चपदे भारतीयांना जाकारली

सिव्हिल सर्व्हिस अक्ट १८६१

- इंग्लंड येथे परिक्षांचे आयोजन इंग्रजी भाषेतून
- श्रमिक व लॅटिन सारखे विषय

* स्पर्धा परिक्षांसाठी वया > 23 [1869] , ३) 21 (1866)
३) 22 [1860] , 4) 19 (1878)

१८६३ - शत्येंद्रनाथ टागोर - १ले भारतीय ICS

Office Add-847, Bhalchandra Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth Pune

Page

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

1

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
www.dnyanadeep.com

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०२२-२३

१८७८-७९

- ब्रिटीश याने $\frac{1}{6}$ जागा भारतीय उच्च क्लासमधून नामनिर्देशित केल्या जातील व त्यासाठी स्वामिक प्रशासन महत् करेल असे सुधविली
- या करिता भारतमंत्री व व्हाईसरॉयची संमती आवश्यक
- प्रत्यक्षात समलगत नाही

भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस

- स्वतंत्र परिष्कार वय वाढवणे
- भारत व ब्रिटीश देशे परिष्कार देण्यात याव्यात (सोवतय)

एचिसन (Aitchison) समिती (१८८६)

- उच्च व कनिष्ठ (covenanted & uncovenanted) स्तर करणान झाले
- इंग्लंड येथे इम्पेरियल इंडियन सिव्हिल सर्विस
- भारतात प्रांतीय (प्रोव्हेंशियल) सिव्हिल सर्विस/कनिष्ठ सिव्हिल सर्विस
- परिष्कार वय २३ करण्यास तयवू

गॅंगल कमिशन (१९१२)

समासद :- वीणले, मधुर रीम, यीशेळ

ली कमिशन (१९२४)

- भारतमंत्री इंडियन फॉरेस्ट सर्विस, इरिगेशन सर्विस व ICS ही पदे नेमतील
- शिक्षण व आरोग्य या भागातील नेमणुका प्रांतीय सरकारकडून करणान याव्यात

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- पूर्वी 15 वर्षीत युरोपीयन व भारतीय यांथे प्रमाण 50-50 (भारतीय-युरोप) चाशे होईल
- अर्हता
- वाढ्हेत ऑफ इंडिया ऑक्ट 1935
- या कायद्यानुसार फेडरल व पब्लिक सर्विस कमिशन व प्रोव्हेशनल इपब्लिक सर्विस कमिशनची स्थापना कश्यात झाली

पोलिस बदल

१७९१ - कॉर्नवॉलिस

- जमिनदारांना पोलिस जबाबदाय्यानुन मुफ्त केले व पोलिस ठाण्यांची स्थापना व भारतीय अधिकारी दशेगा
- जिल्हा पालकीवर प्रमुख - SP (सुप्रिटेंड ऑफ पोलिस)

१८०८ मेयो

- प्रत्येक विभागासाठी SP ची नेमणूक व गृप्तहेरांची (थोरांडा) नेमणूक

बँटिकच्या काळात केलेले बदल

- SP हे पद रद्द कश्यात झाले व त्याभागाची पोलिस जबाबदारी कलेक्टर/इंसाईड केले सोपवण्यात झाली
- यामुळे दंडाधिकार्याक्या कामाच्या दबाव वाढला

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & M-30

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०२७-२८

पोलिस कमिशन (1860)

- कमिशनरच्या सुचनेवरून Indian Police Act 1861 करण्यात आला
 - ज्येष्ठतातील पोलिस प्रशासनातील जबाबदारी ज्येष्ठतातील व्यक्तींकडे
 - जिल्हा पातळीवर — SP
 - Range — DIG
 - ग्रॉँत — IG

→ या कायद्यानुसार ग्रॉँतामधील पोलिस प्रशासनाबाबत सुचविले गेले पण All India Police या मल्लेख्य नाही

सेलिस कमिशन (स्टॅट्स)

- 1902 = Police Comm. - या ब्रिफाव्शीनुसार ग्रॉँतामध्ये CID ची स्थापना व केंद्रामध्ये CIB ची स्थापना (सेंट्रल इन्व्जिजन्स ब्युरो)

न्यायव्यवस्था

वॉरेन हेस्टिंगच्या काळातील बदल (१७७२-१७८५)

- जिल्हा दिवाणी अदालत :- दिवाणी व्यक्ते → सहर दिवाणी अदालत (अपील करत येत नसे)
 - प्रमुख :- कलेक्टर
 - हिंदू साठी हिंदू कायदा
 - मुस्लिमांसाठी मुस्लिम कायदा
- जिल्हा फौजदारी अदालत (फौजदारी गुन्हेसाठी)
 - प्रमुख :- भारतीय अधिकारी व मद्दतीसाठी कासी व मुक्ती
 - हिंदू व मुस्लिमांसाठी - मुस्लिम कायदे
- 1773 लस कच्या कायद्यानुसार कलकत्ता येथे सर्वोच्च न्यायालयाची स्थापना

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

कॉर्नवालिसच्या काळातील बदल

- जिल्हा दिवाणी अदालत हे जिल्हा न्यायालय / civil न्यायालय म्हणून ओळखले जाऊन
- व जिल्हा न्यायधीशाच्या अध्यक्षतेखाली
- collector हे काम करत - कर गोळा करणारे
- जिल्हा निजामत अदालत कोजदारी अदालत रद्द करण्यात आले व त्यावेळी सहायक सर्किट कोर्टाची स्थापना = कलकत्ता, दक्का, मुर्शिदाबाद, पटना येथे
- सहर निजामत अदालत मुर्शिदाबादहून फलक्यास व प्रमुख ग. ज
- था बोव्हॉन। प्रशासनात कॉर्नवालिस कोड म्हणतात

विल्यम बेंटिकच्या काळातील बदल (१८२८-१८३३)

- सर्किट न्यायालय रद्द करण्यात आले व न्यायप्रशासनाची जबाबदारी कलेक्टर फेड शोपवण्यात आली
- सहर दिवाणी अदालत व सहर निजामत अदालत अलाहाबाद येथे हलवण्यात आले
- पश्चिम रेल्वी कोर्टातील घोषित वळण
- सुप्रीम कोर्टाला इंग्रजी व उत्तर कोर्टात पश्चिम विभागात देशी भाषा
- १८३३ ला मॅकीलेच्या सहाय्यक्षेत्रात कायदा समिती (Law commission) = समित्या शिफारशीनुसार - civil procedure code (१८५९)
- India penal code (१८६०)
- Criminal procedure code (१८६१)
- नंतर १८६५ दरम्यान सुप्रीम कोर्ट व सहर न्यायालय यांच्या रेल्वी कलकत्ता, यांमध्ये आणि मद्रास येथे उच्च न्यायालय
- १९३५ च्या कायदानुसार Federal Court ची स्थापना

श्री. महेश शिंदेज् ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
for UGC & MRC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

इतर महत्त्वाचे आयोग

आयोगाचे नाव	वर्ष	अध्यक्ष/प्रमुख गव्हर्नर	कारण
कॅम्पबेल कमिशन	→ 1866	→ सर जॉन लॉरेन्स	→ दुष्काळ विषयक कमिशन
स्ट्रॅची आयोग	→ 1880	→ लॉर्ड लिटन	→ दुष्काळ विषयक
Lyall आयोग	→ 1886	→ लॉर्ड ^{उपरीन} ब्रिग्स	→ दुष्काळ
मॅकडॉनल्ड आयोग	→ 1900	→ लॉर्ड कर्झन	→ दुष्काळ
Mansfield Comm	→ 1885	→ लॉर्ड उफरीन	→ (करन्सी) Currency
Fowler Comm	→ 1898	→ लॉर्ड हलिंगन II	→ Currency
Babington Smith Comm	→ 1919	→ लॉर्ड चेम्सफोर्ड	→ Currency / पतन
Hilting young Comm	→ 1939	→ लॉर्ड लिनलिथगो	→ Currency
Chaffield Comm	→ 1939	→ लॉर्ड लिनलिथगो	→ सेन्य / Army com.
हॅट्टर कमिशन	→ 1919	→ लॉर्ड चेम्सफोर्ड	→ जाणिवनवाला वाग हत्याकांड
Fraser Comm	→ 1902	→ लॉर्ड कर्झन	→ शेती
थॉलर Comm	→ 1927	→ लॉर्ड माथरपिन	→ संस्थानिक संघर्ष
Witelay Comm	→ 1919	→ लॉर्ड माथरपिन	→ Labour
साष्ट्रु Comm	→ 1935	→ लॉर्ड विकिंग्डन	→ वेरोडागारी
Floud Comm	→ 1940	→ लॉर्ड लिनलिथगो	→ लँगाल आगातील कूळ कायद्यासाठी

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- गांधीजींच्या संकल्पित संस्था
- साखळ भारतीय चरखा संघ
- हरिजन सेवक संघ
- ग्रामोद्योग संघ
- 4) गोसेवा संघ
- * काँग्रेसपैकी लोकसेवा संघ स्थापन करावा.

स्वातंत्र्योत्तर भारत

फाळणीचे परिणाम

पुर्नवसन

- 1947 च्या जापणात नेहरूंनी प्रारंभिक महत्वाचे विषय म्हणजे भारताची सुरक्षित व स्वैर्व.
- हिंदूशात्र - वेदशात्र कल्पना।
- ६० लाख लोकांचे पुर्नवसन
- मानवी इतिहासातील सर्वात मोठे स्थलांतर
- मांड्रू वॅलन यांच्या सुधेनेवूसाह, इंडियन मिलिट्री इन्व्हेंक्युअरान ऑबगनायझेशन श
- गांधीजींच्या कालातमध्ये जेव्हाही जागतिक
- पाकिस्तानकडून ५५ लक्ष लोकांनी जागणी
- बिनशर्त व्हावी ही गांधीजींच्या घोषणा → त्यासाठी उपोषण
- 30 जून 1948 → शेवटची मुलाखत → मांगरिह दौर्कवाह

संस्थांनाचे विलिनीकरण

- जोधपूर, भोपाळ, त्रावणकोर, जूनागढ, जम्मू-कश्मिर हे देवावाह झ या संस्थांनाचे
- भारतात सामिल होण्यास विरोध
- सरकार पेटेल व V.P. मेनन यांच्या नेतृत्वात ५५० पैक्षा साधिक संस्थांचे भारतात सामिल
- 15 Aug 1947 पुर्वी जोधपूर भोपाळ व त्रावणकोर भारतात सामिल

जुनागढ

- नवाब महादज खान
- गुजरात काठियावाह प्रांतातील संस्थानिक मुस्लिम व प्रजा हिंदू

Office Add-847, Bhalchandra Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Manaprabodhini, Sadashiv Peth, Pune

Page

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyansdeep
Academy
www.LPG & MFG

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- सीमा पाकशी संलग्न नाही
- भारताकडून सामिलनामा हा सामिलनामा नवावाकडून जिनाकोडे
- वा पाक मध्ये विभिन्न आख्याची द्योषणा
- नवावाच्या वर्तने मध्यस्ती
- शेहनवाज वृद्धे
- जनतेने स्वतःचे ह्यामी राज्य स्थापन केले, सोवतय समलक्ष्य अर्धी, काठियावार जनाता आद्य
- यांचे प्रयत्न
- जुनागडची व्हीली संस्थाने मंगरूर व वांछिग्या भारतात सामिल
- लष्करी कारवाई - Feb 1948 व जुनागड संस्थान भारतात

जम्मू व काश्मिर

- राजा हिंदू (हरिसिंग) व 75% पेक्षा जास्त मुस्लिम प्रजा
- सार्वसोवत standstill Agreement
- National conference चे अध्यक्ष शेख अब्दुल गान्गी भारतात सामिल व्हीवे असे सुचवले
- Oct 1947 - शेखीवाल्यांच्या पेशात काश्मिर आप्रमण ← भारताकडे मंदत
- औपचारिक विलिनीकरण व ह्यांमर भारताची मदत
- संस्थानाचा कारभार शेख अब्दुल्ला यांच्याकडे
- पाकची हटाई पण नेहरे प्रवोर काश्मिर प्रश्न यूनात (UNO)
- UNSC प्रवोर जम्मू काश्मिर चे तुकोडे व 1951 ला सर्वमत घ्यावे असे सुचविले
↓
United Nation Security Council

हैद्राबाद

- स्थापना-निजाम - उल-मुल्क (शाशाफशाहा)
- शेवत्या निजाम - मीर - इस्मान मली (1911-1948)
- पहिल्या युद्धात उंब्रजांना मदत त्यामुळे (हिंस एकलालेड सथमेस) उल्लेख
- संस्थानाची राजभाषा - पारशी, शैक्षणिक - उर्दू

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
For UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- 10% जमीन निजामाच्या मालकीची (सर्फ-खास)
- निजामाच्या सत्तावादा - कासीम रझवी व सशस्त्र संघटना उत्तेजितून मुसलमान
मूळीय रक्षाकार
- 29 जून 1938 - State Congress ची स्थापना
- जनतेच्या मुलभूत हक्कांसाठी State Congress वर वंदी
- अस्थिरतात वंदे मातरम् चळवळ
- स्वातंत्र्यानंतर निजामाची ईच्छा - पाकिस्तानात सामील होण्याची घण जनतेच्या कोल
भाश्लकडे
- State Congress चे पहिले हुतात्मा - गोविंदराव पाणसेर
- रक्षाकारणा लोड देण्यासाठी State Congress ची सशस्त्र लढ्याची कार्य
लोकांना प्रशिक्षण
- दोन मादेश :- 1) 7 Aug हैद्राबाद भाशात सामील व अर्डा दिन साजरा
2) 15 Aug हा स्वातंत्र दिन म्हणून साजरा
- 29 Nov 1947 - Standstill Agreement => भारतासोबत
 - निजामाने पोर्तुगिज, इराण, उराक यांच्याकडून हारत्रासत्रे मिळवली
 - पाकला 20 लक्ष केले व भारतीय चलन देकायदेशीर
 - यावेळी निजामावर लॉम्ब फेक - नशयवा पवार
- 948 - operation polo (कॅटर पिलर) :-
 - 13 Sept 1948 पोलीस कारवाईला सुरवात
 - भारताने नेतृत्व - जनरल कोडरि गोडार्ड व नंतर राजेंद्र सिंग
 - निजामाचे नेतृत्व - अल-इद्रिस
 - 18 Sept 1948 - क्षणागती
 - 17 Sept → मराठावाडा मुक्तीदिन

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

ज्ञानदीप
Academy
For UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

रामानंद तीर्थ

- जन्म - 3 Oct 1903
- मुळनाय - पयफोरेय भगवामशाव खेडगकिर
- 1932 - संन्यासानंतर रामानंद तीर्थ
- राजकीय धडवळीळा वाडून घेतले
- State congress वॅली सत्याग्रहात व्हिड वषरिणी रक्त मजुरी
- 1940 :- वैयक्तिक सत्याग्रही पॅकी उक
- कळ्युनिस्संस्था हिंसक धोरणास विरोध
- 1950 : शुलवर्णा, 1957 : औरंगाबाद - लोकसेवेपर निवड
- 1967 : स्वामी झोकाश व मंतर स्वामी शमतीर्थ इंस्टीट्यूशन of पिसधी स्थापना
- 1970 : D8 of लॅज ही पदवी
- 22 Jan 1972 : मृत्यू

फ्रेंच विलिनिकरण

उत्तर भारत :- बॅंगालमधील चंपनगर

- 1949 ला सर्वमत
- जनतेच्या कोल विलिनिकरणास
- May 1950 चंपनगर भारताकडे

दक्षिण भारत

- कारिकल, माहे, यानम, पॉंडिचेरी हा भाग फ्रेंचाच्या ताब्यात होता
- आर्थिक व दृष्ट्या भारतावर अंपलबल, व्यामळे लष्करी करवाइ सहज शक्य
- याची जाणीव फ्रेंचावा
- 1954 - फ्रॉन्स = भारत कोलणी
- 28 May 1956 - कशरचे स्वरुप
- 6 य8 नी French विधीमंडलाने कशरचेर शिककामोलीव केला

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

पोर्तुगीज

- इकूमशाहा अन्तोनिसा सालाझार
- डोवा, दिव, दमण, दादरा नगर हवेली, पोर्तुगाल्म्येय भाग
- July 1954 = दादरा नगर हवेली, भारताकडून ताब्यात व नेहरोजी स्वातंत्र्य घोषित केले
- पोर्तुगाल - अंतरराष्ट्रीय व्याख्यात / 1960 - निकाल भारताच्या बाजूने
- 1954-55 → डोवा मुक्ती संघर्ष
- - पोर्तुगाल व अमेरिकेच्या भारताला विरोध
- 1955 - निकिता कृष्णेव यंथी भारत नेत व भारताला पाठिंबा
- 1957 = लष्करी कारवाई करावी, - V.K. कृष्णमेनन
- 17 Dec 1961 - प्रत्यक्ष कारवाई= भारताचे नेतृत्व :- मेजर कॅडेश
- UNO stand - डोवा, दिव, दमण पोर्तुगाल्म्येय पांत नाही तर वसाहती सोडवत
- यानंतर अमेरिकेने भारताला आक्रमक बाहू ठरवले व लष्करी कारवाईची तयारी
- अशियाने veto power वापरून भारताच्या वचाव केला

भाषावार प्रांतरचना

- June 1948 - वार कमिशन, भाषावार प्रांतरचनेला विरोध
- JVP कमिती - नेहरु / पटेल / पटेलीशितरामच्या → Dec 1948 - भा. प्रांतरचनेला विरोध
- आंध्रप्रदेश नेलगू आसिकांसाठी पोली अरामालू यंथे उपोषण - आमरण उपोषणात 52 दिवसानंतर मृत्यू

Office Add-847, Bhalchandra Heights, 1st floor, above Anarase Samosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth, Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
www.dnyanadeep.com

राज्यलेखा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

वांचवणू समिती :- पहिले एकत्राधिक वच्य (साहित्यप्रदेश)

- झळी कमिशन :- 1953 :- फजल झळी, ह्यनाथ कुंज, K.P.N. पळीकर
- 16 शब्द व उकेंप्रासिल प्रदेश (भाषावार प्रोतस्थनेस माळ्यता)
- 1956 - वाळ्य फुजस्थना कायदा :- 14 शब्दे व 15 केंप्रासिल प्रदेश

संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ सुरुवात

- 1915 होमरुळ थळवळीपासून भाषावार प्रोतस्थनेधी माळणी
- चशंवतराव थळण - 'प्रहोणानुर्वच्य' पुस्तिकेत, साहित्य संमेलनातून महाराष्ट्राची माळणी सुरू कशा उल्लेख
- 1908 - साहित्य संमेलनात महाराष्ट्र उल्लेख - यिल्लामनशव केंव
- मध्यप्रॉत व वन्हाड विधिर्मंडळाचे शमाराव देशभूषण - वन्हाड्या प्रॉत वेगळ करव
- 1939 - अष्टमदनगर ठशव - मराठी भाषिकीया एक प्रॉत संयुक्त महाराष्ट्र
- 1941 - मुंकर संयुक्त महाराष्ट्र सभा अद्यक्ष - शमाराव देशभूषण
- विदर्भ / मराठवाडा व मुंकरतील लोकाने परस्पर संबध वाळविय्यासवि
- 1942 - महाराष्ट्र उक्किरण परिषद → अद्यक्ष - सुफाराम जयशम, केशर
" जो महाराष्ट्रात जन्मला व ज्याचे अस्तित्व जोडे तो महाराष्ट्रीय "
- शोवळी दौन माळण्या - 1) संयुक्त महाराष्ट्र - श्री वाळणकर व हानैगय वाडगीळ
खं. महा. नकाशा तयार केळा
- 2) महा विदर्भ → लोकनायक वापूजी मोणे

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

अध्यक्ष :- केशव गं. च्य. माडखोलकर

जळगाव साहित्य संमेलन 1946

- घोषा व मराठवाडा प्रेक्षांना स्वायत्तता असावी
- प्र. के. अत्रे - सं. महा समिती स्थापन करावी.
- यानुसार 12 May 1946 - समितीची स्थापना

उद्दिष्ट्य :- लोकसत्ता समाजवादी महाराष्ट्र

- समितीतील - केशवराव जेठे, माडखोलकर, शंकरराव देव गंधी चर्चा
लाळजी पेंडसे यांच्या महाराष्ट्रचे 'महामंड्यम' मध्ये नमून

- समिती स्थापने नंतर पुणे येथे सत्रा
- 28 July 1946 - महा. उत्क्रांती परिषद :- अध्यक्ष :- शंकरराव देव मुंबई
- मागणी :- शक्य नितकथा लवकर सलग मराठी भाषिकांच्या प्रवेश
- 14 April 1947 - जळगाव अधिवेशन :- अध्यक्ष :- शंकरराव देव

दार कमिशन (१९४७)

- मराठी भाषिकांच्या संयुक्त महाराष्ट्र प्रवेश असा अशा अशा समिती द्वारे
- आश्वासन प्राप्त करून घ्यावे

अकोला करार (३ ऑगस्ट १९४७)

- संयुक्त महाराष्ट्र निर्मिती शक्य आल्यास महाविदर्भ हा स्वतंत्र प्रांत निर्माण
करण्याचे प्रयत्न केले जातील
- संयुक्त महा. / मध्यप्रांत / वऱ्हाड मंडळ हे वेगवेगळे प्रांत
- प्रत्येकाचे वेगळे मंत्रीमंडळ व कार्यदेमंडळ

Office Add-847, Bhalchandra Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth, Pune.

Page

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

13

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

ज्ञानदीप
Academy
FOR UPGRADE & IMPROVE

राज्यस्तरीय मुख्य परीक्षा २०२७-२८

जवाहरलाल नेहरू / कल्लभभाई पौल / परदाभी सितारामभा

JVP कमिटी

- भाषावार प्रॉसचरना आताच नाही
- मराठी भाषीकांच्या महाराष्ट्र वनेल पण त्यात मुंबई नसेल
- वहाड वेगळा नाही
- महाराष्ट्रात तीव्र प्रतिक्रिया -
- रेंगापती वापराच्या नेत्यांचा प्रभाव नेत्यांच्या
- 29 Dec 1959 - मुंबई महापालिकेत R.D. भंडारे व आचार्य अत्रे यांनी संयुक्त महाराष्ट्र ठराव मांडला
- 50 विश्वेष्ट 35 मैतानी मंजूर
- 1958 - विद्यार्थ्यांविषयी विद्यानसभेत यशवंतराव मोहिते यांनी महाराष्ट्र प्रतिक्रियात्याट्यावर मं - मोरजी देसाई यांच्या ठाम विरोध

नागपूर कशर

- मुंबई, महाराष्ट्र, हैद्राबाद वाऱ्यातील सल्ला मराठी भाषीक प्रवेशाची वाऱ्या बनवणे व त्याची राजधानी मुंबई
 - प्रजासनासाठी 3 भाग - महाविदर्भ, मराठवाडा व उर्वरित भाग
 - कार्य लोकसंख्येप्रमाणे
 - मराठवाड्याकडे विशेष लक्ष
 - उच्च न्यायालय मुंबई व नागपूर
 - नागपूर ही अशाज्यानी व उर्वरकी एक अधिकेशन
- महत्वाची भूमिका :- भाऊसाहेब हिरे

फजल अली कमिशन (१९५३)

- आयोगापुढे मांडण्यात आलेले प्रस्ताव :-
 - १) संयु. महा परिषद - मुंबई येथे अधिकेशन
 - २) अद्यक्ष - कलकत्ता परांतपे - मुंबई सह महाराष्ट्र
 - ३) मुंबई काँग्रेस - स. का. पाणिल, जी. ठी महाराष्ट्र
 - मुंबईसह महाराष्ट्र असा उल्लेख नाही
- नागपूर कशरावर सह्य
महाविदर्भ - रामराव हेरामुखी,
गोपाळराव कोडकर, पंजाबराव हेर
कोषराव वानखेडे
पश्चिम महाराष्ट्र - भाऊसाहेब हिरे
यशवंतराव चव्हाण, देवकीनंदन नार
नाना फूडे.
मराठवाडा - देवी सिंहा चव्हाण
- लक्ष्मणराव भाऊकर, रंगावती दे
कशरावर हानतय गाडगीळ,
हैदा पौलदार, यांच्या सह्य घे
नाही

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
for UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- वृजरात प्रदेश काँग्रेस :- मुंबईचे विभाजन करू नये तर मुंबई हे स्वतंत्र राज्य महाविषय :- बापुजी सने (डॉ माधव श्रीहरी सने) :- मराठी भाषिक प्रांताचा एक संघ
- समितीच्या अहवालानुसार, मराठी भाषिक स्थान मराठी प्रदेश पूर्णतः - विषयचे स्वतंत्र राज्य व वृजरात भाषी मराठवाड्यासह मुंबईचे विभाषिक राज्य

समितीचा अहवाल व प्रतिक्रिया

- महाराष्ट्रातून तीव्र विरोध
- डॉ. प्रताप देव :- महाराष्ट्रापासून मुंबई वेगळी करण्याला आपण प्राणपणे विरोध करू
- जनबांधिलेलासुची सुरवात / - महिलांच्या सहभाग
- सुमतीवाई कोरे, पूर्णा भाववत, ताश रेड्डी, चारुशिला शुभुप्ते, कामगार मेरे, सुब्ताना, जोहरी
- कामगार व खासदार यांनी राजीनामे देण्याचे ठरविले
- 1955 ला मुंबईच्या कोळीपाड्यात अहिंसेचा :- अहमद - श्रीपाद अमृत डोंगे
- C.M. जोशी यांनी मुंबई विधानसभेसुद्धा मुंबई महाराष्ट्र असो प्रस्ताव मांडला

काँग्रेसकडून त्रिशयाचा प्रस्ताव (१९५५)

- काँग्रेस वर्किंग कमिटीचा त्रिशय ठराव त्यानुसार,
 - मराठवाड्यासह महाराष्ट्र, वृजरात, व मुंबईचे वेगळे राज्य
 - क्षेत्र तीन भागात विभाषणी
- महाराष्ट्रात विरोध
- मुंबई वेगळी होण्याच्या ठरावला मुख्यमंत्री मीराब्दी देसाई यांच्या पाठिंब्या
- याविरोधात खेनापती वापट यांच्या नेतृत्वात विधानसभेवर मोर्चा
- कामगार संघानावरील सभेत काँग्रेस डोंगे यांनी 21 Nov 1955 रोजी निर्णय घेतला
- 20 Nov 1955 मीराब्दी देसाई व स. का. पार्लि यांनी सभा

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

मान्यता प्राप्त
Dnyanadeep
Academy
FOR UPGRADE & IMPROVE

राज्यलया मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- मोरारजी देसाई - काँग्रेस जीवत असेपर्यंत मुंबईची जनता महाराष्ट्रात सामिल होणार न
- 2) - आकाशात संप्र सूर्य असेपर्यंत मुंबई महाराष्ट्राला मिळणार नाही
- स. का. पाटील :- महाराष्ट्राला 5000 वर्षात मुंबई मिळणार नाही.
- सना इधवली बौली
- 21 Nov. 1955 जमावठ्याच्या सोपे शेनापती वापट्यांच्या नेतृत्वात मोडला
- खावेळी गोळीकार - 106 हुतात्मा
- S.M. जोशी, अमुळ देसाई यांनी गोळीकारांच्या निषेध केला
- पा. वा. वाडणील - विधानपरिषद सदस्यांच्या शरनिामा
- नेहरूंच्या राज्यपुनर्रचनेचा निर्णय - मुंबई कंप्रेसिभ ,
- विद्वंसिंह महाराष्ट्र व शैलालू कच्छ सह गुजरात
- खाशी राज्य
- समितीच्या विरोध :- व दिल्लीत मेर्या
- या महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री होण्यासाठी मोरारजी देसाई इत्युक्त पण भाऊसोहब हिरे यांनी उमेदवारी होवित केली महाराष्ट्र काँग्रेस द्वारे यशवंतराव चव्हाण उमेदवार व मुख्यमंत्री महाराष्ट्र निर्मिती
- 1957 निवडणुका, महाराष्ट्र समितीला यश.
- मुंबई पालिकेत न। जागा व 'म. व. देवेंद्र' पहिले महापौर
- प्रतापगडवरील महाराजांच्या पुतळ्याचे अनावरण - 30 Nov. 1957 - पंडित नेहरू
- खावेळी काई माधवराव - वरळ यांच्या नेतृत्वात प्रतापगडवर मेर्या नंतर सेंसद्वेपर मे
- यशवंतराव चव्हाणांनी जनतेची वाजू काँग्रेसला समजावली पण मुंबईचे खासदार -
स. का. पाटील, पुण्याचे खास म. व. वाडणील यांच्या विरोध
- काँग्रेसच्या रॅडीकल अखिवेशनात :- गोविंद वल्लभ पंत, स. का. पाटील
- यशवंतराव चव्हाण, जिवराज मेहता यांची समि
- महाराष्ट्र निर्मितीला अनुकूल प्रस्ताव
- मुंबई राज्य सेवडी महाराष्ट्र असे नाव
- डांढा मंडळी उदरगाव लालकृष्णसे विभागा विभाजन :- 20 खेडी शुजारासना
- महाराष्ट्रातील यशवंतराव चव्हाण व शुजरासने जिवराज मेहता यांच्यात वाटाघाटी
- आर्थिक पुन सचिव :- रंगाचारी

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अॅकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

मुंबई पुनरचना कायदा - April 1960 - संसदेत मंजूर

- द्वैभाषिक मुंबई राज्याचे १ मे 1960 पासून महाशब्द व गुजरात हाकी दोन राज्ये
- महाराष्ट्रात :- 26 जिल्हे
- मुंबईच्या शिवाजी पार्कीवर पं.नेहरूंच्या हस्ते - १ मे 1960 रोजी महाराष्ट्र राज्याची घोषणा
- पहिले मुख्यमंत्री -- यशवंतराव चव्हाण.
- मराठी वृत्तपत्र व जाहीरनामांची भूमिका :-
- प. के. अत्रे → प्रबोधनकार ठाकरे, वा. रा. कोठारी यांची महत्वाची भूमिका
- प्रबोधन, नवाकाळ, सफाळ, नवयुग, प्रभात या वृत्तपत्रांची भूमिका महत्वाची
- साम्याची संज्ञेची दैनिक मराठा पत्र सुरु केले
- सन्नाभाऊ सोढी - लिहिलेली लढकड आंदोलनाचे प्रेरणादायी
- मुंबईच्या लाल बाकुल कला पत्रकारिता आणि समर्थना यांनी ही लढकड सुरू गाथली

आंतरराष्ट्रीय संबंध

- == अमेरिका :- अमेरिकेला साम्यवादाचा तितकाच नेहरूंकर
- नेहरूंकर साम्यवादाचा प्रभाव
- UNO मध्ये चीनच्या प्रतिनिधीत्वास भारताची मान्यता हे USA ला मान्य नाही
- कोरियन युद्धात अमेरिकेच्या नष्करी कारवाइचे भारताने समर्थन केले नाही
- पाक ला अस्त्रास्त पुरवठा
- सेंटो आगि सिल्टो हातात पाकच्या समर्थन
- ओवा मुक्तीवेळी अमेरिकेच्या भारताला विरोध
- == रशिया :-
- नेहरूंना सुरवातीपासून रशियाकडून आकर्षण
- बोझदूत म्हणून विज्ञानात्मकता पंडित यांना पाठवले, नंतर ईशदाफाळान.

Office Add-847, Bhalchandra Height, 1st floor, above AnarseSamosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth Pune

Page

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

17

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patriya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

संस्कृत भाषा सुलभ परीक्षा २०१७-१८

- 1955 - नेहरूजी शशिया छोट
- 1956 - खिलाई जोलाद प्रकल्प - शशियाजी महत
- भारतास्य संरक्षण साहित्य
- ~~साहित्य~~
- आंतरराष्ट्रीय गीष्णी व भारतास्य कुमिका
- = कौरीया युद्ध :-
- कौरीया आयोगाचे अध्यक्ष - K.P.S मेनन
- युद्धकेल्यांच्या अहला वदलीच्या आयोगाचे अध्यक्ष जनरल शिम्भया
- सुहज कालवा :-
- उजिलकडून राष्ट्रियीकरण 19
- 1956 - बंडन परिवदेल भारताकडून आंमंजस्य सामंजस्य करार
- हंगेरी :- Oct 1956
- शशियाचे हंगेरीत आक्रमण
- भारत लहरत
- काँगो
- जून 1960 काँगो स्वतंत्र
- भारतास्य स्वातंत्र्याला पाठींबा
- NAM चर्चवव :-
- नेहरूंचे अल्पिन अलिप्ततेचे घोरण
- NAM.....नेहरूंचे अलिप्ततेचे घोरण
- 1947 दिल्ली येथे आशियाई राष्ट्रांची परिवद - नेहरूंच्या प्रेरणेने
- 20 पैक्षा जास्त देश सहभागी
- हॉलंड संघर्षा परिवद
- हॉलंड च्या ईडोनेशियावरील आक्रमणास्य निषेध
- हिंदी महासागरातील देशांना हॉलंडच्या जहाजांना कोणत्याही सुविधा देयास नहीस
असा ठराव
- 1954 - कोलंबो - आशियाई नेत्यांची परिवद व अलिप्ततेची संकल्पना.

1955 - ब्रिड्जो परिषद् (इंडोनेशिया)

- झाफ्रो झाशियाई झाफ्रूयी परिषद्

→ जागतिक झाँतला व अन्वस्त्रापासुनये होके झाविषयी ठराव

3 1961 - ब्रेडब्रिड पहिली नाम परिषद्

भारत - जवाहरलास नेहरू

इजिप्त - कामाल नासेर

युगोस्लाविया → झाशील टिटो

इंडोनेशिया → सुकार्ना

घाना → डब्यामे नक्रुमा

→ 'NAM' या व संवर्धनेया सर्वप्रथम वापर वि.के. कृष्णमेनन थांनी

→ इंदिरा झाँधीस्थान काळात NAMची तिसरी परिषद् (1970)

:- लुसाका येथे झाली

→ 4 थी परिषद् (1973) → झाल्जियर्स

→ 5 थी परिषद् (1976) → कोलंबो

→ 6 थी परिषद् (1979) → हवाना

→ 7 थी परिषद् (1983) → दिल्ली → अध्यक्ष : इंदिरा झाँधी

भारत आणि पाकिस्तान संघर्ष

→ काश्मिर प्रश्नावर UNO चा हायेंग

→ United Nations Commission on India & Pak - अमेरीका, बेल्जियम, कोलंबिया चांथा 2

→ रिपोर्ट नुसार युद्धानंतर पाकने सैन्य मागे घ्यावे

→ युद्धविशम समझोता लागू करव्यात थावा

→ युद्धवैध्या निर्णय चेस्वनि विमिडस सोपावले

→ पाकचे सैन्य काडून लावव्यास अपयशी थावूले राजीनामा

→ UNSC परिषदेत था प्रस्तावर डिक्शन थांची निधुकती

- काश्मिचे तीन तुकडे :- 1) भारतात येणारे

2) पाकमध्ये जाणारे

3) जीथे जनमत होतले ताईल

→ भारत पाकने हा प्रस्ताव नाकारला

→ National Conference ये अध्यक्ष होला अड्डूला थांची स्वतंत्र काश्मिची मागणी

→ था पार्श्वभूमीवर हा प्रश्न पुन्हा UNO मध्ये

→ भारतामध्ये UNO चे लाकरीदल पाठवोवें असा निर्णय

→ अधिभोग विधि व. वरदा

→ पाकमध्ये लष्करी राजवट

→ जनरल अयुब खान अलेख

→ 1962 चे भारत-पाक युद्ध :- या युद्धात भारताचा चीनकडून पराभव

→ पाकला क्षमिस्टिकडून मजबूत

→ पाककडून भारतावर आक्रमण

ताश्कंद करार :- शिवाय्या मध्यस्थीने

- कराचावर सह्या - लाल बहादूर शास्त्री आणि महमद अयुब खान

→ वाढीचे मुद्दे :- 1) सर फ्रिक :- कच्छच्या खात्रीया जागा

:- भारताच्या मते सीमा मध्यातून

:- पाकच्या मते पूर्वेकडून

2) सिंधुची वाढ :- एन.जे. 9842 ह्या सेवाखरून वाढ

3) खगलिहार प्रकल्प :- चिनाब नदी

4) तुलबुल जलवास्तुक परियोजना :- वुलर बंधारा

5) सिंधु पाणीवाटण करार :- नेहरू व अयुब खान यांच्यात

:- पाणीवाटणासाठी डेव्हिड लेविन्सला त्या तज्ञाची नियुक्ती

→ जागतिक बँकचा पाठींबा :- सिंधु जलम, चिनाब ये पाणी - पाककडे

:- रावी, बियास, सतलज - भारताकडे

श्रीमंजस्य करार :- 1) शिमला करार :- बांगलादेश मुक्ती वरम्यान

:- इंदिरा गांधी व जुलफिकार अली बुत्तो,

2) आझा करार :- 2001

:- परवेज मुशरफ आणि अल्ल बिहारी वाजपेय.

3) लाहोर करार :- 1999

:- नवाज शरीफ आणि अल्ल बिहारी वाजपेय

4) दिल्ली-लाहोर बस सर्विस :- सदा-म-सहदु - 1999

वाढ :- 2001 :- भारताच्या संसदेवरील हल्ला - 13. Dec. 2001

2007 :- समझौता एकस्प्रेस बॉम्ब - 18 Feb 2007

2008 :- मुंबई मक Attack - 26 Nov. 2008 -

2016 :- पठाणकोर Attack - 2-5 Jan 2016

→ 5) नेहरू लिखात माली करार :- मध्यसंख्याकासाठी

श्री. महेश शिंदेज्

ज्ञानदीप अकॅडमी

MPSC

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

भारत-चीन युद्ध

विषय :-

- ब्रिटिशांनी तिबेटचा संरक्षक म्हणून सन्धिघाट व जवाहरदारी भारताकडे सौंपवली
- चीनमध्ये माओंचे सरकार, चो-एन-लाय - पंतप्रधान
- चीनमधील भारतिये पहिले राजपुत - K.M. पन्नीकट.
- भारत-चीन करार :- 1954

१) तिबेट करार :- तिबेटवरील हक्क भारताने सोडवा

२) पंचशील करार :- १) परस्परसंध्या सार्वभौमत्वाचा सन्मान करावा

२) एकमेकांच्या प्रदेशावर साकूमठ न करणे

३) अंतरगत कारभासत हस्तक्षेप न करणे

४) समानतेच्या तत्वावर व्यवहार करणे

५) शांततामय सहस्रस्मित्व.

- चो-एन-लाय यांची भारतभेट व हिंदी चीनी भाई-भाई चा उदय

- वाढता तनाव :- १) तिबेटवरील ताबा

२) मॅकमोहन लाईन-चा सीमारेषेवरून वाढ

अकसाई चीन व असू अरुणाचल प्रदेश चीनचे सत्त्याचा चीनचा दावा

भारत-चीन युद्ध :- 20 Oct - 21 Nov. 1962

- चीनचा घाबला पर्वतावर हल्ला

- ढोला चौकी ताब्यात

- नेफा भाग ताब्यात

- भारतस आणिकारणीया घोषणा

- भारतिये नेतृत्व / Army प्रमुख - ब्रिज मोहन कोल

संरक्षण मंत्री :- वि. के. कृष्णामेनन

PLA - चीन आर्मी प्रमुख - Luo Ruiqing

- 21 Nov. 1962 - चीनकडून एकतर्फी युद्धबंदी कारण. अमेरिकेचा भारतला पाठिंबे

- कृष्णामेनन यांच्या ट्रेवडी संरक्षणमंत्री पदी यशवंतराव चव्हाण. (हिमराज्याच्या मदतीला घ्यावली)

Office Add-847, Bhalchandra Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth, Pune.

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277679

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277679

श्री. महेश शिंदेज्

ज्ञानदीप अकॅडमी

MPSC

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

कोलंबो घोडना :- श्रीलंकेचा पंतप्रधान सॅडार नायके शांथाकडून
 :- चीनने २० KM पर्यंत कोजा मागे ह्यावात
 :- २ सेढ्यामध्ये ने मिलिद्री सोन
 :- चीनने वळकावलेली भाषा कासाला परत करावा
 :- भारताकडून घोडनेचा स्वीकार, चीनने नाकारली .

→ 1967 - चौल प्रसंग :- नशूला व चौला था खिडी मूळे सिक्कीम भाषाल पाढ

→ 1987 - अशु अरुणाचल प्रेस्य भाषाले वाढ
 - सुमदोखा यु खिनीपरुन

भारत आणि अफगाणिस्तान संबध

→ 1950 - भारत - अफगाण पहिला मेली करार

→ - अफगाणिस्तानचे राजे जहिरशाह भारतमध्या बेटीवर व नेहरु अफगा . सेविर

→ 1960 - अफगाण-चीन मेली करार

→ 1963 - भारत - अफगा . सांस्कृतिक करार

→ अफगा . संसद अवन वॉद्याप्यास भारताची महत व मेली बरण। (भा + अफ) - सलमा धर

भारत आणि नेपाळ संबध

→ 1950 - भारत - नेपाळ - शांतता व मेली करार

→ 1954 - कोसी करार (नेपाळ + भारत)

→ 1962-65 - युद्धावेळी नेपाळची लस्ट भूमिका

भारत आणि भूतान संबध

→ 1914 -

1949 - भारत - भूतानमध्ये कायम शांतता व मैत्रिया करार

→ चिनच्या साहसणामूळे भूतानच्या संरक्षणाची जबाबदारी भारताकडे

Office Add-3rd floor, Pragati Plaza, above Anarsesamosewale, Near Mahaprabadhini, Sadashiv Peth, Pune.

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8896277677

Office Add-1st floor Atharya apartment, Near Patrya, Maruti, Narayan Peth, 020-24447879, 8896277677

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

MPSC

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

भारत आणि ब्रह्मदेश

- ४ जून १९४८ - ब्रह्मदेश स्वतंत्र
- पंत नेहरू व ब्रह्मदेशाचे पंतप्रधान ऊ तू यांचे मैत्रिगत संबध

भारत आणि श्रीलंका

- तमिळ नागरीकांचा प्रश्न
- नेहरू, लाल बहादूर शास्त्री, इंदिरा गांधी यांची श्रीलंकेला भेट
- १९६२ च्या ब्रह्मदेशातील कोळंबो योजना; जून १९६५ - जून १९७१ च्या युद्धाविषयी तटस्थ
- कल्याणधिव - श्रीलंकेकडे

नक्षलवाद

- लेनिनवाद व माओवादपर आधारित
- राष्ट्रीयतात्मक लेनिनवाद कामगार चळवळीवर आधारित व चीनमधील माओवाद
- १९६२ च्या चीन ब्रह्मदेशातील कम्युनिस्ट पक्षात मतभेद व पक्षात ब्रेक

१९६४

भाकप

- डांगे, मोहितसेन,
- चीनला साम्यवादी राष्ट्र ठरवले
- माओवादींचे समर्थन केले
- इंदिरा गांधींच्या विकास कार्यक्रमाचे समर्थन

माकप

- ज्योती बसू, की.टी. रणादिवे, ए.के. बोपाळन
- माओवादींचा विरोध व जयप्रकाशजींना समर्थन
- १९६४ च्या निवडणुकात माकपचा सहभाग
- व संयुक्त मोर्चात भाकप/माकप/बॅंगलाकाँग्रेस यांचा समावेश
- माकप मधील डाहल तरुणांच्या विरोध
- १९६९ ला भाकप (माकसवादी, लेनिनवादी) चा पक्षाची स्थापना

- नक्षलवादींचा उगम - प. वंगालमधून

- वार्जिलिंग जवळील नक्षलवादी या गावापर्यंत नक्षलवाद मूलून प्रसिद्ध
- स्थानिक सरुवा व विद्यार्थ्यांचे नेतृत्व.

Office Add-847, Bhalchandra Height 3rd floor, above Anarse Samosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth, PuneOffice Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

ज्ञानदीप
Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- सुवातीचे नेतृत्व - चारु मुजूमदार, कन्नू सन्थाल, जंगल अंशाल
- Historic Eight documents - चारु मुजूमदार यांचे पुस्तक
- शांतिस्थापना वेलिंग्टन आघाताने K. सितारामय्या यांनी - people's war group - चळवळ सुरु व नंतर वृत्तीसंगठने श्रीराम महाराष्ट्र शांति, आरंभ या आघात चळवळ पसर
- २००५ :- कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया, CPI (माक्सिवादी, लेनिनवादी), व माओरिस्ट कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया यांचे विखिनीकरण व CPI (माओरिस्ट) पक्षाची स्थापना
- वृत्तीसंगठनेमधील - सलवागुडम चळवळीचे प्रणेते महेंद्र कर्मा यांची मृत्यू

इंदिरा गांधीचे नेतृत्व :-

- एकूण कार्यकाळ १६ वर्षे
- शास्त्रीय मंत्रीमंडळ माहिती व प्रसारण खात्याच्या मंत्री →
- * अडचणी :- १९६२-६५ दृश्यान्वयी युद्धे
 - दूष्काळ व महागाई (PL-480 - या काळात अमेरिकेकडून आयात)
 - परकीय शंकाजळीच्या तूटडा (३५% ने रुपयाचे अवमुलन)
 - पंजाब, आसाम, मिझोरम आगातील फुटिरतावाद (पंजाब सुव्याची साठणी / पंजाब व हरियाणा २ राज्य)

→ १९६७ च्या निवडणुका :-

- * काँग्रेसचे नेतृत्व → तामिळनाडूतील कामकाज
 - मुंबई स.का.पार्टीला हे पराभूत
 - काँग्रेसला जवळपास २४५ जागा
 - इंदिरा गांधी पुन्हा पंतप्रधान
 - V.V. गिरी राष्ट्रपती
 - १५ वेकचे राष्ट्रीयकरण
 - IB चे दोन भाग → व्यूरो देशांतर्गत आणि सर्व विदेशासाठी व नियंत्रण पंतप्रधानांचे

Office Add-647, Bhalchandra Heights, 1st floor, above Anarase Samodhale, Near Anarapabodhini, Sadashiv Peth, Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, 020-24447879, 8806277677

- दरम्यान काँग्रेसमध्ये फूट

इंडिया समर्थक
काँग्रेस 'R'

सिंडिकेट बर
काँग्रेस 'O'

* 1971 च्या निवडणुका :-

- बारीबी हत्यासो घोषणा
- विशेषी पक्ष - इंडिया हत्यासो घोषणा
- फुटा काँग्रेस विजयी
- भा.क.प. व प्रमुक्त्या महतीने काँग्रेस सत्तेपर

* वर्षाबोहोश युद्ध :-

- पश्चिम पाक मध्ये श्यान सत्तेवर याम्यवेळी पूर्व पाक अवामी लीगचे
डोखा मुजबीर रेहमान सत्तेपर
- 1971 ला पूर्व पाक मध्ये शैल्य पाठवून ताळ्यात धेव्यात आला
- मुक्ती वाहिनी हे तरुणांचे ढळ व यास आबलर्ची महत

* भारत x पाक युद्ध - 4 डिसेंबर 1971

- भारतोसो अमेरिकेची महत मिलतळाचे प्रयत्न निष्फळ
- याम्यवेळी चीन व अमेरिकेची सम्मन्श्य करार
- भारत शशिया - 20 वर्षे मैत्री करार
- पाककडून आँपरेशन येगाजिखान व युद्धास सूरवात
- भारतोचे शरसेनापती - सौम मार्नकशा
- पाक सैन्य नेतृत्व - जनरल जिखानजी
- भारतीय सैन्य नेतृत्व - जगजीत सिंग अशेश
- 16 डिसे. 1971 - पाकची शरणागती
- एकतर्फी युद्धबंधी भारतकडून घोषित
- अमेरिकेकडून USS एन्डर प्राइज पाकच्या महतीला
- पठा तोपर्यंत युद्धबंधी घोषित

* युद्धाचे परिणाम :-

- वॉशिंग्टन हा नवीन बोनारी देडा
- मुजबीर रेहमान शची अवामी लीग फुटा सत्तेपर

* सिमला करार - ७ जुलै - १९७२.

- इंदिरा गांधी व जूलकीकार अली खान यांच्यात
- १९७३ ला याक ने वीठाला देशाला मान्यता दिली .

* आठिवाठी - १९७५

- भारताअंतर्गत आठिवाठी राष्ट्रपती ककरुद्रिदन अली महमद

कारणे :- काँग्रेस देशाचे युद्ध

- दुष्काळ
- १९७३ तेलाच्या किंमती चोपट
- देशभर, विद्याथ्यांचे आंदोलन, संप, मोर्चे
- शरीकी हाताओच्या न यळगारा प्रभाश
- देशभर रेल्वेचा २२ दिवसांचा संप
- वाढलेला भ्रष्टाचार , नगरवाला प्रकश, माझती मोटार प्रकश
- गुजरातमधील आंदोलन - विद्याथ्यांकडून सुरुवात.
- काँग्रेसचे नेतृत्व विमनभाई पटेल यांच्या वरखास्त्याची मागणी केंद्राकडे.
- विद्याथ्यांकडून नव निर्माण समितीची स्थापना
- विधानसभा स्वगित व गुजरातमध्ये राष्ट्रपती राजवट
- मोरारजी देसाईच्या उपोषणा नंतर गुजरात मध्ये निष्ठा

* बिहार मधील आंदोलन :-

- काँग्रेसची शक्त व मुख्यमंत्री अखिल गफर , जय प्रकाश नारायण यांचे नेतृत्व
- विधानसभा वरखास्त करवात केंद्राच्या विशेष.
- जय प्रकाश नारायण आंदोलक क्रांतीची अपेक्षा
- इंदिरा गांधीवर दुरुमजाहीच्या आरोप
- पक्षविपरीत लोकशाहीची अपेक्षा
- शमन्वय समितीची स्थापना .
- ६ मार्च १९७५ संसदेवर विघाट मोर्चा
- इ. गांधीवर सशकारी यंत्रणाच्या भेदापर व आत्मसं आभारसंहिच्या गंग या
- अंतर्गत अशिराज नारायण यांनी अलाहाबाद उच्च न्यायालयाला आल्या दाखल केले
- निकाल इंदिराच्या विशेषात . न्यायाधीश - जगमोहनलाल सिन्हा
- सर्वोच्च न्यायालयाला अफील . न्यायाधीश - Y. K. लक्ष्णामय्यर
- इंदिराचे वकिल नानी पालखीकर
- २६ जून १९७५ ला प्रत्यक्ष आठिवाठीची घोषणा .

जहाल - 1905 - 1920

:- काँग्रेसची फूट

:- स्वदेशी

:- क्रांतीकारक

:- गारुड बळवळ (अमेरिका)

↓
Defence of Indian Act 1919 (बैलिट कायदा)

:- लेमरुल बळवळ

झंणी बेझर

Dec. 1916

लो. टिळक

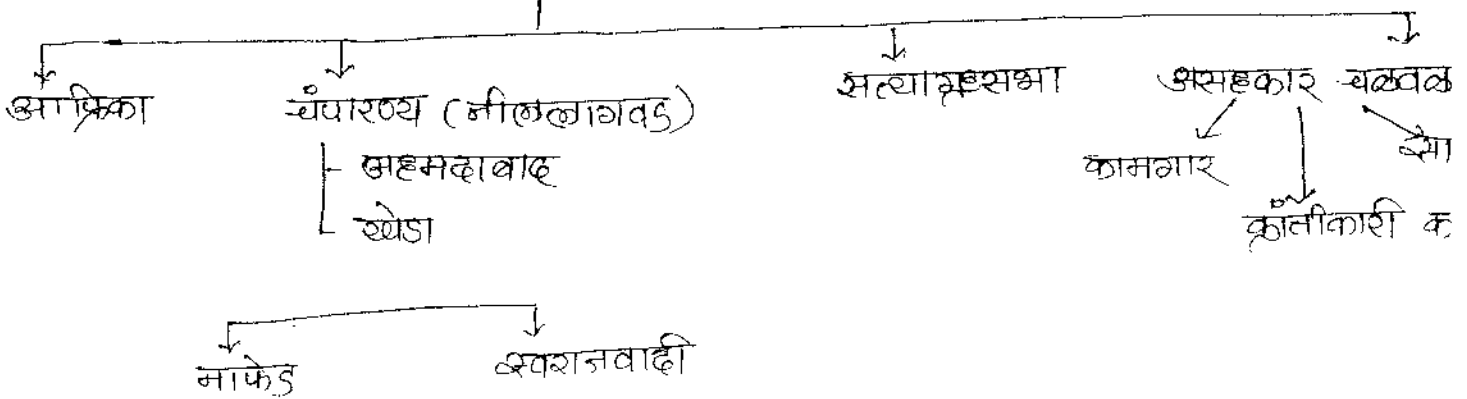
Apr 1916

:- लखनौ अधिवेशन

↓
मुस्लिम एकता + काँग्रेस

↓
1909 मोर्ले मिते कायदा

शांहीयुग (1920-1947)

- शायमन कमिशन

- मेहरु रिपोर्ट (वसाहत उल्लंघित स्वातंत्र्य) → 14 मागण्या

- लाहोर

- अविनय कायदेभंग बळवळ

- डोल्डमेज परिषद

↓
शांही आर्यविन कथार

- केशवी - स्वराज्य

अखिल

- 1985 चा कायदा

- २रे महायुद्ध

↓
काँग्रेसचा शा युद्धासाठी पाठिंबा नाही, त्यांचा राजीनामा

- डॉ. अणुभट्ट (भारतीय लीग यांच्या विरोध)

- वैधानिक सत्याग्रह (1.ले विरोधा आवे)

- क्रिष्ण कॅम्प

- छोडो भारत

- भूमिगत चळवळ

आह्लाद हिंद चळवळ - मलाथ

- राजगोपालाचारी

- गांधीजीना

- देसाई

- वेव्हेल योजना

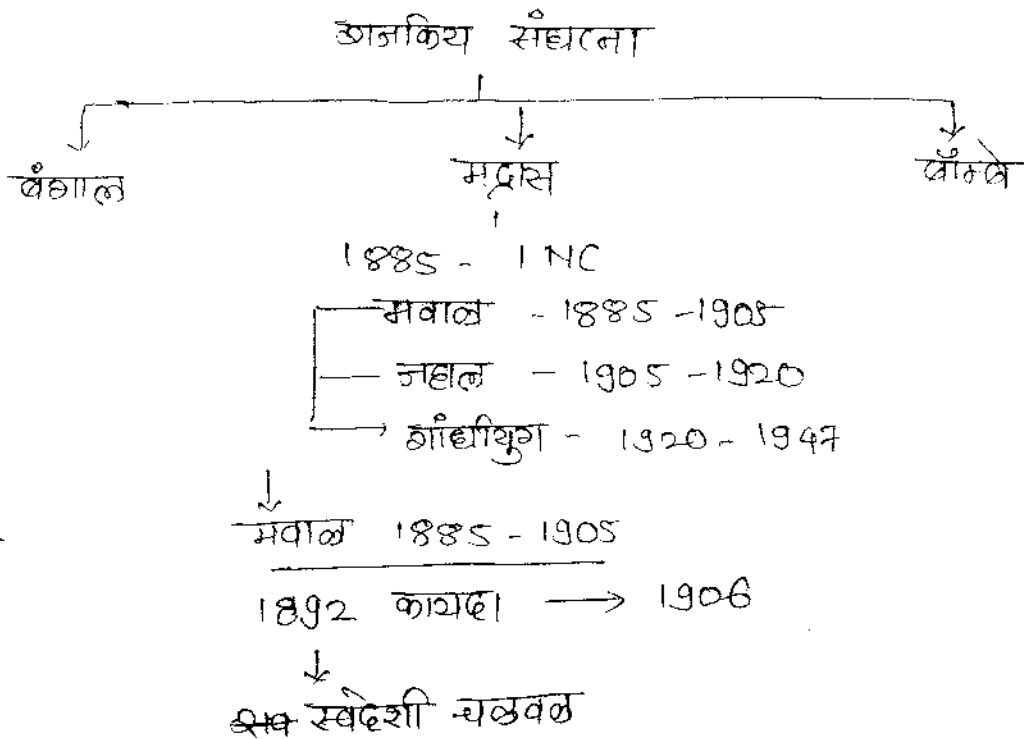
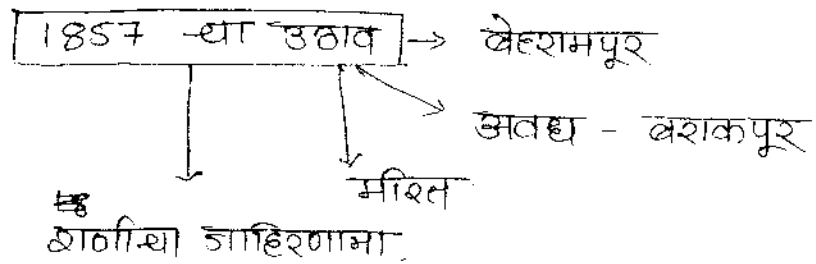
- कॅबिनेट मिशन

- मांडल वॉरन योजना

- 15 Aug 1947

Flow chart

धुशपीत्र सल्ला

श्री. महेश शिंदेज् ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

विशेष करणारे पत्रकार ज्ञाननारायण यांची हत्या.

1982 च्या दहशतवादी आतंकीयतासोबत सुवर्णमंडितात भाषण.

धाचवेळी दोन महत्वाचे सूत्रे. १) यंदिगाठ या लावा कोठाकडे

२) शती, विद्यास, सचलज नळ्यांचे पाणीवाटप

- अकाशवाणी प्रमुख - हरचंदसिंग लोढोवाल
- सुवर्णमंडित विद्यार्थक - धुण्डरसिंग मोहरा
- पंजाबचे माडी C.M - अकाशसिंग अकाशसिंग दादल

Operation Blue Star. (1 ते 10 June 1984)

भारतमेय नेतृत्व - मेजर कुलद्विप सिंग द्वार

- लेफ्टनंट अनाजित सिंग द्याल

- कृष्णास्वामी सुंदरजी (पंजाब) → ले. डा.

Opposite → अंधानवाले

- भाई अमृतसिंग

- शाहवेक सिंग

2 component :- १) operation metal

२) operation woodrose

३ जून 1984 सुवर्णमंडिताला वेढा.

५ जून 1984 मंडितात प्रवेश

नंतर ह्या दहशतवादी परिणाम म्हणून 31 Oct 1984 सतवतसिंग व विद्यातवि ह्यांनी इंदिरा गांधीची हत्या

४ नंतर पंजाब भागात 1984 ला शिख विरोधी उठाव

Office Add-347, Bhālchandra Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth, Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज ज्ञानदीप अकॅडमी

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- विशेषीयज्ञानाच्या नेत्यांना अकरा :- १) चरणाशिर्षी २) जयप्रकाश नारायण
३) मोक्षरत्नी देसाई ४) अरब विहारी
काँग्रेसमधील - १) रंजितराव, कृष्णकॉल.
- मंत्रीमंडळाच्या वेळकित साठीबाठील। मान्यता पत्र स्वर्ग सिंग यांच्या विरोध.
त्यामुळे संरक्षण मंत्री वट्ट वेंकसीलाल यांच्याकडे.
- समाजातीलदरम्यान हून वढी, फूडनिवोजन, साक्षरता, सोपडपट्टी निर्मुलिन हे कार्यक्र
- २० कलमी कार्यक्रमा
= शरिदी ह्येभ्यो ह्या घोषणेच्या माग म्हणून.
= एकूण २२ स्थगित करण्यात आले
= एकूण २१ स्थगित करण्यात आला
- १९७७ पुढा निवड लोकसभेच्या निवडणुका
काँग्रेस गांधी, संजय गांधी यांची हार व जनता पक्षाचे सरकार
- १९८० पुढा काँग्रेसची सत्ता

पंजाबमधील हृष्टानवाह

- १९६६ उद्दिष्ट गांधींनी हरियाणा वेगळा केला. व रॉडिंड डी दोन्ही भागाची राजधानी
- १९७१ च्या दरम्यान ब्यानी अंतर्निर्ण पंजाबचे मुख्यमंत्री
- अकालिंध्या नेतृत्वाच्या विरोध व स्वतंत्र शिख्य राज्य 'खलिस्तान'ची मागणी
- १९७३ झानंदपूर येथे अकालिंध्या सभा व झानंदपूर ठराव.
झानंदपूर ठराव :- संरक्षण, परराष्ट्र, मुद्रा व दळणवळण यासाठी काँग्रेसची सत्ता
- १९७७ पंजाबमध्ये अकालिंध्याची सत्ता व जनता पक्षाशी हातामिळवणी
- १९८० पुढा काँग्रेस सत्तेत

जनैलसिंघ भिप्रानवाले यांच्या मदतीने अकालिंध्या विरोध

- नंतर भिप्रानवाल्यांनी अकालिंध्या हातामिळवणी केली व खलिस्ताच्या मागाठील।

Office Add- 3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add- 3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add- 1st floor Atharva apartment, Near Patrya, Maruti, Narayan Peth, 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

MPSC

Dnyanadeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

स्वातंत्र्य - यल्लवळीतील महिलांम्ये शोभादान

- अन्नाहावाद येथे 1910 भारतातील पहिली स्त्री शाळा - शाशु स्त्री मखीसळ
- सरलोद्वी चौधरी
- सावित्रीबाई फुले :- पहिली स्त्री शिक्षिका.
- पहिली मुख्याध्यपिका
- 1893 - सासवड संवशोधक परिषदेच्या सध्यक्षी
- 1897 - प्णमामुळ निघन
लेखन :- कात्याफुले , वाळवनकशी , सुशोध सत्नमकर इत्नाकर ,
- पंडिता रमाबाई :- कोळकता मध्ये पंडिता व सरस्वती ह्या पदव्या .
:- कावू ब्रिविन बिहारीदास मेघाती या ब्युट समाजातील वकिळासोय
:- पुणे येथे आर्य महिला समाजाची स्थापना .
:- स्या कामी शनेड , चांडारकर , मोडक शांती महत .
:- हंटर आयोगापुढे साक्ष .
:- लेडी उपरिक्वच्या नावाने फंड स्थापन (डॉक्टर , परिचारिका , सु
शाध्यासाठी)
:- 1883 - उवलंड येथे - ख्रिस्ती धर्मिया स्वीकार .
:- अमेरिकेत लेकांनी रमाबाई असोसिएशन ही संस्था स्थापन
:- मुंबई येथे 1889 शारदा सदन
:- 1890 - शारदा सदन पुण्यात
:- 1898 - केडगाव येथे
:- 1896 - केडगाव येथे मुक्ती सदन व पतीत स्त्रीयांसाठी कृपास
:- अंधासाठी वातर्मी सदन , अनाथ मुळांसाठी - सदानंद सदन
:- B. फडून फेसर . ए. टिंडू हा ब्रिताव
लेखन :- High Cast Hindu women , स्त्री धर्मनिती ,
जायल्लेचे मराठी आघांतर
- रमाबाई शनेड :- आर्य महिला समाज स्थापनत सहभागा
- हिंदू लेडिज सोशल क्लबची स्थापना - (पुणे)
- 1904 येथेडा तुरूबांर्या मानद अधिष्ठाक म्हणून नियुक्ती

Office Add-847, Bhalchandra Height, 1st floor, above Anarse Samosewale, Near Jnanaprabodhint, Sadashiv Peth PuneOffice Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank , ABC, 020-24447879, 8806277677Office Add-1st floor Atharva apartment, Near Patrya Maruti, Narayan Peth, . 020-24447879, 8806277677

श्री. महेश शिंदेज

ज्ञानदीप अकॅडमी

Dhyandeep
Academy
FOR UPSC & MPSC

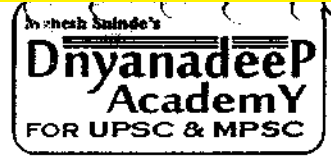
राज्यसेवा मुख्य परीक्षा २०१७-१८

- 1908 मुंबई येथे सेवा सुरू → नंतर पुणे येथे
 → ताराबाई शिंदे - 1882 - स्त्री पुरुष तुळना
 - महात्मा फुलेंच्या पाठिंब्या
 → डॉ. रश्मिबाई :- हिंदू लैंगी ह्या योषी नावाने टाईम्स पत्रातून विचार मांडले.

Office Add-3rd Bhairandra Heights, 1st floor above Anand Samosewale, Near Jnanaprabodhini, Sadashiv Peth Pune

Office Add-3rd Floor, Pragati Plaza, above Sarasvat Bank, ABC, 020-24447879, 8806277677

Office Add-1st floor Aharva apartment, Near Parva Maruti, Narayan Peth, 020-24447879, 8806277677

‘गव्हर्नर जनरल’

* बंगालचे गव्हर्नर

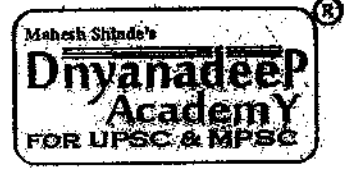
- १) रॉबर्ट क्लार्क (१७५८-६०) (१७६२-६७) - एकसार
- प्लासी
- बंगालचा गव्हर्नर (१७५७ - ६०)
 - मुघल बादशहा शहा आलम याने बंगाल, बिहार, ओरीसा यांची दिवाणी कंपनीला दिली. (१७६५)
 - प्रशासनाची दुहेरी पद्धत बंगालमध्ये सुरु केली. (१७६५) - पुसरे कर्नाटक युद्ध
 - कंपनीच्या कर्मचाऱ्यांना वैयक्तिक व्यापार करण्यास बंदी केली.
 - १७६५ मध्ये Society of Trade संस्था स्थापली. - वेक्सिलारि - (1780-65)
 - (व्यापारी मंडळ) - मक्तेदारी इ. मीठ, तंबाखू, सुपारी इ.
- २) वॉरेलिस्ट (१७६७-६९)
- ३) कार्टियर (१७६९-७२) गव्हर्नर जनरल
- ४) वॉरेन हेस्टिंग्ज (१७७२-८५) :
- बंगालचे पहिले गव्हर्नर जनरल
 - जमिनदारीचा लिलाव (१७७२) चालू केला.
 - दिवाणी, फौजदारी, न्यायालये जिल्हा पातळीवर.
 - सदर-दिवाणी, सदर-निजामत ही न्यायालये कलकत्ता येथे.
 - नंदकुमार खटला - न्यायालयीन हत्या केली.
(ईम्पे न्यायाधीशसोबत कट करून.)
 - पहिले अँग्लो-मराठा युद्ध (१७७८-८२)
↳ सालबाईचा तह (महादजी शिंदे)
 - रेगुलॅटिंग ॲक्ट (१७७३), PITS OF India Act (1784)
 - रोहिल्यांचे युद्धात सहभाग (१७७४)
 - Ashiatic Society of Bengal स्थापना, सर विल्यम जोन्सच्या अध्यक्षतेखाली (१७७८)
 - चैतसिंग प्रकरण (बनारसचा महाराज) → महामिथ्या
 - अवधच्या बेगमचे प्रकरण.
 - (१७८५) ला इंग्लंडला परत बोलविण्यात आले व ब्रिटीनच्या न्यायालयात ७ वर्षे खटला चालला व तो निर्दोष सुटला.
 - दुहेरी प्रशासन, पद्धती बंद केली (१७७२)
 - मोहम्मद रझाखाँ (बंगाल), सिताबराय (बिहार) यांना बडतर्फ केले.
 - भारतात न्यायालयीन पद्धती आधुनिकतेने केली. (Modern Judicial System)
 - Code of Gentoo law 'मनुस्मृती' चे English conversion (१७७३)
 - पुढे हिंदूचे सगळे कायदे English मध्ये केले. 'Digest of Hindu law' with willam Jones, colebrok.
 - 'फतवाई-इ-आलमगिरी' चे पण English Transfromation केले.

Mahesh Shinde's

Dnyanadeep Academy for UPSC & MPSC

MPSC Mains-Cum pre 2017/18

- दस्तकाचा दुरुपयोग थांबविला. (लिखित व्यापारी सवलती)
 - गव्हर्नर-जनरल च्या Council मध्ये सदस्य-फ्रान्सिस याने कायमधारा पद्धती सुचविली.
 - १७७४ मध्ये कलकत्ता येथे सुप्रीम कोर्ट ची स्थापना इंग्ले पहिला न्यायाधीश.
- ५) लॉर्ड मॅकफारसन (१७८५-८६) - जिल्हा अंगुवादाका प्रस्तावना
- विवाह कर बंद केले, गुलामगिरी पुढा संपवली
- ६) लॉर्ड कॉर्नवॉलिस (१७८६-९३): - विविध तपासणीसाठी राय रायल
- कर प्रशासन आणि न्यायालयीन प्रशासन यांना वेगळे केले. (कॉर्नवॉलिस Code) = सत्तेच विकेंद्रीकरण (१७९३)
 - Covenanted Civil Services of India त्याच्या काळात सुरु झाल्या.
 - जिल्हाधिकारीकडून न्यायालयीन हक्क काढून घेतले.
 - District Judge हे नवीन पद सुरु केले.
 - Circuit Courts (फिरते न्यायालय), गंभीर गुन्ह्यांसाठी सुरु केले
 - पोलीस अधीक्षक (Supintendent of Police) पद सुरु केले व त्याच्या अधिकाराखालील क्षेत्र हे १००० sq.km.
 - जमिनदारांसोबत १० वर्षांचा करार (१७९०), परंतु १७९३ ला कायमधारा पद्धती लागू करण्यात आली.
 - ३ रे अँग्लो-महैसूर युद्धात टिपू सुलतानला हरविले.
↳ श्रीरंगपट्टणमचा करार (१७९२)
- ७) सर जॉन शोअर (१७९३-९४):
- Policy of Non-interference (निर-हस्तक्षेपात धोरण)
- ८) लॉर्ड वेलेस्ली (१७९८-१८०५): १७९३ चा चार्टर कायदा / अस्तित्ते युद्ध - निझाम व मराठे
- बंगालचा टायगर म्हणत.
 - मद्रास प्रेसिडेंन्सीची स्थापना.
 - तैनाती फौज पद्धती सुरु केली. (१७९८) विस्तारीत झाली .
 - तैनाती फौजेचे स्विकार :
 - निजाम (१७९८) पेशवे (१८०२):

१) महैस (१७९९)	२) तंजावर (१७९९) सुरत (१७९९)	३) अवध
४) जोधपूर	५) जयपूर	६) बुंदी
७) भरतपूर	८) बेरार	९) पेशावर
 - ४ थे अँग्लो-महैसूर युद्ध ह्याने जिंकले. टिपू सुलतान मेला. महैसूर संपूर्ण घेतले. (१७९९)
 - २ रे इंग्रज-मराठा युद्ध (१८०३-१८०७)
 - लॉर्ड लेग च्या नेतृत्वाखाली दिल्ली, आग्रा जिंकले, मुघल बादशहा यांच्या संरक्षणाखाली आला, पण नाही दिल्ली.
 - Censorship of Press Act (१७९३) युद्धकाळातील निर्बंध.
 - भूण हत्येला बंदी.
- अस्तित्ते तह, तंजावर, सुरत, कर्नाटक तालुक्यात
- ९) जॉर्ज बालॉ (१८०५-०७):

Dnyanadeep Academy for UPSC & MPSC

MPSC Mains-Cum pre 2017/18

- निहस्तक्षेपिकरणाचे धोरण.
- वेल्लोर येथे उठाव (१८०६) *डोककळ - राजधानी तसे*

१०) लॉर्ड मिंटो १ला (१८०७-१३):

- रणजितसिंह बरोबर अमृतसराचा करार (१८०९)
- १८१३ चा चार्टर अॅक्ट पास केला.

११) लॉर्ड हेस्टिंग (१८१३-२३):

- गोरखा युद्ध जिंकले.
- ३ रे अँग्लो-मराठा युद्ध जिंकले. मराठ्यांचा सर्व प्रदेश ब्रिटीश भारतात जोडला.
- पिंडारींचा उठाव (१८१७-१८) दडवला.
- मद्रास प्रेसिडेंसी मध्ये गर्व्हनर थॉमस मॅरो याने रयतवारी पद्धती लागू केली. (१८२०)
- बॉम्बे प्रेसिडेंसी मध्ये इलफिस्टन याने रयतवारी पद्धती आणि महालवारी पद्धती यांच्या एकत्रिकरणातून नविन जमिन-महसूल पद्धती निर्माण केली. *- जो जेवारी*
- वायव्य सरहद्द प्रांता जेम्स थॉमसन याने महालवारी पद्धती लागू केली.

१२) लॉर्ड अॅमहर्स्ट (१८२३-२८):

- पहिले बर्मी युद्ध (१८२४-२६) जिंकले.
- मुघल बादशहा अकबर दुसरा ह्याने १८२७ मध्ये लॉर्ड अॅमहर्स्टला समानतेच्या तत्वावर भेट दिले.
- यांदेबू चा तह (१८२६) - बर्मी युद्ध - बर्माचा खालचा भाग इंग्रजांना मिळाला.

१३) लॉर्ड विल्यम बेंटिक (१८२८-३५):

- 'उदारमतवादी' होता.
- सतिबंदीचा कायदा (१८२९) (राजा राममोहन रॉय यांच्या सहकार्याने)
- ठागांचा बंदोबस्त (१८३०) (Military Operation = willam स्लिमने केले.)
- मेकॉले कमिटी (कमिटी of public instruction चा अध्यक्ष)
- "The education shall produce people Indian in blood and colour but English in opinion, taste and morals" - मेकॉले.
- बेंटिक पहिला भारताचा गव्हर्नर जनरल होता. (१८३३ चा चार्टर कायदा - केंद्रिकरणा)
- पहिले मेडिकल कॉलेज इंडियन, कलकत्ता येथे सुरु केले.
- भारतीय कायद्यांचे संहितीकरण केले (Codification of Indian Law) - मेकॉलेच्या नेतृत्वाखाली (Law Commission) चा अध्यक्ष)
- 'आग्र' मध्ये जमीन-महसूल सुधारणा, मार्टिन बर्ड च्या अध्यक्षतेखाली (Father of Land Revenue Settlement in North). *→ कुर्ग, ककर, जैतिवा, म्हेसूर - ताठ्यात झाले.*

१४) चॉर्ल्स मेटकॉफ (१८३५-३६):

- वर्तमानपत्रांवरील निर्बंध हटविले.
- Liberator (मुक्तिदाता) of press.

Mahesh Shinde's

Dnyanadeep Academy for UPSC & MPSC

MPSC Mains-Cum pre 2017/18

१५) लॉर्ड ऑकलंड (१८३६-४२) :

- पहिले अँग्लो-अफगाण युद्ध (१८३८-४२)

१६) लॉर्ड ऐलनबरो (१८४२-४४) : - राजिनाद लिले मृत्यु (१८३९)

- सिंध प्रांत भारतात (ब्रिटीश) जोडला.
- चार्ल्स नेपिअर याच सिंधचा रेसिडेन्स नेमले.
- गुलामगिरी निर्मुलन (१८४३) केला.

→ ग्वाल्हेरचे युद्ध

१७) लॉर्ड हार्डिंग (१८४४-४८) :

- मध्य प्रांतातील 'खोंड' जमातीतील नरबळीची प्रथा बंद केली.
- पहिले अँग्लो-शिख युद्ध (१८४५-४६)

↳ लाहोरचा करार (१८४६)

→ बालिका लक्ष्मणा निवेद्य → शासकीय कार्यालय - विवाहस्थी सुट्टी

१८) लॉर्ड डलहौसी (१८४८-५६) :

- खालसा धोरण सुरु केलं.
- कालानुक्रमे - १) सातारा (१८४८) २) जैतपूर (१८४९) ३) सबळपूर (१८४९) ४) ओरछा (१८४९)
५) बछाट (१८५०) ६) उदयपूर (१८५२) ७) झांशी (१८५३) ८) नागपूर (१८५४)

- डाक सुधारणा.

- आधुनिक भारताचा निर्माता.

- Wood's dispatch (बुडचा खलिता) यालाच भारतीय शिक्षण पद्धतीचा मंत्राकार्टा म्हणतात.

- बुडस् = President of board of control.

- रेल्वेचा विकास - पहिले रेल्वे (१८५३) - मुंबई, ठाणे.

* दुसरे रेल्वे लाईन - कलकत्ता - राणीगंज

- १८५२ - टेलिग्राफ (तारायंत्र) ची सुरुवात कलकत्ता - आग्रा.

- दुसरे अँग्लो-शिख युद्ध (१९४८-४९) - भैरावालचा तह.

- सार्वजनिक बांधकाम विभाग (PWD) ची सुरुवात.

- शिमलाला उन्हाळी राजधानी बनविली, Army पण बनविले.

- ICS (Indian Civil Service) साठी स्पर्धा परीक्षांची सुरुवात.

- हिंदू-विधवा पुनर्विवाह कायदा, १९५६.

खोईसराय गोसखा regiment ची स्थापना.

१९) लॉर्ड कॉनिंग (१८५६-६२) :

- १८५७ चा उठाव.

- राणी-व्हिक्टोरियाचा जाहिरनामा.

- १८५८ चा कायदा.

- Secretary of state पदाची स्थापना व भारतमंत्रीच्या मदतीसाठी १५ सदस्य परिषद होती.

Max. est. Shri. de

Dnyanadeep Academy for UPSC & MPSC

MPSC Mains-Cum pre 2017/18

- Governor General to Viceroy झाले.

८ Nominated by Gov.

७ from संचालक मंडळ

गव्हर्नर्स	पद
रॉबर्ट क्लार्क	बंगालचा पहिला गव्हर्नर
वॉरेन हेस्टिंग्स	बंगालचा पहिला गव्हर्नर जनरल
लॉर्ड विल्यम बेंटिग	भारताचा पहिला गव्हर्नर जनरल
लॉर्ड कनिंग	Viceroy of India.

- India Council act, 1861 मुळे कायदेमंडळची (Legislative Council) सुरुवात (केंद्रात व राज्य दोघे ठिकाणी).
- विकेंद्रीकरण सुरुवात
- डलहौसी ने सुरु केलेले खालसा धोरण ह्याने १८५९ मध्ये बंद केले.
- Indian Penal Code (IPC) (1860), Code of Criminal Procedure (1861), Indian High Court Act (1861) पास केले.
- निळीचा उठाव (बंगाल) (१८५९-६०)
- कलकत्ता, बॉम्बे, मद्रास येथे विद्यापीठाची स्थापना १८५७ मध्ये केली.
- खातेपद्धती (सरकारमधील) सुरुवात.

२०) लॉर्ड एलजिन (१८६२-६३) :

- वहाबी चळवळ दाबली.

२१) सर जॉन लॉरेन्स (१८६४-६९) :

- निरहस्तपेशीकरणाचे धोरण अफगाणमध्ये.
- कलकत्ता, बॉम्बे, मद्रास येथे उच्च न्यायालयाची स्थापना (१८६५).

२२) लॉर्ड मेयो (१८६९-७२) :

- आर्थिक विकेंद्रीकरण केले.
- 'जनगणना' सुरु झाली - १८७२ ला.
- काथियावार हे राजकोट कॉलेज, अजमेरचे मेयो कॉलेज हे संस्थानांच्या राजपुत्रांना शिक्षण देण्यासाठी स्थापले.
- Statistical survey of India (सांख्यिकी सर्वेक्षण) ची सुरुवात.
- अंदमान मध्ये एका पठणाने मेयो चा खून केला.

२३) लॉर्ड जॉर्ज ब्रुक (१८७२-७६) :

→ शेती व वाणिज्य विभागाची स्थापना।

२४) लॉर्ड लिटन (१८७६-८०) :

→ प्रिन्स ऑफ वेल्स (१८७५) मे २.

- दिल्ली दरबार भरवला (१८७७).
- Vernacular Press Act (१८७८).
- Arms Act (१८७८).
- दुष्काळ आयोग, सर रिचर्ड स्टॅचीच्या अध्यक्षतेने.

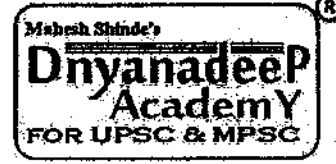
पंजाब → कुका चळवळ

Mahesh Shinde's

Dnyanadeep Academy for UPSC & MPSC

MPSC Mains-Cum pre 2017/18

- दुसरे अफगाण युद्ध.
- 'ओवेन मेरेडीथ' साहित्याच्या क्षेत्रात ह्या नावाने त्याला ओळखले जात.
- Deccan Agriculturalist Relief Act, (1879)
- Statutory Civil Services.

२५) लॉर्ड रिपन (१८८०-८४) :

- पहिला फॅक्टरी कायदा (१८८१).
↳ उद्देश - बालकामगार संबंधी.
- Vernacular Press Act ह्याने बंद केला.
- Local Self Govt. (पंचायत राज)चा पाया घातला (१८८२).
- विलॅम हंटर, ह्यांच्या अध्यक्षतेखाली शिक्षणविषयक आयोग (१८८२).
- 'इलबर्ट बील' प्रकरण झाले. ↓↓

२६) लॉर्ड डफरिन (१८८४-८८) :

- Indian National Congress ची स्थापना (१८८५)
- बर्मा (म्यानमार) ब्रिटीश भारतात जोडले.
- 'Microscopic Minority' अस काँग्रेसला म्हटले.

२७) लॉर्ड लॅन्सदोव्हेन (१८८८-९४) : लॉन्सदोव्हेन (Lansdowne)

- Indian Council Act, १८९२.
- 2nd फॅक्टरी अॅक्ट (१८९१).
- संमती वय कायदा (Age of consent act) (१८९१) (१२ वर्षाखाली मुलींच्या विवाहास बंदी)
- भारत-अफगाणा यांतील डुरॅंड लाईन ची आखणी.

२८) लॉर्ड एन्ड्रिस २ रा (१८९४-९९) : एन्ड्रिस

- 'मुंडा' जमातीचा उठाव.

→ चाफेकराकर बंधूंकडून रॅड्डी लेखा

२९) लॉर्ड कर्झन (१८९९-१९०५) :

- North-West frontier province (वायव्य सरहद्द प्रांत)
- सर अँड्रू फ्लेझर अध्यक्षतेखाली पोलीस कमीशन १९०२.
- सर थॉमस रॅले च्या अध्यक्षतेखाली University Commission, १९०४.
- Ancient Monument Protection Act, 1904 (प्राचीन स्मारक संरक्षण कायदा)
- Archeological Survey of India ची स्थापना.
- पुसा Agricultural Institute, 1902 ची स्थापना.
- कमिशन (दुष्काळ तारण) ची स्थापना.
- मोनक्रिफ कमिशन (पाटबंधारे related), १९०२.
- वेगळ्या फायदा

३०) लॉर्ड मिंटो २ रा (१९०५-१९१०) :

- स्वदेशी चळवळ.
- 'मोर्ले-मिंटो' कायदा. (केंद्रीय कौन्सिल कायदा), १९०९.
- S. P. Sinha हा Governor General च्या Council मध्ये पहिला सदस्य. (कायदा)

३१) लॉर्ड हार्डिंज (१९१०-१९१६) (II) - मुस्लिम लीग
सुरत येथे काँग्रेसची फूट

- 'दिल्ली' राजधानी बनविली.
- बिहार, ओरीसा प्रांत निर्मिती.

राज्य	संस्थापक
मद्रास	- वेलेस्ली
आग्रा	- बेंटिग
N.W.F. Province	- कर्झन
बिहार, ओरीसा	- हार्डिंज

→ 1915 - हिंदू महासभेचा → प्रथम जागतिक दिवशी येथे भरविले

३२) लॉर्ड चेम्सफर्ड (१९१६-१९२१) :

- याच्या काळात पुणे येथे महिला विद्यापीठ.
- याच्या काळात 'बनारस हिंदू युनिव्हर्सिटी' स्थापना. (मदन मोहन मालवीय)
- Chamber of princes (नॅट्र मंडळ) - १९२१. → होमरूल चळवळ
- मोपल्यांचा बंड - १९२१ → लष्करी अधिवेशन व लष्करी करार
- भारत सरकार कायदा १९१९ (मॉटेम्पू चेम्सफर्ड कायदा) → साबरमती आझमती स्थापना (1919)

३३) लॉर्ड रिडिंग (१९२१-१९२६) :

- राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाची स्थापना.
- Skeen Committee (लष्करी सुधारणा), १९२५ → संपारण्य, अहमदाबाद, खोशी सत्याग्रह
- ली कमिशन, १९२४ (Public Service) → मॉटेम्पू डॉक्टर घोषणा
- यंग हिटलर, (पैसा, नाणे संबंध). १९२६ → रौलट कायदा
- S.P. Sinha → बिहारचे गवर्नर (१९२६ भारतीय)

३४) लॉर्ड आयर्विन (१९२६-१९३१) :

- बटलर कमिटी → चौरी चोरी प्रसंग
- उद्देश - ब्रिटीश सरकार व संस्थानातील संबंध सुधारणे.
- १९२८ सायमन कमिशन.
- Independence of India League जवाहरलाल नेहरू, सुभाषचंद्र - स्थापना with पूर्ण स्वराज्यसाठी काँग्रेसवर दबाव आणणे. (१९२८)
- रॉयल कमिशन ऑन इंडियन Labour (१९२९).
- शारदा कायदा (१९२९) (१४ वर्षाखालील मुली, १८ वर्षाखालील मुलं विवाहास बंदी)
- जवाहरलाल नेहरू, ३१ डिसेंबर १९३० ला तिरंगा फडकावला.

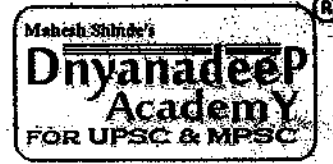
३५) लॉर्ड विलिंग्टन (१९३१-१९३६) :

Mahesh Shinde's

Dnyanadeep Academy for UPSC & MPSC

MPSC Mains-Cum pre 2017/18

- Government of India, १९३५
- Congress Socialist Party (आचार्य नरेंद्रदेव, जयप्रकाश नारायण) स्थापना, १९३४.
- Indian Military Academy, 1932 स्थापना.

३६) लॉर्ड लिनलिथगो (१९३७-१९४३) :

- मुस्लिम लीगने आपल्या लाहोर अधिवेशनात पाकिस्तानचा ठराव पास केला, १९४०.
- काँग्रेसच्या त्रिपुरी अधिवेशनात पूर्ण स्वराज्यचे ध्येय, संस्थानांना पण लागू करण्यात आले.
- दुसरे महायुद्ध. → 1936-37 च्या निवडणुका

३७) लॉर्ड वेव्हेल (१९४३-१९४७) :

- कॅबिनेट मिशन (१९४६)
- प्रत्यक्षकृती दिन (१६ ऑगस्ट, १९४६)
- शिमला कॉन्फरन्स (१९४५)
- ब्रिटन पंतप्रधान अँटली यांनी भारत स्वातंत्र्याची घोषणा, (२० फेब्रु. १९४७) व जून, १९४८ पर्यंत स्वातंत्र्य देवू असे सांगितले.
- Sargeant Plan of Education (१९४४)

३८) लॉर्ड माऊंटबॅटन :

- शेवटचा ब्रिटीश व्हाईसरॉय.
- स्वतंत्र भारताचा पहिला गव्हर्नर-जनरल.
- India Independence Act, १९४७.

